

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_228303

UNIVERSAL
LIBRARY

أَنَّ الْبَيَّاضَ إِجْرَاءُ مِنَ الْعَمَلِ وَأَنَّ الشَّعْرَ حِلَاءٌ مِنَ الْفَوَاحِشِ

تذکرہ اشعار

مؤلف

عالی جناب لانا محمد عبدالغنی خان صاحب غنی مؤرخ آبادی مدظلہ

مؤلف ارغوان صفی و حوار العرب

ہستام محمد مقدی خان شہانی

در مطبع انسٹیٹیوٹ گزٹ علی گڑھ چاپکری دید

مولف صاحب تذکرہ ہذا کی مشہور تالیف موسوم بہ ارمغانِ اصفیٰ میں فارسی و اردو
یعنی لفظوں کا طریق استعمال مصادر کے ساتھ نہایت واضح طور پر بتایا گیا ہے۔ ہر محاورہ کا
ثبوت ان ہستادہ مسلم کے کلام سے دیا گیا ہے جن کا اس کتاب (یعنی تذکرہ اشعار) میں تذکرہ
ہے۔ تقریباً ساٹھ ہزار اشعار (غیر مکرر) شواہد کے سلسلہ میں لکھے گئے ہیں۔ مشکل محاورات کو
معنی فٹ نوٹ میں درج ہیں۔ اعلیٰ حضرت حضور نظام انار اللہ برہانہ کے خزانہ فیض سے پانچ
روپے اس کتاب کے صد میں مرحمت ہوئے تھے۔ جملہ آٹھ حصص کی تعداد صفحات ۱۳۱ اور قیمت
صرف چار روپے علمی و محصل علاوہ۔

علمی سلف

ہماری قومی زبان اردو کے مشہور مصنف جناب مولانا مولوی محمد حبیب الرحمن صاحب
شروانی کی نہایت مقبول تصنیف (ہجوعی کی مستند ترین تاریخی کتابوں کے تقریباً چھ ہزار
صفحات کے عمیق مطالعہ کا نتیجہ ہے) بغرض فروخت موجود ہے۔ اس کتاب ایک نظر میں معلوم
ہو سکتا ہے کہ اپنے عروج کے زمانہ میں مسلمانوں کے اندر علم کا کتنا ذوق تھا۔ اور مسلمان علما کی
پیکار اور پراپیوٹ زندگی کی کیا کیفیت تھی۔ مختصر یہ کہ ایسی کتاب دنیا کی کسی زبان میں
آج تک نہیں لکھی گئی۔ کتاب کی خوبی صرف لکھنے سے تعلق رکھتی ہے۔ بیان اور زبان کی پاکیزگی
دشمنی کے ساتھ لکھائی چھپائی کی نہایت عمدہ زیب ہے۔ قیمت بارہ روپے (۱۲ روپے)
مکتبہ کا پتہ:- منیجر صاحب اسی ٹیوٹ علی گڑھ

انتساب

جب کتاب ہذا کے چھپنے کی رائے قرار پائی تو فاضل و محترم مولف صاحب نے مجھ سے اس کے ڈیڈیکیشن کے متعلق مشورہ کیا۔ میرا ذہن معاجناب والا نواب حاجی محمد اسحق خاں صاحب بہادر سی ایس کی جانب منتقل ہوا جو اٹھارہ صدی نہ صرف خود بہت بڑے سخن فہم و نکتہ سیخ اور اسلامی لٹریچر کے بقا اور اس کی ترقی و اشاعت سے خاص دلچسپی رکھنے والے ہیں بلکہ انیسویں صدی کے فارسی واردوں کے بہت بلند پایہ اور مستند شاعر نواب حاجی محمد مصطفیٰ خاں صاحب شیفتہ و حسرتی مرحوم کے خلف صدق ہونے کی حیثیت سے ”اَلْیَ لَہُ مِیْزَانٌ کَافٍ“ کے پورے طور پر مصداق ہیں۔ جن اتفاق سے یہی نام نامی پیشتر سے خود جناب مولف صاحب کے خیال میں بھی تھا۔ چنانچہ نواب صاحب کی خدمت میں نیابت میں نے درخواست پیش کی جس کو ممنوح نے ازراہ غایت عنایت منظور فرمایا۔

نہایت افسوس ہے کہ آجکل مولانا بوجہ ضعف پیری و عدالت صاحب قریش ہیں اور دنیا و مافیہا کو فراموش کئے ہوئے ہیں ورنہ اس وقت اُن کو حقیقی مسرت حاصل ہوتی اور وہی نواب صاحب بہادر کا شکریہ بھی ادا کرتے۔ مگر اب اس خدمت کو بھی میں ہی ادا کرتا ہوں اوتھین کرتا ہوں کہ عالی جناب مشار الیہ فرجائے ”مَا لَا یَذُرُکَ سَکَلٌ لَا یُتْرَکُ جَلَدٌ“ اس بالواسطہ شکریہ کو بھی (جو بہ سبب میرے توسط کے لفظ کے اصلی معنی میں حقیر ہو گیا ہے) اسی فرائضی کے ساتھ قبول فرمائیں گے۔

درپس آمینہ طوطی صفت مشائخہ اند
آپنچہ استاد ازل گفت بہاں می گویم

محمد مقتدی خاں شہرانی

یکم اکتوبر ۱۹۱۶ء

بسم اللہ الرحمن الرحیم

عرض حال

خلت اللہ یار فسادت غیور مسود

و من البلاء تفر دی بالسود

حضرت والد ماجد مرحوم و مغفور (مؤلف تذکرہ ہذا) علم کا صحیح ذوق لیکر دنیا میں آئے تھے اور خدا نے انہیں محض تحصیلِ ترویجِ علم کے لئے پیدا کیا تھا۔ چنانچہ سالہا سال کی محنت شاقہ کے بعد جس وقت نظر اور جامعیت کے ساتھ آرمغانِ صفی اور حوار العرب کا سلسلہ انہوں نے مکمل کیا وہ اس بیان کا ایک حسی ثبوت ہے۔

آرمغان کے عین دورانِ تالیف میں انہیں اس تذکرہ کی تیاری کا خیال پیدا ہوا تھا۔

لیکن آرمغانِ صفی کے زمانہ انطباع میں مطابع کی جن صعوبتوں سے دوچار ہونا پڑا اس نے آئندہ تالیفات کے سلسلہ کے جاری رہنے کی طرف سے گونہ مایوس کر دیا۔ اگر یاد دلِ نجیر انشی ٹیوٹ پریس کا تجربہ ہونے سے اُمید کی جھلک نظر آئی، حوار العرب کے پہلے حصے کی تیاری نے اس اُمید کو مبدلِ یقین کر دیا اور قرار پایا کہ قبل اس کے کہ حوار العرب کے باقی حصوں

پر نظر ثانی ہو کر انھیں مطبع کے سپرد کیا جائے اول تذکرۃ الشعراء سے فرغت حاصل کر لیجائے لیکن

تجرى المرّیاح بما لا تشقى السفن

جس وقت متن کتاب چھپ کر مکمل ہوا ہی تو مرحوم مرض الموت میں مبتلا ہو کر دنیا و مافیہا سے خیر ہوجائے تھے۔ یہاں تک کہ وہ اگر کتب و رسائل کو آپ نے داعی اجل کو لبیک کہا اور تمام عملی حسرتیں اُن کے ساتھ تہ خاک و فن ہو گئیں انا للہ وانا الیہ راجعون۔ رضینا بقضاء اللہ اے با آرزو کہ خاک شدہ

اور اب کہ میں یہ سطرین لکھ رہا ہوں ایک عجیب کیفیت میرے قلب پر طاری ہے جس کا اندازہ کر سکننا ظن میں کرام کے لئے یقیناً کچھ دشوار نہ ہوگا۔ ایک طرف باپ (اور ان جیسے باپ) کے شفیق سایہ کے سرے اٹھ جانے کا قلق ہے۔ دوسری جانب وہ شغف یاد آتا اور دل کو پاش پاش کرتا ہے جو مرحوم کو (محض ترویج علم کی خاطر نہ حاشا جلب مال کی غرض سے) اپنی تالیفات کی اشاعت و اجاعت کے ساتھ تھا۔ اس کے علاوہ ایک خیال یہ بھی ہے کہ دیباچہ نگاری کی خدمت اُن کے پیچھے ایک ایسے شخص کو انجام دینی پڑی ہے جو محض بے بضاعت ہے اور بہ نام کسندہ نکونامے چند

مضمون ہیں جب علامہ محمد ابن احمد نے نظامیہ بغداد کی مسند درس پر قدم رکھا تو زور و کمند و رجحان عنوان شعر پڑھا تھا جس کا مطلب یہ ہے کہ جب دنیا بڑوں سے خالی ہو جائے اور چھوٹے صرف تنہا رہ جانے کی وجہ سے بڑے بن جائیں تو حقیقت یہ بجائے خود ایک بہت بڑی مصیبت اور نصیبی ہے علامہ موصوف کا زمانہ وہ زمانہ تھا جس کی قبل اور بعد کی صدیوں نے ابو حنیفہ اور شافعی، مسلم اور بخاری، امام الحرمین اور غزالی، ابن رشد اور فارابی، طوسی و دووانی، خطیب بغدادی و رازی

خسرو دہلوی و سعدی شیرازی وغیرہم جیسے ہزاروں ذوفنون ایسے پیدا کئے تھے جنکے تذکروں سے تاریخ کے اوراق ہمیشہ مزین رہیں گے۔ اور بلاشبہ جن میں سے ہزاروں ہی دوسرے ایسے ہونگے جن کے نام تک خود تاریخ کو یاد نہیں رہے۔

واقعہ یہ ہے کہ علامہ محمد ابن احمد موصوف خود مسلم الثبوت امام فن اور فخر الاسلام کے پُر فخر لقب سے لطف تھے جب ان کا اپنی نسبت یہ خیال تھا تو ظاہر ہے کہ میں جن فضل مولف کی بدرجہ مجبوری قائم مقامی کر رہا ہوں اپنی نسبت جو کچھ خیال نہ کروں کم اور بہت ہی کم ہے۔ مگر کیا کیا جائے۔

قضى الله امر ارجف القلم

مجھے نہیں معلوم کہ مرحوم اس کتاب کا دیباچہ کس طور پر لکھتے اور اس میں کیا لکھتے لیکن میرے لئے سوائے اسکے کوئی اور چارہ کار نہیں ہے کہ میں تالیف کتاب کی نسبت چند واقعات عرض حال کے طور پر پیش کر دوں اور ناظرین سے مرحوم کے لئے (اور اپنے لئے) طلب دعائے خیر کروں۔

جیسا کہ پیشتر عرض کیا جا چکا ہے اس تذکرہ کی تالیف کا خیال ارمغان کی تالیف کے دوران میں پیدا ہوا تھا۔ مسئلہ یہ میں اس خیال نے عملی صورت اختیار کی اور شعرا کے تخلص اور ناموں کا تسلسل جدول خاکہ تیار ہوا۔ جبکہ تذکرہ شعرا کے اب تک لکھے جا چکے ہیں زیادہ تر ایسے ہیں جن میں تعریفوں کے قول بندھے ہوئے ہیں مگر تاریخی حالات دریا میں قطرہ کے برابر بھی نہیں ہیں اس لئے جن قیود کے ساتھ اس تذکرہ کی ترتیب منظور تھی ان کو پورا کرنے میں بہت سی رکاوٹیں پیش آئیں جن کو دور کرنا آسان امر نہ تھا۔ لہذا میں (جب کہ خود مرحوم کی صحت تقریباً جواب دے چکی تھی) مختلف تذکروں سے مقابلہ کر کے نیک خدمت میرے سپرد ہوئی۔ تذکرہ (علاوہ بعض تاریخوں کے) کتابت کا ماخذ میں نے نام یہ ہیں: لب الالباب، مجمع النعمان، کلمات اشعار، تذکرہ بنیظیر، لطائف الخصال، نتائج الافکار

تذکرہ دولت شاہ سمرقندی، فانوس خیال، تذکرہ حسین دوست آتش کدہ، خزانہ عامرہ، ریاض الشعر
 پھر بھی بہت سے شعرا کے حالات غیر مکمل رہ گئے جن شاعروں کا ہندوستان آنا ثابت
 ہوا ہے ان کے سامنے عہد حکومت کے خانہ میں اسی بادشاہ کا نام لکھا گیا ہے جو اس وقت ہندوستان
 میں حکمران تھا۔ کسی واقعہ کے متعلق اختلاف کی صورت میں اس پہلو کو ترجیح دی گئی جس پر کتب
 مدار علیہ کا اتفاق یا اکثر آرا پایا گیا۔ شاہ میر اس کی تالیف و مقابلہ سے فراغت حاصل ہو گئی اور
 قصد تو یہ تھا کہ آرمغان کی اشاعت کے بعد ہی اس تذکرہ کو بھی چھپوایا جائے مگر والد قبلہ کی
 تمام تر توجہ تکمیل حواری العرب میں مصروف تھی اور اس کے چھپنے کی نوبت غالباً اب بھی نہ آئی اگر بعض
 جو ہر شناس کرم فرماؤں کا مخلصانہ اصرار غالب نہ آتا۔ بہر حال اب کتاب ناظرین کے سامنے ہے
 اور اس کے حسن قیام کا اندازہ کرنا ان کے اختیار میں۔ اپنی جانب سے ۵

من انچہ شرط ادب بود با تومی گویم تو خواہ معذرت از من پذیر یا پذیر

فاکسار

عبد الحمید خاں

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مَحْمَدٌ وَآلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ

باب الف

تخلص	نام	شہادت	وطن	ملک	عہد
آذر	حاجی لطف علی بیگ	۱۲۰۰ھ	صفہان	عراق عجم	نادر شاہ قہرمان ایران
آذری	شیخ نور الدین جلال	۸۶۶ھ	اسفراین	خراسان	شاہخ مرزا والی ہرات

۱۔ حاجی لطف علی بیگ، اول والد و بعدہ نکہت تخلص می کرد، و آخر بہ آذر قرار گرفت، باقی قصای زمان قدسے شوخ طبع و لاپرواہ واقع شدہ، در ۸۶۶ھ تذکرہ موسوم بہ آشکرہ، تالیف کرد ۱۲۰۲

۲۔ شیخ نور الدین جلال حمزہ، از فضلاء عصر و بلغائے دہر بود، مرید شیخ محمد بن علی طوسی و مصاحب شاہ نور الدین کرمانی ست، کتاب جواہر الاسرار، و عجائب الدنیا و سنی الصفا و بہمن نامہ از ویادگار ست، در زمان احمد شاہ بہمنی بہند آمدن بعد چندے مراجعت بسوی خراسان نمودہ، وقتے احمد شاہ صمد ہزار درم با و انعام کرد، شیخ از کمال بے نیازی قبول نفوذ، دیوانش سی ہزار بیت ہمعمر ہشتاد و دو سال در خراسان فوت کرد، ۱۲۰۲

تخلص	نام	نسبت	وطن	ملک	عهد
آرزو	سراج الدین علیخان	۱۱۶۹ هـ	اکبرآباد	هندستان	محمد شاه والی هند
آزاد	میر غلام علی	۱۲۰۰ هـ	بگرام	"	"
آشنا	میرزا محمد طاهر	۱۰۸۱ هـ	تربت	خراسان	شاه جهان والی هند
آشوب	ملاحسین	۱۰۹۹ هـ	مازندران	طبرستان	"
آصف	محمد قلی		قم	عراق عجم	"

له سراج الدین علیخان، جامع اصناف فضائل بود، تصانیف عدیده مثل سراج اللغات، جمع النفاس، چراغ هدایت، تنبیه الغافلین، شرح سکندرنامه، موهبت علمی، عطیة کبری، غرائب اللغات، خیابان گلستان، مصطلحات الشعراء وادراکات، جواب اعتراضات نیز شرح تصادف، شرح مختصر المعانی، شرح گل کشتی سیرنجات از وی یادگارست، بایشیخ خزین منظره حاجانان، آزاد بگرامی معاصر بود، بهار دهلوی مؤلف بهار عجم از شاگردان اوست، از دیوان اشیخ خزین قریب پانصد بیت نامربوط و محل ایراد برآورد، دیوانش سی هزار بیت است ۱۲۰

له میر غلام علی، ولادت او در بیت پنجم صفر ۱۱۸۸ در قصبه بگرام از توابع اودم بوده است، استفاد علوم از میر عبد الجلیل بگرامی، میر سید محمد بگرامی، و میر طفیل احمد بگرامی نیز هم نموده، سرآمد روزگار گردید، در اشعار عربی فارسی مدلولی داشت، علاوه دیوان فارسی، دیوان عربی سه هزار بیت دارد، معنی تصانیف از وی یادگارست، له میرزا محمد طاهر، نقیب غنایت خان، خلف الصدق طهر خان، جامع کمالات بوده ۱۲۱
له ملاحسین، هندوستان آمده مدتها با طهر خان حسن بسری برد ۱۲
له محمد قلی، هندوستان آمده بود ۱۲۲

تخلص	نام	سنوات	وطن	ملک	عمد
آصفی	خواجه صفی	۹۲۸ هـ	شیراز	فارس	شاه طهماسب صفی والی ایران
آفرین	شیخ فقیر الله	۱۱۵۲ هـ	لاهور	هندستان	محمد شاه والی هند
آگهی	مولانا جلال الدین	سـ	یزد	عراق عجم	سلطان حسین مرزا والی هرات
آبی	سلطان قلی بیگ	۹۲۴ هـ	ترشیز	خراسان	"
ابدال	مولانا ابدال	سـ	صفهان	عراق عجم	سام مرزا صفوی الی ایران
ابراهیم	میرزا ابراهیم	سـ	"	"	شاه اسماعیل صفوی الی ایران
ابن حاتم	شمس الدین محمد	۸۴۵ هـ	برجند	خراسان	سلطان حسین مرزا والی هرات

۱- خواجه صفی، خلف خواجه تقیم از صفای همدان بود، دیوانش تا حال در عصره روزگار باقی است ۱۲

۲- شیخ فقیر الله، شاعر خوش خیال و صاحب دیوان است، مصنف میر و انجما ۱۲

۳- مولانا جلال الدین، مداحی خاندان نبوت میکرد ۱۲

۴- سلطان قلی بیگ، از امرای لوس قاپست، شاعر عاشق پیشه بود، در تبریز درگذشت

صاحب دیوان است در نهایت شربنی و ذراکت ۱۲

۵- مولانا ابدال، مداح شاهزاده سام مرزا صفوی است در جنگ قندهار بدرجه شهادت رسید ۱۲

۶- میرزا ابراهیم، جامع اکثر کمالات بوده، فرهنگ و دلفت فارسی مشهور است،

در آخر عمر شاه طهماسب درگذشت ۱۲

۷- شمس الدین محمد، پسر جمال الدین ابن حاتم است، خاور نامه در سیر خفا، تصنیف بکمال فصاحت

نوشته از فضلای عالی مقدار بود ۱۲

تخلص	نام	سنت و وطن	ملک	عمد
ابن جاجری	مولانا ابن جاجری	۰	اصفهان	سلطان ابوسعید خاندانی فارس
ابن جلال	ابن جلال	۰	عراق	»
ابن نضوح	ابن نضوح	۰	شیراز فارس	سلطان ابوسعید خاندانی فارس
ابن مبین	فخرالدین امیر محمود	۴۶۳ هـ	خراسان	سلطان محمد خدابنده خاندانی هرات
ابو البرک	خواجه ابو البرک	»	سمرقند	سلطان حسین زراوانی هرات
ابو حسن	ابو حسن	»	بخارا	»
ابو حسن	مولانا ابو حسن	»	مهنه	شاه اسماعیل صفوی والی ایران

له ابن جاجری، پسر بدرالدین جاجری است، در مرثیه سلطان ابوسعید خاندانی اصفهان قصیده

گفته است، ۱۲

۱۲ ابن جلال، از ارباب کمال است، ۱۲

۱۳ ابن نضوح، مدح سلطان ابوسعید خاندانی است، معاصر خواجه سلمان ساوجی است، ده نامه

بنام خواجه غیاث الدین ابن خواجه رشید دیرین نظم نوشته است، ۱۲

۱۴ ابن مبین، خلف ملک الفضل، امیر مبین الدین است، از عارفان کامل است، در نظم قدسیه بکمال

داشت، دیوانش در جنگ سرداران در ۴۳۳ هـ از دست رفت ۱۲

۱۵ خواجه ابو البرک، غر شجر هنرمندی بود، و ابو ایوب ابو البرک خلف صدق دوست،

معاصر شیخ مین القضاة بهدانی است، ۱۲

۱۶ مولانا ابو حسن، ابن مولانا احمد بهبهانی است در کاشانی بود، در ضمن فضائل عالممقدم

را در سبکیت، خواجه فضل ترک از تلامذه اوست، ۱۲

تخلص	نام	شفا	وطن	ملک	عهد
ابو الحسن ^۱	ابو الحسن ^۱	۵۲۵هـ	خرقان	آذربایجان	علاءالدوله دیلمی و الی و دیلم
ابو البقا ^۲	میر ابو البقا	.	تفرش	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
ابو العباس	خواجه ابو العباس	۵۲۵هـ	مرو	خراسان	مامون الرشید و الی بغداد و خراسان
ابو العلاء ^۳	نظام الدین	۵۵۴هـ	گنجه	آذربایجان	منوچهر شروانشاه و الی شروان
ابو الفتح ^۴	نظام الدین	۵۲۳هـ	بست	خراسان	امین ناصر الدین سکاکیس و الی غزنی
ابو الفتح ^۵	حکیم ابو الفتح	۵۹۹هـ	گیلان	طبرستان	جلال الدین کبیر و الی هند
ابو الفرج ^۶	ابو الفرج بن مسعود	۵۸۴هـ	ردنه	خراسان	سلطان ابراهیم بن مسعود و الی غزنی

۱ ابو الحسن علی بن جعفر، او کتل و دیاست، تکمیل کمالات معنوی از روح شیخ بایزید سبطی قدس سره نموده شیخ ابو علی بن سینا در خدمتش سیده است از فیض صحبتش سراز فلسفه به طریقت کشیده ۱۲

۲ میر ابو البقا، از فقه علماء و جگر شعر است، تذکره شعرا پیش داشته توفیق اتمام نیافته ۱۲

۳ نظام الدین ابو العلاء، استاد فکی شروانی، و از الدین شروانی، و خاقانی شروانی است ۱۲

۴ نظام الدین ابو الفتح، از اهل بغداد است، وزیر محمود غزنوی بوده ۱۲

۵ حکیم ابو الفتح، ابن عبدالرزاق گیلانی است، غنی شیرازی مداحی و بسیار کرده، هر دو در یک سال (۵۹۹هـ) رحلت کردند ۱۲

۶ ابو الفرج بن مسعود، هشت از قصه ردنه است، (از مضافات دشت خاوران) در خدمت سلطان ظهیر الدین ابراهیم بن مسعود، و محمود بن ابراهیم غزنوی راه نمادست یافته، استاد شعر است بغزنی و لاهور افتاده، مداح ابو علی بن خورشید، مسعود سلطان سبب عباد وی مجوس گردید و دیو آشپز قریب دو هزار بیت متداول است باقی تلف گردیده ۱۲

تخلص	نام	نقبات	وطن	ملک	عمد
ابو الفضل	شیخ ابو الفضل	۱۰۱۵ هـ	اکبر آباد	هندستان	جلال الدین اکبر والی هند
ابو الفضل	شیخ ابو الفضل	.	منه	خراسان	.
ابو القاسم	شیخ ابو القاسم	.	گازو	فارس	شاه عباس ماضی الی ایران
ابو القاسم	میرزا ابو القاسم	.	استرآباد	طبرستان	"
ابو القاسم	ابو القاسم بشری	.	منه	خراسان	سلطان مسعود غزنوی الی غزنی
ابو القاسم	خواجه ابو القاسم	.	خواف	"	شاه طهماسب ماضی صفوی الی ایران
ابو المعالی	میر ابو المعالی	.	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران

۱۰ شیخ ابو الفضل، از اولاد شیخ ابوسعید ابوالخیر است، در کمال تدبیر و گاری در کار برتری بود
 ۱۱ شیخ ابو القاسم، از افضل عصر بود، معاصر تقی اوحدی صفوی مازندرانی است، ۱۲
 ۱۲ میرزا ابو القاسم، در جمیع علوم قدرت کامل داشت، خصوصاً حکمت و جفر و آداب کیمیا،
 و در سخفوری دستگاه عالی داشت، ۱۲

۱۳ ابو القاسم بشری، از مشاییر علما و مشایخ عصر است، مولدش منه، شیخ ابوسعید ابوالخیر
 از سفیدان دست، ۱۲

۱۴ خواجه ابو القاسم، پسر خواجه شهابی است، بصلاح می زیست، تعلیق را خوب می نوشت
 ۱۵ میر ابو المعالی، در سخن سنجی طبع عالی داشت، از ارباب تسلیم و مشرف مصلح شاه عباس

ماضی بوده، ۱۲

تخلص	نام	سنوات	وطن	ملک	عہد
ابوالمعالی	شیخ ابوالمعالی	۵۵۴ھ	رے	عراق عجم	مسعود بن محمد بن ملکشاہ سلجوقی والی خوارزم
ابوالمعالی	میر ابوالمعالی	.	.	.	نادر شاہ قزلباش ایران
ابوالمعالی	ابوالمعالی نحاس	۵۱۲ھ	صفهان	.	ملکشاہ سلجوقی والی خوارزم
ابوالوفا	خواجه ابوالوفا	۸۳۵ھ	خوارزم	.	شاهخ مرزا والی خراسان
ابوالہادی	میر ابوالمہادی
ابوجابر	شیخ ابوجابر	.	غزنی	خراسان	ہرام شاہ ابن مسعود والی غزنی
ابوحنیفہ	ابوحنیفہ	۳۸۶ھ	.	.	سلطان مسعود غزنوی والی غزنی
ابوحیان	ابوحیان	.	شیراز	فارس	.
ابورجا	شہاب الدین شاہ	۵۹۵ھ	غزنی	خراسان	ہرام شاہ ابن مسعود شاہ والی غزنی

۱۱ھ میرزا ابوالمعالی، شہر شہر خالی از بلاغت حالتے نیست ۱۲
 ۱۲ھ خواجہ ابوالوفا، از کبار مشائخ خوارزم و مشہور بفرشتہ روی زمین بود، مرید
 شیخ ابو الفتوح و خلیفہ نجم الدین گبری ست، کتاب کثر الجواب بر ازو بیادگار ست، ۱۲
 ۱۳ھ میر ابوالمہادی، از موزدان شیریں خیال بود، ۱۲
 ۱۴ھ شیخ ابوجابر، از جمہ فصاحت، قصائد غزلیہ در مدح ہرام شاہ گفتہ، ۱۲

تخلص	نام	شرفات	وطن	ملک	عهد
ابوسعید	ابوسعید فضل الله	۳۴۴ھ	مهنه	خراسان	سلطان مغوغزنوی الی غزنی
ابوشکور	استاد ابوشکور	۳۳۴ھ	بلخ	"	امیر نصر بن احمد والی بخارا
ابوعلی	ابوعلی بن سینا	۳۲۴ھ	"	"	علاءالدوله دیلمی والی دیلم
ابوسلم	ابوسلم	.	نیشاپور	"	.
ابونصر	شیخ ابونصر	.	مهنه	"	سلطان حسین مرزا والی هرات
اثر	اخوند شفیعا	۱۱۳ھ	شیراز	فارس	سلطان حسین صفوی الی ایران
<p>۱. ابوسعید فضل الله، بن ابوالخیر بربرقیتش شیخ ابوالفضل سمری است از فیض حدیثش اکثر اولیای کبار معارج و مدارج رسیده اند، رباعیاتش مشهور و خواص نوادش بیشمار از آنها تاوست در مهنه مدفون شد، ۱۲</p> <p>۲. استاد ابوشکور، از شهید ورودکی پیشتر بوده، کتابی در ۳۳۳ تمام کرده، شعرا و اگر چه بسیار بوده اما کیاب است، ۱۲</p> <p>۳. ابوعلی بن سینا، مولدش بلخ است، در سن هفت سالگی جامع جمیع مراتب حکمت شد در غرقان صحبت شیخ ابوحسن خرقانی رسیده و شیخ ابوسعید ابوالخیر قدس سره ابا و ملاقات و ملاقات اتفاق افتاده، در همدان بمعرض اسهال درگذشت، ۱۲</p> <p>۴. خواجه ابونصر، برادر خواجه ابوسعید ولد خواجه نوید است، ۱۲</p> <p>۵. اخوند شفیعا اعمی، در سن سالگی از عارضه آبله بے بصر گردید، با اینهمه تحصیل مراتب علمی نموده در شعر رتبه خوبی بهم رسانید، کافه سخن سرا بیان در ابیاتی مسلم داشتند، کلیاتش که مشتمل بر مباحثات شعری است بده هزار بیت میرسد در بلده لافوت گردید، ۱۲</p>					

تخلص	نام	منهات	وطن	ملک	عمد
اشیر ^{له}	اشیرالدین	۵۵۶۲هـ	خیگت	فرغانه	آتابک قزل ارسلان الی شیراز
اشیر ^{له}	اشیرالدین عبدالله	۵۶۵۶هـ	ادیان	عراق عجم	هلاکو خان والی خوارزم
اجری ^{له}	میراجری جفری	.	یزد	"	.
احسان ^{له}	ملا مقیمافرش	.	مشهد	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
حسن ^{له}	میرزا احسن الله	۵۵۸۸هـ	ترت	"	شاهجهان الی هند
حسنی ^{له}	میرزا حسنی	.	خوانسار	عراق عجم	.
احمد ^{له}	سید احمد

له اشیرالدین معاصر مجیر بلیقانی و غاقانی شروانی ست و حریف و مقابل او، مرید شیخ
 نجم الدین کبری بوده، در دیار غمال فوت کرد، ۱۲
 له اشیرالدین عبدالله معاصر کمال اصفهانی و شاگرد نصیر طوسی ست، دیوانش
 مشتمل بر اشعار فارسی عربی ست، ۱۲
 له میراجری جفری، در نهایت لیاقت و نازت طبع بوده، ۱۲
 له ملا مقیمافرش، از شعرا و مشهور مقدس ست، بلطف طبع و شیرین بانی مشهور ست در زمان
 شاه سلیمان صفوی باصفهان بوده ۱۲
 له میرزا احسن الله ظفر خان، باصائب و کلیم و قدسی و سلیم و دانش و صیدی طهرانی
 هم صحبت بوده، در زمان شاهجهان صوبه دار کشمیر بوده، مدوح صائب است، ۱۲
 له میرزا حسنی، به پیشه خیاطی و جوه معاشش اندوخته، ۱۲
 له سید احمد، مشهور به آقا احمد کاسه گر است، ۱۲

تخلص	نام	توفات	وطن	ملک	عمد
احمد	فریدالدین احمد کانی	.	.	.	سلطان غیاث الدین بن سام و ناصر الدین الله والی بغداد
احمد	ابونصر شیخ احمد	۵۳۶ هـ	جام	خراسان	سلطان سنجر سلجوقی والی خوارزم
احمد	امام احمد غزالی	۵۲۴ هـ	قزوین	عراق عجم	"
احمد	احمد بیگ	۵۲۲ هـ	صفهان	"	شاه جهان الی هند
احمدی	خان احمد خاں	۹۲۰ هـ	گیلان	طبرستان	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
اختری	مولانا اختری	.	یزد	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
<p>۱۰ شیخ الاسلام ابونصر احمد، زنده پیل امی بود، درست دوسالگی توفیق توبه یافت بیشتر ده سال در کوه نشست مقتدای زمان گردید، در معرفت توحید و حکمت تصانیف کامله دارد از آن جمله کتاب سراج السالکین است، احمد جامی قدس سره ماده سال فوت او است، ۱۲</p> <p>۱۱ امام احمد، برادر حجه الاسلام امام محمد غزالی است، شیخ عراقی در لغات تتبع طرزوی کرده است، وفاتش در سن پانصد و بیست و هفت بوده، و صاحب جمع تفصیلات و در سن پانصد و هفده نوشته، تصانیف تالیفات بسیار دارد، ۱۲</p> <p>۱۲ احمد بیگ لنگ، از وطن بهند آمده، و بدولت صاحبقران فی کارش کبابه رسید و بدیوانی پلینه سر بلند شده، هشتاد و سه سال، سیاق را خوب میدانست، ۱۲</p> <p>۱۳ خان احمد خاں، برادرزاده قاسم خاں افشار است، حاکم گیلان بود، در نظم صاحب نگاه است، ۱۲</p> <p>۱۴ مولانا اختری، بهندستان آمده، در خدمت میر حیدر بهمنی می بود بعد از فوت وی بایران فرستاد، زمر اجبت فرمود، ۱۲</p>					

تخلص	نام	نسبت	وطن	ملک	عهد
۱۰۱ ادائی	میر محمد مومن	۱۰۳۰ هـ	یزد	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند
۱۰۲ ادیم	میرزا ادیم	.	بغداد	عراق عرب	سلطان سلیمان الی ترکی
۱۰۳ ادیم	میرزا ابراهیم	۱۰۶۰ هـ	ارپیمان	عراق عجم	شاه جهان والی هند
۱۰۴ ادیم	میرزا ابراهیم	۱۰۶۹ هـ	کاشان	"	"
۱۰۵ ادیب	شهاب الدین صابر	۱۰۴۶ هـ	ترمز	خراسان	سلطان نجر سلجوقی والی خوارزم
۱۰۶ ارسلان	محمد قاسم	۱۰۹۵ هـ	مشهد	"	جلال الدین اکبر والی هند
۱۰۷ ارشدی	استاد ابو محمد	.	سمرقند	"	مغزلین ملک شاه والی خوارزم

۱۰ میر محمد مومن، متهم با کجاشده به بندرسورت درآمد و در نهایت مدح بصری برد، پیوسته صائم بود و افطار بقدر نان جوین می نمود، در دکن مرد، ۱۲

۱۱ میرزا ابراهیم، خلف مرزا رضی ارپیمانی است، در شهر مندی کمال از نواد در مهور بود، در زمان شاه جهان بهند آمده احترام یافت، ۱۲

۱۲ میرزا ابراهیم، اکثر در تبریز بسر کرده، ۱۲
 ۱۳ شهاب الدین صابر، هلش از بخار است، معاصر رشید طوآ و حکیم انوری است
 در فنون شعر استادان مسلم است، عبد الواسع حبلی و انوری موسوزنی سمرقندی و راباسادی دیکر بود
 سلطان التزدالی خوارزم او را در حیون غرق کرده، ۱۲

۱۴ محمد قاسم، در عهد اکبر شاه بهند آمده در احمد آباد در گذشت، ۱۲
 ۱۵ استاد ابو محمد، معاصر عتی بخاری و مسعود سلیمان میر مغزی است، قصه مهر و وفا
 از منظومات او است، در هرات فوت کرد، ۱۲

شخص	نام	صفات	وطن	ملک	عهد
۱۰۰۰	میرزا محمد امین	۰	صفهان	عراق عجم	سلطان سنجر سلجوقی و الی خوارزم
۱۰۰۱	حکیم فضل الدین	۵۶۶هـ	هرات	خراسان	
۱۰۰۲	حکیم اسحق	۰	شیراز	فارس	
۱۰۰۳	میرزا اسحق	۰	یزد	عراق عجم	
۱۰۰۴	میرزا اسد بیگ	۱۰۲۸هـ	قزوین	"	
۱۰۰۵	حکیم ابو نصر	۴۲۵هـ	طوس	خراسان	
۱۰۰۶	میرزا اسمعیل	۱۱۳۲هـ	طهران	عراق عجم	سلطان حسین صفوی و الی ایران
۱۰۰۷	حاجی اسمعیل	۰	قزوین	"	شاه طهماسب صفوی و الی ایران
<p>۱۰۰۸ میرزا محمد امین، در سخن سنجی قدرت تمام داشت، برادر میرزا احمدی مستوفی موقوفات در محاصره صفهان فوت شد ۱۲</p> <p>۱۰۰۹ حکیم فضل الدین، معاصر احمد بی بی و نسبی منطای عروضی و عبد الله قرشی است، مداح طغانشاه سلجوقی ابن مؤید است، ۱۲</p> <p>۱۰۱۰ میرزا اسد بیگ، در هند بود، ۱۲</p> <p>۱۰۱۱ حکیم ابو نصر، استاد فردوسی طوسی است، بعد فردوسی فوت کرد کتابت گنجشاپ نامه از وی یادگار است، در زمان سلطان محمود غزنوی علم سحر بانی برافروخت، ۱۲</p> <p>۱۰۱۲ میرزا اسمعیل، از همطرحان شیخ سنیرازی است، ۱۲</p> <p>۱۰۱۳ حاجی اسمعیل، از سخن سنجان قزوین است، ۱۲</p>					

تخلص	نام	صفات	وطن	ملک	عمد
۱۰۰۱ شیر	میراجلال الدین	۱۰۰۱	شهرستان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
۱۰۰۲ اسیری	امیر قاضی	۱۰۰۲	قزوین	"	جلال الدین اکبر والی هند
۱۰۰۳ اسیری	شیخ محمد نور بخشی	.	لابجان	طبرستان	.
۱۰۰۴ اسیری	میر قاسم	۱۰۰۴	قائن	خراسان	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
۱۰۰۵ اسیری	مختار بیگ	.	صفهان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
۱۰۰۶ اسیری	ملا اسیری	شیراز	فارس	.	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
۱۰۰۷ اسیری	ملا اسیری	مشهد	خراسان	.	"

۱۰۰۱ میراجلال الدین بمصاهر شاه عباس ماضی ممتاز بود، در انشا شعر نهایت اکت و شری بکار برده است از سستی باده بعضی اشعارش بمعنی بوده، ۱۲

۱۰۰۲ امیر قاضی، پسر قاضی مسعود سیفی (قاضی طهران) است سی سال قاضی بوده در فن بلاغت فصاحت مشهور است دستورالانشار از دست ۱۲

۱۰۰۳ شیخ محمد نور بخشی، از کبار صوفیه صافیه است، بر تنوعی گلشن از محمود شبستری شرح موسوم به مفاتیح الاعجاز نوشته که احسن شروح است، خوابگاهش خاک پاک شیراز است شیخ زاده فدائی تخلص خلف الصدق است، ۱۲

۱۰۰۴ مختار بیگ، در زمان شاه سلیمان صفوی فوت شد، ۱۲

۱۰۰۵ ملا اسیری، پسر صفی شیرازی است، ۱۲

۱۰۰۶ ملا اسیری، از شعراي عهد شاه عباس ماضی بوده، ۱۲

تخلص	نام	نصفات	وطن	ملک	عهد
اشتیاق ^{۱۱}	شاه ولی الله	۱۱۵۰	دهلی	هندستان	فرخ سیربادشاه هند
اشراق ^{۱۲}	میر محمد باقر داماد	۹۲۹	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
اشراقی	میر حسین
اشرف ^{۱۳}	محمد سعید	۱۱۱۶	مازندران	طبرستان	اوزنگ زیب عالمگیر الی هند
اشرفی ^{۱۴}	معین الدین حسن	۵۹۵	سمرقند	خراسان	ملک پیغوشاه والی هرات

۱۱ شاه ولی الله قدس العزیز، از اخادش بخ مجذبات ثانی شیخ احمد سرهندی حقه الله است
در شعر شاکر دیر ز ابدی بقول بود، و در علوم عقلیه و نقلیه بهره کامل داشت تفسیر فتح القرآن و دیگر
تصانیف کثیره از وی یادگار است ۱۲

۱۳ میر محمد باقر داماد پسر میر شمس الدین داماد میر عبدالعالی عالمی است، داماد شاه عباس
صفوی بوده، در انشاء شعر کمال قدرت داشته، تصانیف عالیه اش از علی فضلکاماد است
مشنوی مشرق الانوار از دست ۱۴

۱۵ محمد سعید، پسر محمد صالح مازندرانی است، در شعر طرازی دست تمام داشته
است تا دریب الناس و صبه عالمگیر و معاصر صائب و حید بود، در مویک و فوات یافت یک دیوان
و چند مشنوی گذشته، ۱۶

۱۷ معین الدین حسن، اعلم علماء و صاحب کلمات انسانی بوده، دیوانش متداول است
در سمرقند فوت شد ۱۲

تخلص	نام	نسبت	وطن	ملک	عمد
اشکی	میرشکی	۹۶۲هـ	قم	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
اشهری	حکیم جمال الدین	.	نیشاپور	خراسان	اتابک قزل ارسلان الی شیراز
اصدق	ملا محمد اصدق	۹۸۵هـ	همدان	عراق عجم	شاه اسماعیل صفوی الی ایران
اعجاز	ملا محمد سعید	۱۱۱۵هـ	دهلی	هندوستان	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
اعجازی	ملا اعجازی	.	مازندران	طبرستان	
اغظم	علی قلی خاں	.	هرات	عراق عجم	

۱۰ میرشکی، برادر حفصوری قتی و معاصر غزالی مشهدی است؛ در حین وفات دیوان خود در
 بهر میرهدائی داد که اشعارش را بر لب سازد، وی آنچه بکار می آید بنام خود می کرد و بابتی را باب
 شست؛ چنانچه غزالی در بحویر هدائی مذکور اس طعنه کرده است ۱۲

۱۱ حکیم جمال الدین، در علوم مقول و منقول و نشر و نظم شاگرد طبر فاریابی است؛ در
 تبریز فوت شد و در مقبره اشعرا سرخاب دفن شد ۱۲

۱۲ ملا محمد اصدق، خلف صدق شاه اسماعیل صفوی است، ۱۲۰
 ۱۳ ملا محمد سعید، معاصر تبدیل و قدرت و سرخوش است و جمیع کمالات بوده؛ اعجاز نفرد
 داده سال فوت است ۱۲۰

۱۴ ملا اعجازی، از معاصرین سلاجقه است، ۱۲۰
 ۱۵ علی قلی خاں، خلف حسن خان شالموست، دیوانش قریب و هنر ارمیت، ۱۲۰

تخلص	نام	صفات	وطن	ملک	عمد
افسری ^۱	میرزا محمد علی	.	کاشان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه الی هند
افسر ^۲	ملا افسر	.	صفهان	"	فتح سیرابن عظیم الشان الی هند
افسری ^۳	ملا افسری	.	مشهد	خراسان	سلطان بابر میرزا دالی هند
فضل ^۴	جلال الدین	.	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
فضل ^۵	خواجہ فضل الدین ترک	۹۹۱ھ	"	"	شاه اسماعیل ثانی صفوی الی ایران
فضل ^۶	فضل الدین	.	"	"	شاه طهماسب صفوی الی ایران
فضل ^۷	بابا فضل الدین	.	کاشان	"	ہاکو خان والی خوارزم
فضل ^۸	خواجہ فضل الدین	.	کرمان	خراسان	سلطان حسین میرزا دالی ہرات
آقہی ^۹	ملا محمد آقہ	۱۰۰۰ھ	مشهد	"	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران

۱۔ میرزا محمد علی ولد میر سیرابن میر حیدر معالی است ۱۲

۲۔ ملا افسری، از شعراي مشهد و عہد سلطان بابر میرزا است ۱۲۰

۳۔ جلال الدین، معاصر تقی اوحدی است ۱۲۰

۴۔ خواجہ فضل الدین ترک، فاضلی عالی مقدار بودہ، چندی نور الدین صفہانی و علامی چلی

از شاگردان اویند تقی اوحدی گوید من اورا در صغر سن دیدہ ام ۱۲۰

۵۔ بابا فضل الدین، اورا رسائل بسیار است حملو از نکات حکمت و معرفت و دشوہ بیان پاری

بے نظیر بودہ، خواجہ نصیر طوسی بوکمال اخلاص داشت او خال خواجہ است ۱۲۰

۶۔ خواجہ فضل الدین ابن ضیاء الدین کرمانی است از دربار سلطان حسین زیبا باقیار بودہ ۱۲۰

۷۔ ملا محمد آقہ، بی نہایت ہزال و شوخ طبع بودہ، در قزوین در گذشت ۱۲۰

تخلص	نام	وفات	وطن	ملک	عهد
آق‌سی	میرضی‌الدین	۰	شوشتر	فارس	محمدشاه والی هند
اکبر	میرزا محمد اکبر	۰	دولت‌آباد	هندستان	.
اکبر	میرزا محمد اکبر	۰	قزوین	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
اکبر	جلال‌الدین کبش	۱۲۰۷	آگره	هندستان	خودبادشاه هند
اکبر	استاد علی اکبر	۰	صنمان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
اکسیر	میر نورالدین	۰	قم	"	.
الشریفة	سلطان‌علاءالدین	۰	خوارزم	"	خودبادشاه خوارزم
الهام	میرزا شریف	۰	صنمان	"	جهانگیرشاه والی هند
اشدقلی	خواجه اسدقلی	۰	"	"	شاه طهماسب ماضی صفوی والی ایران

۱۰ میرضی، علم‌مقول و منقول از پدر بزرگوار خود از بر ساخت بهند آمد بکازمت نواب

شجاع الدوله ناظم نگاره بسر برد و یک چند بنواب آصف جاه نظام الملک بود ۱۲

۱۱ میرزا محمد اکبر، از اکابر شهر قزوین است ۱۲

۱۰ استاد علی اکبر، مسجد جامع جدید عباسی بمکاری اتمام یافت، ۱۲

۱۰ میر نورالدین، از کهنه شاعران بوده در فتنه افغانه فوت کرد ۱۲

۵ سلطان‌علاءالدین، بادشاه عادل و فیم بود، رشید و طوطا و ظمیر فاریابی و

ادیب صابر از مداحان اویند ۱۲

۱۰ میرزا شریف، از اقوام میر صبری صنمانی است، بهند وستان آمده در سنه یکم

دست و شش هجری باز مراجعت با صنمان نمود ۱۲

تخلص	نام	صفات	وطن	ملک	عهد
الفی	میر حسین	.	یزد	عراق عجم	همایون شاه والی هند
اللی	سید الدین محمد	.	-	-	-
المی	میر عماد الدین محمود	۱۰۶۴	همدان	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند
المی	حکیم صدر الدین	۱۰۳۳	قم	"	"
امام	میرزا امام قلی	.	شیراز	فارس	"
امامی	ابو عبد الله	۹۶۶	هرات	خراسان	ابا قخان بن ملک کوخان الی خراسان

۱۲ له میر حسین، مرثیه کونصال خجسته افعال بود، در عهد همایون شاه بهند آمده
 ۱۳ له سید الدین محمد، گاهی الی و گاهی سید تخلص میکرد، صاحب دیوان ست
 ۱۴ له میر عماد الدین محمود، هشتاد و پنج ساله در همدان متولد شد، بیشتر اوقات در همدان
 بسر می برد، معاصر شافعی و قدسی ست و با تقی اوحدی هم صحبت بوده ۱۲
 ۱۵ له حکیم صدر الدین، مخاطب بیخ الزمان بهند آمده و براتب مناصب عالیہ
 سرفراز گردید در ۱۰۳۳ هجری بزیارت کعبه معظمه رفته باز بهند آمده ۱۲
 ۱۶ له میرزا امام قلی، برادر عالیجاه خلیل خان نخبیار ست ۱۲
 ۱۷ له ابو عبد الله، از امرای طاعی نامدار خراسان ست، در کرمان نشو و نما
 یافته در علوم عربیه و روش سخن کمال مهارت داشت، صاحب دیوان ست
 مداح آبا بکان فارس معاصر سعدی شیرازی و عماد کرمانی ست، در اصفهان
 فوت شد ۱۲

تخلص	نام	صفات	وطن	ملک	عهد
امانی	.	.	دهلی	هندستان	جلال الدین کبر شاه والی هند
امانی	میرزا امان الله	۹۴۰ھ	کابل	خراسان	جهانگیر شاه والی هند
میرزا	میرزا محمد رضا	۱۱۵۹ھ	همدان	عراق عجم	شاه عالم بادشاه والی هند
امیدی	خواجہ ارجاسپ	۹۲۵ھ	رے	"	شاه اسماعیل صفوی الی ایران
امیر	خواجہ امیر بیگ	.	نطنز	"	شاه طهماسب صفوی الی ایران
امیری	میرزا قاسم	۹۹۹ھ	شیراز	فارس	"

له امانی، از مثل پنج ہندست، اشعار سادہ و بے تکلف می گفت ۱۲

۹۴۰ھ میرزا امان الله، مخاطب خان زمان صوبہ دار بنگالہ، در سخن سنجی گمانہ دہر بود

بلع عالی داشت، صاحب دیوان ست ۱۲

۹۴۰ھ میرزا محمد رضا، شاگرد میرزا طاهر وحیدست، و معاصر میرنجات و فاضل آہری

از صفہان ہند آمدہ بانواب آصف جاہ در دکن بسر بردہ ہمراہ او بہ شاہجہان آباد رفت، و چنانجا فوت کرد ۱۲

۹۴۰ھ خواجہ ارجاسپ، شاگرد ملا جلال و آتی ست مداح نجم ثانی طرانی وزیر شاہ اسماعیل صفوی

صفوی ست بحر یک شاہ قاسم نور بخشی در رے شہید شد، شاہ نعمت اللہ پیر شاہ قاسم نور بخشی و را بقتل رسانید

۹۴۰ھ خواجہ امیر بیگ، از تراذ شیخ غیاث الدین تبریزی ست در نطنز من تواع صفہان

متولد شد، صاحب کمال بغایت فہیم بود، ۱۲

۹۴۰ھ میرزا قاسم، در علوم اعداد و اسرار نقطہ بے نظیر بود، اہل عصر او را متہم بحجاد

کردہ اند بکرم بادشاہ ۹۹۹ھ در چشمش میل کشیدند و در ۹۹۹ھ در شیراز شہیدش کردند ۱۲

تخلص	نام	وفات	وطن	ملک	عهد
امین ^۱	خواجه امین الدین	۶۴۳هـ	صنهان	عراق عجم	شاه شجاع والی شیراز
امین	.	.	یزد	"	شاه عباس ناصح صفوی الی ایران
امین ^۲	خواجه امین	.	بخج	خراسان	.
امین	میر محمد امین	.	سبزوار	"	.
امینی ^۳	امیر ابراهیم	۹۳۱هـ	بلخ	"	سلطان حسین زراوالی هرات
نسی	محمد شاه	.	قندهار	"	همایون شاه والی هند
نسی ^۴	اسمعیل بیگ	۱۰۲۶هـ	.	.	جلال الدین اکبر شاه الی هند
نسی ^۵	قطب الدین	۸۲۵هـ	جنابذ	خراسان	سلطان حسین زراوالی هرات
نسی ^۶	حسن بیگ و الله	.	صنهان	عراق عجم	جهاگیر شاه والی هند

۱- خواجه امین الدین، معاصر خواجه حافظ شیرازی است ۱۲

۲- خواجه امین، پسر ملا محمود کلید دار هستانه شاه اولیاست ۱۲

۳- امیر ابراهیم، از اعیان هرات است، بغایت فیم و شیرین بابل بود، در رکاب پادشاه

سام میرزا در جنگ از بک شهید شد، ۱۲

۴- اسمعیل بیگ، در خدمت خانان عمر خود را بسر کرده، در عین جوانی درگذشت ۱۲

۵- قطب الدین، تخلص میرد قصاب میر حاج و در غزوات نبی بود، در طرز سخنوری بدیهه گوی

اکمال قدرت داشته، وقتی چهل غزل امیر خسرو را در یک مجلس جواب گفته، امیر علی شیر خجندی

آمده ملکه گزرا ننده مقبول نشد ۱۲

۶- حسن بیگ و الله در ایران دلیری تخلص میکرد، و در هند نبی قرار داد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عبد
انوری ^{۱۱}	اوحد الدین	۵۸۰ھ	امیورد	خراسان	سلطان بنجر سلجوقی والی خوارزم
انصاف ^{۱۲}	میرزا ابراهیم	۱۱۰۲ھ	لاهور	ہندوستان	اوزنگ نیب عالمگیر والی ہند
انیسی ^{۱۳}	حسن بنجر	.	مشہد	خراسان	.
انیسی ^{۱۴}	بلقی بیگ	۱۱۱۳ھ	صفہان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاہ والی ہند
اوجی ^{۱۵}	ملا اوجی	۱۱۲۲ھ	کشمیر	ہندستان	جہانگیر شاہ والی ہند
اوجی ^{۱۶}	ملا اوجی	.	نطنز	عراق عجم	شاہ عباسی ماضی صفوی الی ایران
اوحدی ^{۱۷}	خواجہ فخر الدین مستوفی	۸۶۸ھ	سبزوار	خراسان	.

۱۱ اوحد الدین اول قادری تخلص میکرد، قبل از شاعری مدتہا در مدرسہ مصوئیکہ علوم عقلی نقلی نموده در شریعات و حکیات خصوصاً ریاضیات سرآمد روزگار گردید، او اہل پیشہ وے شاعری بنود چون راہ شاعری نمود از ہنگام گوی ربود، در پنج وفات یافتہ ۱۲

۱۲ میرزا ابرہیم، از تازہ خیالان بود ۱۲

۱۳ تقی اوحدی در تذکرہ خویش ذکر او کردہ بہت ۱۲

۱۴ بلقی بیگ از اعیان طائفہ شادوست بہند آمد در خدمت خانخانان بہرورد،

مثنوی محمودایاز دی مشہورست ۱۲

۱۵ ملا اوجی، از شرای زبردست بودہ، دیوانش بدہ ہزار بیت می رسد ۱۲

۱۶ خواجہ فخر الدین مستوفی، از فضلای کامل ست، در اکثر علوم خصوصاً ریاضی و

شعر دانش یگانہ آفاق بہت مجلس وے مجمع فضل بود، در شیراز رحلت کرد ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
اوحدی	ابو حامد اوحد الدین	۶۶۳۵	کرمان	خراسان	ہلاکو خان والی خراسان
اوحدی	شیخ اوحدی مراغی	۶۶۳۸	صفہان	عراق عجم	سلطان ابو سعید خاں و والی فارس
اہلی	مولانا اہلی	۶۹۳۴	ترشیز	خراسان	سلطان حسین میرزا والی ہرات
اہلی	مولانا اہلی	۶۹۶۲	شیراز	فارس	شاہ اسماعیل صفوی والی ایران
ایاز	ایاز منجم		صفہان	عراق عجم	شاہ عباس ماضی والی ایران
ایجاد	میر محمد حسن	۱۱۳۳	سامانہ	خراسان	شاہ عالم بادشاہ والی ہند

۱۰ ابو حامد اوحد الدین، مرید خواجہ معین الدین چشتی رحمۃ اللہ بہتست معاصر ابن عربی (تاریخ فرشتہ) از مریدان شیخ شہاب الدین سہروردی بہتست، شیخ عراقی و سعید حسینی ہم صحبت ہم چلے بود
 شیخ محی الدین ابن عربی را دریافتہ بہت ۱۲

۱۱ شیخ اوحدی مراغی، مرید شیخ اوحد الدین کرمانی بہتست، مثنوی جام جم از ویہاگہ است
 اکثر صفایان بسری کرد، ظهورش در زمان ارغون خان بہتست در صفہان فوت شدہ ۱۲

۱۲ مولانا اہلی، ترشیزی مشہور بخراسانی از علمای مشہور و ندماے سلطان حسین مرزا بودہ
 در عالم سخنوری اگرچہ بابائی شیرازی میرسد اما از استادان بہتست ۱۲

۱۳ مثنوی ذو بحرین موسوم بسحر حلال اردوست ۱۲
 ۱۴ ایاز منجم، غلام زینت بیگم (عہد شاہ عباس ماضی) بہتست بہ تیغ قدآن بادشاہ ہلاک شدہ ۱۲
 ۱۵ میر محمد احسن، چندے با آصف جاہ نظام الملک بسریہ و از پیشکامہا بہتست عالم
 منصبش صدی ممتاز گردید، در عقد فرخ سیر بہ تحریر شاہنامہ مامور شد و تا آخر عہد بہ انجام
 رسانید، مرزا نعمت خان عالی اورا بسیار می ستود، مرقدش در اگرہ بہتست ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عهد
ایزدی	محمد شریف	۹۰۰	قزوین	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند
ایما	میرزا هادی	۹۰۰	صفهان	"	"
ایما	میرزا اسمعیل	۱۱۳۲ هـ	"	"	سلطان حسین صفوی الی ایران

باب بار موحده

بابر	ظیرالدین بابر شاه	۹۳۸ هـ	هرات	خراسان	خود پادشاه بود
بازل	میرزا رفیع خان	۱۱۲۳ هـ	مشهد	"	اوزنگ نیب والی هند
باقر	میر باقر	۹۰۰	کاشان	عراق عجم	ابراهیم عادل شاه والی بجا پور

۱۰ محمد شریف از شعرای عهد جهانگیری است، در مشنوی گوئی مهارت داشت ۱۲
 ۱۱ میرزا هادی از شهدا بصفهان آمده مشغول افاده بود، در اوایل سالخه انقلاب ایران
 فوت شد ۱۲

۱۳ میرزا اسمعیل مدتها بامیر نجابت و شفیقا و غیره با هم طریح بود ۱۲
 ۱۴ ظیرالدین بابر شاه از سلاطین عالیجاه بود، کمال فهم و ذرعت داشت، قامت بلندش
 بکلمات ظاهری آراسته بود، در کابل بسرے جاوید رفت و همانجا مدفون شد ۱۲
 ۱۵ میرزا رفیع خان پسر زعمو مشهدی است کتاب جمعی در ری از دست درسلطان عالمگیر بگرفت
 سرکار بانس بی متاز بود، با خال خود محمد طاهر مشهدی معروف بوزیر قاضی از شهدا دارد هندوستان شد ۱۲
 ۱۶ میر باقر، صلش از کاشان است، از انجا به هندوستان فته، در شهر خود کارخانه باندگی
 داشته، انچه بهم میرساند بر شعر او ارباب کمال صرف می نمود ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عهد
باقی ^{۱۱}	میرزا باقر وزیر	سنه ۱۰۳۸	نطنز	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی الی ایران
باقی ^{۱۲}	باقر خورده فروش	سنه ۱۰۳۸	کاشان	"	ابراهیم عادل شاه والی دکن
باقی ^{۱۳}	عبدالباقی	.	نائن	"	جهانگیر شاه والی هند
باقی ^{۱۴}	میر عبدالباقی صدیر	.	کاشان	عراق عجم	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
باقی ^{۱۵}	عبدالباقی	سنه ۱۰۵۰	قزوین	"	شاه اسماعیل ثانی صفوی والی ایران
باقی ^{۱۶}	عبدالباقی	.	گونا باد	خراسان	

۱۱ میرزا باقر، در زمان شاه سلیمان صفوی در سلک قزواریان شاهی بود بعد از آن وزارت توپخانه
 سرور از گردید، هشت از سادات نطنز است، و در اصفهان نشو و نما یافته ۱۲
 ۱۲ باقر خورده فروش، از ایران بدکن آمده در بیجا پور اقامت داشته ۱۳
 ۱۳ عبدالباقی، در زمان شاه عباس ثانی هند آمده مدت در بنارس توطن اختیار نمود، قصد
 در مدح صاحبقران ثانی بسامع بادشاهی رسانید بفرمان خاقان هنر پرور او را بر سنجیده مبلغ همنگ
 که پنجاه روپیه بود او دادند، در زمان شاه سلیمان صفوی با گذشته در صفهان ساکن گردید ۱۴
 ۱۴ میر عبدالباقی، از اولاد شاه نعمت الله ولی قدس سره الغریب است، در عهد شاه اسماعیل ضعیف
 بصدارت ایران اختصاص شست، دیوان شعر نیز ترتیب داده است، در انشا مهارت تمام داشت ۱۵
 ۱۵ این قاضی جهان ست ۱۶
 ۱۶ عبدالباقی، از سخنوران زمان مصاحبان سلطان ابراهیم میرزا جاهی بود ۱۷

تخلص	نام	سند و قاف	وطن	ملک	عهد
بدر	بدرالدین	۴۹۹ هـ	جابریم	خراسان	سلطان ارغوان خان دلی خانی
بدر	بدرالدین	.	کرمان	"	سلطان جلال الدین خوارزم شاه دلی خوارزم
بدر	بدرالدین فخر الزمان	۵۴۵ هـ	چاج	"	محمد شاه بن تغلق شاه دلی هند
بدر	مولانا علی بدر	.	بهاریت	"	امیر تیمور گورکان دلی سمرقند
بدیع	میرزا بدیع الزمان	۱۱۲۱ هـ	نصیر آباد	عراق عجم	سلطان حسین راضی صوفی دلی ایران
بدیع	میرزا بدیع	.	سبزوار	خراسان	شاه سلیمان صفوی دلی ایران

۱۰ بدرالدین شاکر دمجالدین بکرست اکثر صنفان می بود مداح خواجه بهارالدین صاحب دیوان بود، از خواجه شمس الدین صاحب دیوان ابن خواجه بهارالدین صاحب دیوان محبت یادیده است ۱۲

۱۱ بدرالدین معاصر خواجه شمس الدین صاحب دیوان است ۱۲

۱۲ بدرالدین فخر الزمان از ده اغان سلطان محمد تغلق و از شعرای مشهور است، بخطاب

فخر الزمان ممتاز بود، چاج و تاباش مشهور، با شقند از قول غنای خراسان است ۱۲

۱۳ مولانا علی بدر معاصر صاحب تاریخ لب لالی است، از جمله افاضل عهد بود ۱۲

۱۴ میرزا بدیع الزمان خلف محمد طاهر صاحب تذکره مشهور است، سلطان حسین صفوی دار
به ملک الشعرائی اعتبار بخشیده، در اتمام عمارت چهل ستون دولت خانه مبارکه صنفان قصیده گفته که
از صدفیت متجاوز بود و بر صریح تاریخ بود، مصرع اول تاریخ آغاز عمارت و مصرع دوم تاریخ اتمام، مولود
سکشن قریه نصیر آباد متصل به صنفان است ۱۲

۱۵ میرزا بدیع، از سادات سمرقند است، در زمان شاه سلیمان صفوی فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عهد
بدیع	میرزا بدیع	۰	صفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی
بدیع	میرزا بدیع الزمان	۰	همدان	"	"
بدیع	بدیع الدین اتابک	۰	انجدان	"	سلطان خورشید قلی والی خوارزم
بدیع	ملا محمد یوسف	۸۹۷	خراسان	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
برهان	آقا صالح	۱۱۵۰	مازندران	طبرستان	محمد شاه والی هند
برهان	میر برهان	۰	ابرقوه	فارس	"
برندق	ملا برندق	۰	سمقند	خراسان	شاه رخ مرزا والی هرات
برزی	خواجہ غیاث الدین	۹۵۰	استرآباد	طبرستان	شاه طهماسب ماضی صفوی الی ایران
<p>۱۲ له میرزا بدیع، ابن قاضی شمس الدین اردستانی ست، در صفهان می بود</p> <p>۱۳ له میرزا بدیع الزمان استاد منطق رازی ست، قبل از اکبر بوده</p> <p>۱۴ له بدیع الدین اتابک، از وزرای نامدار و مخوران روزگار بود، صاحب تصانیف است</p> <p>رشید و طو اطرا از غضب سلطان بنحو اور بایند ۱۲</p> <p>۱۵ له ملا محمد یوسف، امیر علی شیر در مجالس احوال او ذکر کرده است، در</p> <p>معارف سال نوشته ۱۲</p> <p>۱۶ له آقا صالح، از دماهندستان متوکلانه نشسته اوقات بسر می برد، در روز قتل عام</p> <p>شاه جهان آباد از دست لشکریان قتلش زخم خورد و بهماں جراحات مرده ۱۲</p> <p>۱۷ له میر برهان، از مریدان قاضی است در حرم بود، در مخفوری کمال قدرت داشته ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عمد
بزمی	عبدشکور	۰	همدان		صاحبقران فی شاهجهان الی هند
بساطی	ملاباطی	۰	سمرقند	خراسان	امیر تیمور صاحبقران الی سمرقند
بسل	جیحی محمدقی	۰	تبریز	عراق عجم	۰
بشاق	جمال الدین	۸۲۷	شیراز	فارس	امیر تیمور صاحبقران الی سمرقند
بقائی	میر ابوبقا	۸۳۸	ابرقوه	فارس	سلطان حسین میراد الی هرات
بلبل	ملابلبل	۰	یزد	عراق عجم	۰
بندار	خواجه کمال الدین	۸۴۷	کے	"	سلطان محمد الدوله والی دیلم
بهار	بهار الدین	۰	خوارزم	"	سلطان کنش خوارزم شاه الی خوارزم

۱۱. عین الشکور اکثر در اردوی شاه عباس ماضی می بود، بطبابت شهنشاه دشت نشینی
فرهاد شیرین در سلک نظم کشیده ۱۲

۱۲. ملا بساطی اول حبیری تخلص میکرد، آخر بفرموده خواجه عصمت تجاری بساطی تخلص نمود، یا شیخ
کمال نجندی مباحثات دشت سلطان خلیل امین میرانشاه ادرابیک بیت هزار دینار بصله داد ۱۲

۱۳. جمال الدین بساق اطعمه مردے فاضل کامل و معاصر شاه نعمت الله کرمانی است، بیشتر
مصایر خواجه حافظ و گاهی مصارع شاه نعمت الله در تعریف اطعمه تفسیم کرده است ۱۲

۱۴. میر ابوبقا از فضلا و دانشمندان روزگار و از معاصرین سلطان میرزا باقر است ۱۲
۱۵. خواجه کمال الدین مداح صاحب بن عباد و معاصر او بود و مداح محمد الدوله دیلمی است

از اجله روزگار بود، به لغت عربی و فارسی دیلمی اشعار دارد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عبد
بها	بهارالدین محمد	۵۲۶هـ	مرغیان	خراسان	قطب الدین خوارزمشاه الی اغوز
بها	شیخ بهارالدین کریا	۵۶۱هـ	ملتان	هندوستان	سلطان علاء الدین بلبن الی هند
بهای	شیخ بهارالدین	۵۳۰هـ	آمل	طبرستان	شاه طهماسب صفوی الی ایران
بهای	بهارالدین	.	یزد	عراق عجم	.
بهای	میرزا جان	.	صفهان	»	شاه عباس ماضی الی ایران
بهمی	مولانا بهجتی
بهرام	حاجی بهرام	۱۰۹۹هـ	بنجارا	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
بهرامی	استاد ابو الحسن علی	۵۵هـ	سرخس	»	امیر ناصر الدین بسککنیس الی غزنی

۱ بهارالدین محمد اوشی از فضلاء روزگار و شعرا نامدار بود ۱۲
 ۲ شیخ بهارالدین کریا، معاصر شیخ عراقی و مرید شیخ شهاب الدین سهروردی
 ۳ شیخ بهارالدین، معاصر ابوداد و شاگرد عبداللہ یزدی است، رساله صطلاب، و
 تزیین الافلاک و خلاصه الحساب، و اربعین، و مشرق الشمسین، و مفتاح الفلاح، و کشکول و مثنوی
 نان حلوا، و مثنوی شیر و شکر و غیر از تصنیفات شریفه است، ملا محمد تقی مجلسی مرید و شاگرد ابوداد ۱۲

۴ از استعدان زمان خویش بوده ۱۲

۵ برادر میرزا و اہمب صفایانی است، در کوہی از طوس مدفون شد ۱۲

۶ بهجتی، در ہند سیاحت نموده ۱۲

۷ حاجی بہرام، از افاضل بنجارا بود ۱۲

۸ ابو الحسن علی، در فنون سخن کمال ہارت قدرت داشت، بانا صر الدین بسککنیس

معاصر بوده و مع ۷۵ میگرد ۱۲

شخص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عبد
بهشتی	ملا محمود	۱۰۶۰ هـ	گیلان	طبرستان	شاهجهان الی هند
بیان	میرزا مهدی	۹۹۵ هـ	همدان	عراق عجم	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
بنائی	بنائی قلندر	۹۲۸ هـ	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
بیانی	خواجه شهاب الدین	۹۲۲ هـ	کرمان	"	"
بیخود	ملا نادر اجامی	۱۰۸۲ هـ	جام	"	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
بیخودی	ملا بیخودی	"	سمنان	"	شاه عباس ماضی والی ایران
بیدل	میرزا عبدالقادر	۱۱۳۳ هـ	غیظم آباد	هندستان	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند

۱۰ ملا محمود در فن سخنوری مهارت داشته در او اهل جلوس شاهجهان هند آمده در ملک طرز انشایی به تعلیم شاهزاده مراد بخش مامور گردید، وفاتش در شهر آگره واقع شد ۱۲

۱۱ میرزا مهدی همیشگی مراد ابوطالب حکیم است در زمان عالمگیر بادشاه هند آمده و در کوفت شد ۱۲

۱۳ بنائی قلندر، بدین تربیت بابر میرزا در ماوراءالنهر مرتبه صدارت رسیده ۱۲

۱۴ خواجه شهاب الدین عبدالمعتمد مروری در فن انشا بزبان غریبه معجز بیان یدریضا خوانده

مثنوی مولس الما حباب و خسرو شیرین از دوست، قریب دو هزار بیت از غزلیات قصائد و رباعیات و قطعات دارد، در هرات وفات یافته ۱۲

۱۵ سرخوش دهلوی تیغ وفات او گفته ۱۶ حاجی از جام جم بیخود شد ۱۲

۱۶ میرزا عبدالقادر از عارفان محقق بوده، کلیاتش از صد هزار بیت متجاوز است هر چند اکثر اشعارش موافق محاوره فصیحی عجمیت اما شعرهای بلند دارد - میرزا بیدل از عالم رفت، ۱۳۳۳

ماده تلخیص فوت اوست ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عمد
بیدی	ملا بیدی	۰	صفهان	عراق عجم	شاه اسماعیل ناصی صفوی
بیکسی	ملا بیکسی	۹۳۰ هـ	غزنی	خراسان	جلال الدین کبیر الی هند
بیگانه	میرزا ابوالحسن کلانتر	۰	نیشاپور	"	شاه جهان الی هند
بنفش	میر بدیع	۰	مشهد	"	"
بینش	ملا محمد جعفر بیگ	۱۱۰۰ هـ	کشمیر	هندستان	اوزنگ زیب عالمگیر الی هند
بینوا	شاه خلیل الله	۰	دهلی	"	محمد شاه الی هند
پور	پور بهار جامی	۰	جام	خراسان	ابا قاجا الی فارس

۱۰ ملا بیدی معاصر محمد درویش پهلوان مولوی جامی است، شاعر خندان بوده ۱۲ -

۱۱ ملا بیکسی از ملازمان محمد حکیم میرزا بوده است ۱۲

۱۳ میرزا ابوالحسن از خویشان میرزا ابوالعالی نیشاپوری در زمان شاه سلیمان صفوی فوت شده ۱۳

۱۴ ملا محمد جعفر بیگ در زمان اوزنگ زیب در هندوستان بوده دیوان شعر ترتیب داده،

ابیات خوب از وی به نظر رسید ۱۲

۱۵ شاه خلیل الله خلف الصدق خلیفه ابراهیم است مطالب عالی تصوف را در رباعیات

موزون کرده است ۱۲

۱۶ پور بهار از معاصرین بدرالدین جاجری بدرالدین کرمانی است شاگرد میر حسن الدین قزاقی

جانبازی است از خواجہ شمس الدین صاحب دیوان نواز شهادت داده در هجو دهنزل قوت تمام داشت ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
پیامی	شیخ عبدالسلام	.	لار	فارس	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران

باب تا فوقانی

تاشیر	میرزا محسن	.	صفهان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران
تاج	رئیس تاج الدین	.	سرخس	خراسان	.
تاج	میرزا تاج	.	تبریز	عراق عجم	.
تجلی	ملا علی رضا	سنه ۸۰۰	یزد	"	شاه جهان دالی هند
تجلی	محمد محسن	.	صفهان	عراق عجم	.

له شیخ عبدالسلام از شاگردان علامه دالی بوده مدتها وزارت شاه علار الملک ابن نورالدین لاری کرده عاقبت مغول شده از وطن بدکن شتافته بخدمت نظام شاه درجه بارت یا ۱۲
له میرزا محسن شاعر شیرین مقام است دیوانش به هزار بیت است مدتی وزارت یزد
با و مفوض بود مقدارن فتنه صفهان فوت کرد ۱۲

له تاج الدین رئیس سرخس بوده در نظم و شعر صاحب قدرت است ۱۲
له ملا علی رضا در فضیلت و کمالات یگانه دوران بود از تلامذه آقا حسین خان ساری است
اکثر در صفهان با فاده مشغول می بود در اواخر ایل شباب بهند آمده در گجرات با ملا نظیری رفقت
داشت ۱۲

له محمد محسن اعمی مادر زاد بود در علم و ادب نظیر نداشت و در شعر شناسی منفرد
زمان بود ۱۲

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عمد
تختیه	شریف خاں
تراپ	میرزا ابوتراب	۱۱۴۳ هـ	اصفهان	عراق عجم	فرخ سیراب شاه والی هند
ترائی	ملا ترابی	.	بلخ	خراسان	امام قلی خاں الی بلخ
تشی	حاجی محمد ابراهیم	.	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر والی هند
تشیسی	میر علی اکبر	.	کاشان	عراق عجم	"
تضیف	حاجی محمد طالب	.	اصفهان	"	شاه سلیمان صفوی الی ایران
تغییم	ملا محمد تقی	۱۱۴۴ هـ	مازندران	طبرستان	اورنگ زیب عالمگیر والی هند
تغییم	شاه تغییم	.	قم	عراق عجم	.

له ابن محمد طاهر است ۱۲

۱۱ ملا ترابی شاعر سنجیده بود، امام قلی خاں الی بلخ ویرا بزرگشید ۱۲

۱۲ حاجی محمد ابراهیم، هندوستان آمده، بایسح الزمان الهی می بود، مرید مولانا قاسم کاهی و

شاگرد فیست، بابا افضل محبت هادشت ۱۲

۱۳ میر علی اکبر، چهل سال در مملکت هند بسر کرده، صاحب دیوان است، بابا افضل، تصحیبت بود ۱۲

۱۴ حاجی محمد طالب، بهند آمدن ۱۲

۱۵ ملا محمد تقی، در غزلهای طریک شریک موزونان نمی بود، و در هیئت نجوم خالی از

هارت نبود ۱۲

۱۶ شاگرد میرزا صاب است، و بهند آمده ۱۲

تخلص	نام	سنه و قفا	وطن	ملک	عهد
تقی ^{۱۱}	میر تقی اوحدی	۵۰۰	صفهان	عراق عجم	شاه جهان دالی هند
تقی ^{۱۲}	حکیم تقی الدین	.	قم	"	.
تقی ^{۱۳}	ملا تقی	.	نیشاپور	خراسان	جلال الدین کبر والی هند
تقی ^{۱۴}	آقا تقی معروف	.	صفهان	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند
تکمین ^{۱۵}	سید خاں	.	کرمان	خراسان	محمد شاه والی هند
تمنا ^{۱۶}	میرزا محمد علی	۶۰۰	کابل	خراسان	فرخ سیراد شاه والی هند

له میر تقی اوحدی از اولاد تقی اوحدی بلانی هست در اصفهان مدتی در اردو و سالی شاه عباس صفی

صفوی ملازم رکاب بوده بهند آمد تذکره مسی به عرفات که فرخزاد بسیار دارد تالیف نموده شمسیر شمس

هزار بیت و باز از آن انتخاب کرده است و آن را کعبه عرفان نام نهاده ۱۲

۱۱ حکیم تقی الدین از مشاییر عراق است ۱۲

۱۳ ملا تقی از اقوام ملا نظری است در هند نیز همراه او بسیر کرد ۱۴

۱۵ آقا تقی معروف در عهد جهانگیر بادشاه بهندستان آمده مدتی ملازمت شاهزاده کرده

خطاشکسته خوب درست می نوشت معاصر مرشد یزدی هست ۱۶

۱۷ سید رضا خاں از اولاد شاه نعمت الله دلی کرمانی است مطالب عالی تصوف را در کمال

تفصیح و تحقیق فهمیده است امراد سلاطین هند غرض احترام او مرعی دهشت اند بادشاه عالم پناه محمد شاه

کمال توجه و حق او مبذول میفرمود ۱۲

۱۸ میرزا محمد علی در کابل متولد شده نسبت به اعلی مردان خاں مرحوم داشت ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
تنه ^۱	میرزا عبداللطیف	۱۱۱۶	شهرستان	عراق عجم	اوزنگ نوب عالمگیر والی هند
تنه ^۲	میرزا محمد سعید	۰	قم	»	شاه عباس ثانی والی ایران

باب ثانی

شاب ^۱	میر محمد فضل	۱۱۱۶	اله آباد	هندستان	محمد شاه والی هند
شاب ^۲	ملا محمد حسن	۱۱۰۶	مشهد	خراسان	صاحبقران ثانی شاه جهان والی هند
شاب ^۳	خواجه حسین	۹۹۶	مشهد	»	جلال الدین اکبر شاه والی هند

۱- میرزا عبداللطیف خان شاعر کامل خواهرزاده میرزا جلال اسیرست ۱۲

۲- میرزا محمد سعید خلف حکیم باقر از اطباء شاه عباس ثانی بوده دیوانش متداولست قریب به هزار بیت دارد، گاهی سعید هم تخلص میکرد، ابن عم میرزا جلال اسیرست ۱۲

۳- میر محمد فضل، بزنی اصل است مولدش در اله آباد بود، بنیره سلطنت خان تخلص آلود برادرزاده نواب همت خان است که در عهد عالمگیری بنصب امیرالامرای می پرداخت امرای دارالخلافه احترامش می کردند و بخوران شهر در جمیع فنون شعر مملش میدانستند، داغستانی گوید که تولدش در دارالخلافه دہلی واقع شده، دیوانش تقریباً پنج هزار بیت بوده باشد ۱۲

۴- ملا محمد حسن، پسر ثانی مشهدی است در عین جوانی فوت کرده، هندی آمد بود ۱۲

۵- خواجه حسین، در غفوان جوانی در مشهد مقدس بنجدت سلطان برآیم جایی صفوی بود، قبل از آمدن بنده بولی دشت بیاضی مشاعرات هجاءات دشت در هندوستان باغالی فیضی عنی هم صحبت بود عذوبتی که در کلام شیخ فیضی است از فیض محبت خواجه حسین است مرقدش در لاهور است ۱۲

باب چهارم

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
جابر	ملا ابوجابر	۰	غزنی	خراسان	،
جامی	مولانا عبدالرحمن	۸۹۹هـ	جام	،	سلطان حسین میرزا والی بهرات
جامی	ملا جامی	۰	نهادند	عراق عجم	،
جاوید	ملا علی	۸۸۵هـ	مازندران	طبرستان	،
جایی	ابراهیم میرزا	۹۸۵هـ	صفهان	عراق عجم	شاه اسماعیل ثانی صفوی والی ایران
جلی	سید عبدالواسع	۹۵۵هـ	غزستان	خراسان	سلطان بنجر بختی والی خوارزم

له مولانا عبدالرحمن صاحب تصانیف عالیہ است کہ مدتها موافق مدتش پنجاه چارمین تو
در فن مخوری قدرت بکمال دارد؛ امیر علی شیر تاج وفاتش گفته سه کاشف سرالی بود بیش از سبب
گشت تاریخ وفاتش کاشف سرا کہ ۱۲

له ملا علی در فضیلت مکالمات مشہور ماں بود؛ در اول دانش و آخر جاوید تخلص می کرد؛
در اصفهان فوت کرد ۱۲

له ابراهیم میرزا؛ از شاهزادہای والا گوہر صفویہ است؛ جامع جمیع حسنات صورتیہ
و معنویہ بود؛ روزیک شنبہ چار دہم ذیحجہ در ۹۸۵هـ برادرش شاه اسماعیل ثانی شہید کرد ۱۲

له سید عبدالواسع؛ در فن خویش گایہ دوران است؛ تا حال کہ راز شعر اشیوہ
مخوری او دست نداده؛ مداحی سلطان بنجر بختی می کرد؛ دیوانش قریب بہ ہشت ہزار
میت است ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عمد
جذلی	میرزا جذلی	۰	خوانسار	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
جرات	میر موسوی خاں	۵۱۱ھ	اوزنگ آباد	هندستان	محمد شاه والی هند
جسمی	ملا جسمی	۰	همدان	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
جعفر	جعفر بیگ	۰	"	"	"
جعفر	ابو الحسن جلال الدین	۰	قزاقان	"	شاه عباس ماضی الی ایران
جعفر	میر جعفر	۰	کاشان	"	"
جعفر	قوام الدین	۱۰۲۱ھ	قزوین	"	جلال الدین اکبر شاه والی هند
جعفری	میر محمد جعفر	۰	تبریز	"	شاه طهماسب ماضی والی ایران

۱۲ **له میرزا جذلی** از کائنات زاد های خوانسار است
 ۱۲ **له میر موسوی خاں** گیلانی اصل است پدرش محمد شیخ در اوزنگ آبادی بود، خودش
 با نظام الملک آصف جاه برمی برد، صاحب استعداد و در شعر نویسی ممتاز بود ۱۲
 ۱۲ **له ملا جسمی** جسم سخن اجان است در عهد اکبر شاه و جهانگیر شاه بهند آمدن ۱۲
 ۱۲ **له ابو الحسن جلال الدین** از افاضل عالی مقدار و شعری فصاحت شعار بود، شعرش
 بر قصاید انوری مشهور است و اغستان فی تخلص و ابوالحسن نوشته ۱۲
 ۱۲ **له میر جعفر** کتب را از خوشنویسان کاشان است، در عهد شاه عباس ماضی بوده ۱۲
 ۱۲ **له میرزا قوام الدین آصف خاں** خلف میرزا بدیع الزمان است در اول حال
 بهند آمدن ترقیات کرد، از شاه سلیمان شان هند در اکبر شاه (آصف خاں لقب یافته ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عهد
جعفری	میر خود	۰	ساوه	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
جلال	خواجہ جلال الدین	۰	شروان	آذربایجان	شاه شجاع والی فارس
جلال	جلال الدین	۰	زواره	عراق عجم	صاحبقران ثانی شاه بجاوالی ہند
جلال	ملک جلال الدین	۰	سیتان	خراسان	شاه عباس ماضی والی ایران
جلال	سید جلال الدین	۰	یزد	عراق عجم	سلطان مظفر والی فارس
جلال	خواجہ جلال الدین	۰	اردستان	"	۰
جلالی	میرزا قمر الدین خان	۰	بیجاپور	ہندستان	۰
جمال	جمال الدین عبدالرزاق	۸۵۰ھ	اصفہان	عراق عجم	جلال الدین خوارزم شاہ والی خوارزم

۱۰ خواجہ جلال الدین از شعراء کامل و اطباء عاقل و حاذق بود، در خدمت محمود و

شاه شجاع کمال تقرب داشت ۱۲

۱۱ ملک جلال الدین از ملازمان شاه عباس ماضی بود ۱۲

۱۲ سید جلال الدین، بغایت دانشمند و فہیم بود، وزارت سلطان محمد مظفر والی

شیرازی کرد ۱۲

۱۳ جمال الدین عبدالرزاق، پدر خلاق المعانی کمال الدین اصفہانی است، از

اساطین شعرا بود، بیشتر اشعارش در مدح صاعدیہ اصفہان است، کلیاتش قریب بہ ہزار

بیت میرسد، معاصر ملوک رشید و طوطا و طغیر خاریابی و مجاہد و رکن الدین و عوید ارتقی و اشہری

و تاجری بلقانی بہت ۱۳

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عبد
جمال	میر جمال الدین	۰	خنجد	خراسان	جلال الدین خوارزم شاه والی خوارزم
جمال	میر جمال الدین	۰	همدان	عراق عجم	
جمال	شیخ فضل الله	۹۲۲هـ	دهلی	هندستان	بابر شاه والی هند
جناب	میرزا ابوطالب	۱۱۳۵هـ	کشمیر	"	صاحبقرانی شاه جمال والی هند
جناب	میرزا فتح الله	۱۲۸هـ	صفهان	عراق عجم	فرخ سیر والی هند
جنس	شیخ زین الدین	۰	"	"	"

۱۰ میر جمال الدین از استادان سخن بوده، مدح جمال الدین عبدالرزاق بسیار کرده،

معاصر طبر فاریابی است، ظمیر بجا آورده ۱۲

۱۱ میر جمال الدین از اجله اسد آباد (از توابع همدان) است از علوم رسمی بهره یاب بود ۱۲

۱۲ شیخ فضل الله از معرفت بهره دانی داشت با مولوی جامی صحبت بوده

مدفنش در دهلی است ۱۲

۱۳ میرزا ابوطالب در فن انشا و حسن خطیگانه آفاق بود دیوانه مشتبه دوسه هزار

بیت دارد، در صفهان فوت و هماغجا مدفون شد ۱۲

۱۴ میرزا فتح الله ولد میرزا احمدی در ترتیب نظم طبعی بغایت قادر داشت بهمه طور سخن شنیده

بود، باخصوص بطرز قداب بسیار میل میکرد، دیوانش بچهار هزار بیت میرسد ۱۲

۱۵ شیخ زین الدین از جمله درویشان صفهان است، کلیاتش قریب بهست هزار

ست ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
جودت	میرزا ایوب بیگ	۱۱۲۵ هـ	دهلی	هندستان	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
جوشی	حسین بیگ
جویا	میرزا ارباب بیگ	۱۱۱۸ هـ	کشمیر	هندستان	صاحبقران ثانی شاهجهان والی هند

باب حاء

حاتم	حاتم بیگ عطار	.	همدان	عراق عجم	.
حاتم	خواجه حاتم بیگ	۹۸۵ هـ	اردو باد	آذربایجان	شاه عباس ماضی الی ایران
حاتم	مولانا حاتم	۹۹۴ هـ	کاشان	عراق عجم	"
حاجی	ملا محمد	.	گیلان	طبرستان	شاه سلیمان صفوی والی ایران
حاجی	ملا محمد حاجی	.	طهران	عراق عجم	.

۱- میرزا ارباب بیگ، پسرش از ایران ست تولدش در کشمیر بوده، بصحت میرزا ابوطالب
 کلیم و میرزا صائب در آنجا رسید در زمان عالمگیر فوت شد ۱۲
 ۲- خواجه حاتم بیگ، از اولاد خواجه نصیرالدین طوسی ست، در کرمان وزیر بکتابش خان
 بعد از آن بوزارت شاه عباس ماضی مقرر شد ۱۲
 ۳- مولانا حاتم، از شعرای مقرر زمان شاه عباس ماضی ست، در سخوری صاحب رتبه بود،
 با چشم و جوشی و فنی و شجاع، و نظیر مشاعرات مباحثات در میان داشت ۱۲
 ۴- ملا محمد، از افاضل زمان بوده ۱۲
 ۵- ملا محمد حاجی، مرد خوش حالتی بوده ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عمر
حادثی	حکیم کمال الدین	سنه ۱۰۶۴	گیلان	طبرستان	صاحبقران ثانی شاهجهان دلی هند
حادثی	شیخ الاسلام حارثی	.	بلخ	خراسان	.
جمل	شاه باقر	سنه ۱۱۲۰	تبریز	عراق عجم	جهاگیر شاه دالی هند
حافظ	خواجہ شمس الدین	سنه ۱۱۹۱	شیراز	فارس	شاه شجاع دالی فارس

له حکیم کمال الدین، خلف حکیم بهرام ابن مولانا عبدالرزاق ست کمال قابلیت داشت
اشعار خوب گفته، در خدمت صاحبقران ثانی شاهجهان می بود ۱۲

له شیخ الاسلام حارثی، قدوه ارباب طریقت است محمد عونی گوید در عالم سخن تبه بلند
داشت من از خدمت وی استفاده نموده ام، در مح اهل بیت سالت بزبان تازی قصایدش مشهور است
له خواجہ شمس الدین، خسر فخر و معانی دیوسف مصرخندانی ست کمال کلامش شورانگن انجمن است
و سوز سینه اش آتش زن فرمها، در ابتدائی حال دامن سعی با کتاب علوم برزده بپایه علای فضیلت
ارتقا نمود، کسب علم تصوف از شیخ عطار نیشاپوری که از مشایخ آن زمان بود، نمود -

از شعرای صوفیه صافیه است، کلامش از غایت صفا آنبلال ست از نهایت آبداری سلک لال،
از چاشنی درد و مشرق لذت دارد، حقائق و معارف الهیه پرده نشین استعارات مجاز کرده و
معانی خاص البیارت خط و خال برآورده تا نظر هر ناظر بر خواره حالات ایشان نیفتد و جمال
حال از چشم ناخمان محفوظ ماند، چون در سخن او اثر تکلف نیست فال دیوانش از غیب خبر میدهد،
لسان الغیب لقب یافته، در ۱۱۹۱ و بقول بعض در ۱۱۹۲ از عالم فانی رفت در خاک مصلای
مردون گشت، خاک مصلای ماده تیغ اوست ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عبد
حاکم	حکیم بیگ خان	۸۲۱ هـ	لاهور	هندستان	محمد شاه والی هند
حالتی	قاسم بیگ افشار	سنه	طهران	عراق عجم	شاه طهماسب ماضی والی ایران
حالی	سید عبد الله	.	اصفهان	"	شاه عباس ماضی والی ایران
حالی	شمس الدین	.	یزد	"	"
حالی	میرزا علی	.	بخارا	خراسان	"
حالی	جمال الدین میرزا	۹۲۸ هـ	هرات	"	سلطان حسین میرزا والی هرات
حامدی	میرزا حامد	.	قم	عراق عجم	طهماسب ماضی والی ایران
حامدی	ملاحامدی	.	شوشتر	فارس	شاه عباس ماضی والی ایران
حائری	ملاحائری	.	یزد	عراق عجم	.
جیب	میرزا جیب	.	شوشتر	فارس	.

۱۰ قاسم بیگ افشار از مشاهیر شاعران شاه طهماسب صفوی است از علوم صاحب بود

اشعار خوب بسیار دارد ۱۲

۱۱ سید عبد الله، متبع اوضاع میرزا صائب است تخلص نیز از ایشان یافته، دیوان قصیده

و غزلش تمجید است هزار بیت باشد ۱۲

۱۳ شمس الدین از جمله افاضل زمان شاه عباس ماضی بوده ۱۲

۱۴ میرزا حامد، از شاعران زمان شاه طهماسب ماضی است ۱۲

۱۵ ملاحامدی از افاضل در شاعری کامل بود ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عمد
حبیب ^۱	خواجہ حبیب اللہ	.	اصفہان	عراق عجم	
حبیب ^۲	میرزا حبیب اللہ	.	شیراز	فارس	شاه سلیمان صفوی والی ایران
حجت	میرزا احمدی	.	مشهد	خراسان	
حرفی ^۳	ملاحرفی	۹۹۴ھ	اصفہان	عراق عجم	شاه طہماسپ باضی الی ایران
حزین ^۴	شیخ محمد علی	۸۰۰ھ	"	"	سلطان حسین صفوی والی ایران
					محمد شاه والی ہند
حزنی ^۵	تقی الدین	۹۴۴ھ	"	"	شاه طہماسپ صفوی والی ایران
حسابی ^۶	میرزا اسلیمان	.	نطنز	عراق عجم	شاه عباس باضی والی ایران

۱۔ خواجہ حبیب اللہ، از قضاہ ترکہ اصفہان و فضل عالیشان بود ۱۲

۲۔ میرزا حبیب اللہ برادر میرزا عبد اللہ عشق و عم میرزا داؤد دست دزدان شاہ سلیمان صفوی در شیراز بحوار حجت الی پو^{۱۲}

۳۔ ملا حرفی، خواہر زاده ملا یکسی است ۱۲

۴۔ شیخ محمد علی اصلش از لاجان است و در اصفہان نشو و نما یافتہ، در بعضی علوم مہارت داشت و جامع النول طرز سخن در عمد خود بود، در اداسط عمر ہندوستان سید، در بنارس در گذشت و در ترکیہ پنجم شاہ مدفون گشت ۱۲

۵۔ تقی الدین، قدوہ فضل و کعبہ بلغا و شعر ابود از شعرای زمان شاہ طہماسپ باضی شاہ عباس باضی بود، اشعار خوب بسیار دارد ۱۲

۶۔ میرزا اسلیمان، در فصیلت و موسیقی صاحب نگاہ بود و در طرز سخوری گمانہ عصر ۱۳

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
حضرت	ملا سید محمد	.	مشهد	خراسان	محمد شاه والی هند
حسن	مولانا حسن	.	کاشان	عراق عجم	
حسن	سید شرف الدین حسین	۵۶۵هـ	غزنی	خراسان	براهم شاه والی غزنی
حسن	خواجه نجم الدین حسین	۵۳۱هـ	دهلی	هندستان	علاء الدین خلجی و تغلق شاه والی هند
حسن	ملا حسن متکلم	.	نیشاپور	خراسان	ملک مغرالدین کرتالی هرات
حسن	حسن علی	.	صفهان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
<p>له ملا سید محمد شاعر مشهور و از سادات موسوی مشهد مقدس بود، پدرش میرزا صدق الله بند آمن تولد سید مذکور در آن بلاد اتفاق افتاد، در صغر سن بهمراهی پدر خود بوطن معاودت نمود، دفن سخنوری از میرزا مهدی عالی مشهدی تربیت یافته، داغستانی گوید اگر چه شعر او کمتر است اما غنای دست است بسیار دارد ۱۲</p> <p>له سید اشرف الدین حسن، ابن ناصر علوی از اهل سلوک زهد و صلاح بود، محمد عوفی گوید " روزی دغطی گفت هشتاد هزار کس در پای جبراد حاضر بودند و می گریستند، در محراب بهرام شاه غزنی قصاید غزاد دارد ۱۲</p> <p>له خواجه نجم الدین حسین، از مردان قدوة السالکین حضرت خواجه نظام الدین اولیاء دهلوی قدس سره، فضائل کمالش از غایت شهرت محتاج بیان نیست، صاحب نامه عامر فائق در ۵۳۵هـ نوشته ۱۲</p> <p>له ملا حسن، مشهور به تکلم از زمینان سلطان غیاث الدین کرت و معاصر مظفر بروجی است ۱۲</p> <p>له حسن علی، از اجله اصفهان است، ۱۲</p>					

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
حسن	حسن علی	.	شوتر	فارس	.
حسن	قاضی حسن	.	قزوین	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
حسن	میرزا احسان خان	.	مشهد	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
حسن	آقا حسن خان شاملو	سنة ۱۱۰۰	هرات	خراسان	عباس شاه ماضی والی ایران
حسن	حسن علی	.	یزد	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
حسن	تاج الدین حسن	.	رے	"	شاه طهماسب ماضی والی ایران
حسین	میر حسین معالی	سنة ۱۱۰۰	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
حسین	حسین خلف باقو	.	صفهان	عراق عجم	.

۱۰ ملا حسن علی، خلف ملا عبداللہ شوستری است، در فضل و کمال ہر دو مشہور ماند ۱۲
 ۱۱ قاضی حسن، کمال فضائل معروف بود، در خدمت اکبر شاہ ہرات عالیہ رسیدہ، مدتها
 صوبہ داری گجرات نمود ۱۲

۱۲ میرزا احسان خان، در ادائل حال در زمان شاہ سلیمان صفوی بہمات دیوانی مشغول بود،
 آخر در مشہد مقدس بعبادت پرداختہ در گذشت ۱۲

۱۳ آقا حسن خان شاملو، ولایت حسن خان، بعد از پیر بکومت ہرات سرفراز گردید، میرزا ملک شریقی
 و میرزا نصیری ہروی و ملا ادبی از مصاحبان وی بودہ، دیوانش قریب بہ ہزار بیت بہت ۱۲

۱۴ حسن علی، بہند آں، باز بایران رفت، خوش صحبت بود ۱۲

۱۵ تاج الدین حسن، شاگہ مولانا میرزا جان شیرازی است ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عبد
حسین ^{۱۰}	خواجه حسین	۹۶۹هـ	مرو	خراسان	جلال الدین اکبر شاه الی هند
حسین ^{۱۱}	آقا حسین	۱۰۰۰هـ	خوانسار	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
حسین ^{۱۲}	تاج الدین حسین	۱۰۰۰	اصفهان	"	"
حسینی ^{۱۳}	سلطان حسین میرزا	۹۱۱هـ	هرات	خراسان	"
حسینی ^{۱۴}	حسینی بادات	۹۱۸هـ	"	"	هلاکوخاں والی خراسان
حسین	مولانا حسین	۱۰۰۰	اردبیل	"	شاه طهماسب صفوی والی ایران

۱۰ خواجه حسین، حکم اکبر شاه ترجمه سنگاسن تثنی در نظم نموده ۱۲
 ۱۱ آقا حسین، اعلم علمای زمان بود، تلمیذ خلیفه سلطان است، تصانیف عالیه دارد،
 اکثر علمای ایران شاگرد اویند ۱۲

۱۲ امیر تاج الدین، از اکابر اصفهان است، بزرگ و صلاح و تقوی گوشتنشین بود ۱۲
 ۱۳ سلطان حسین میرزا، ابن منصور میرزا ابن بایقرا ابن عمر شیخ مرزا ابن امیر تیمور
 صاحبقران است، در ۸۳۳هـ بر تخت نشست، کتاب مجالس العشاق از تصنیفات است دیوان هم
 در ترکی و فارسی دارد، اشعارش در کمال غنویت و چاشنی است ۱۲
 ۱۴ حمیر حسینی، قدوه ارباب دین صاحب کلمات است، تصنیفات عالیه از دیادگار ماند
 خرقة از شیخ شهاب الدین سهروردی قدس سره گرفته بایشخ عراقی و شیخ اوحدی هم صحبت بوده،
 کنز الرموز، و زاد المسافرین، و نزهة الارواح، و موالات گلشن راز از جمله تصانیف مشهور است
 در هرات فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سند و مقام	وطن	ملک	عهد
حشری	ملاحشری	۰	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ناصی الی ایران
حشمت	امام قلی	۱۲۰۰ هـ	صفهان	"	محمد شاه والی هند
حشمت	میرحشمت علی	۱۲۴۲ هـ	دهلی	هندوستان	"
هنوری	میرغزین الله	سنه	قم	عراق عجم	شاه طما صفوی والی ایران
حفظ	میرحفظ الله	۱۲۶۰ هـ	صفهان	"	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
حقیری	شهاب الدین احمد	۰	تبریز	"	سلطان حسین میرزا والی خراسان
حکاک	میرزا منعم	۰	شیراز فارس	"	"
حکیم	فضل الله	۰	اردستان	عراق عجم	شاه عباس ناصی الی ایران
حیدرم	میرزاجانی	۰	سند هندستان	"	"

۱۰ امام قلی در خدمت کلام از انشال گوی سبقت ربود ۱۲
 ۱۱ میرحشمت علی مل دی از بدخشان است دیوانش قریب بهفت هزار بیت است
 بسیار خوش سلیقه و شیرین زبان واقع شده ۱۲
 ۱۲ میرغزین الله برادر کوچک اشکی قلی است ۱۲
 ۱۳ شهاب الدین احمد پیرنیرگاری بود معروف معاصر شاه طما صفوی است
 در فن شعر و معما معروف بود و در نظم قصیده و غزل مهارت کامل داشت ۱۲
 ۱۴ میرزاجانی از شاهزاده های سند است در نظم سلیقه کامل داشت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عمد
حمید ^{۱۱}	حمید الدین	۵۶۷	بخارا	خراسان	سلطان بنرجلی و والی خوارزم
حمید ^{۱۲}	شیخ حمید الدین	۵۶۷۳	ناگور	هندستان	شهاب الدین غوری الی هند
خظله ^{۱۳}	حکیم خظله	۵۶۱۹	بادغیس	خراسان	یعقوب بن لیث الی خراسان
حیات ^{۱۴}	مولانا حیاتی	۵۷۱۱	کاشان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
حیات ^{۱۵}	ملاحیاتی	۵۷۱۵	گیلان	طبرستان	ر
حید ^{۱۶}	میر حیدر کلچہ	۵۹۲۸	ہرات	خراسان	شاه طہاسب یاضی والی ایران
حیدری ^{۱۷}	میر حیدر	۵۷۱۸	تبریز	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی ہند
<p>۱۱ حمید الدین ابن استاد عمیق بخاری ست بغایت شوق طبع و زیرک تہذیب و حکیم نوی ابو کردہ</p> <p>۱۲ شیخ حمید الدین از کبار طبقہ علیہ صوفیہ ست مولد ویدش ناگور ست بخدایت شیخ شہا الدین</p> <p>سہروردی رسیدہ و غرقہ از خواجہ معین الدین چشتی یافتہ ۱۲</p> <p>۱۳ حکیم خظلہ از استادان قدیم ست گویند از وی بیشتر کثر شعر فارسی گفته اند از شعرای آل لیث بو</p> <p>۱۴ مولانا حیاتی از شعرای زمان شاہ طہاسب صفوی بودہ، قلعی اوصدی نوشتہ کہ "من اورا</p> <p>دین نام" در ہند وفات یافتہ ۱۲</p> <p>۱۵ ملاحیاتی در زمان اکبر شاہ ہند آمد، یکبار جہانگیر بادشاہ اورا بزرگشید بہ تقلیدش شاہ عباس</p> <p>ماضی حیاتی کاشانی را بزرگشید ۱۲</p> <p>۱۶ میر حیدر کلچہ با آنکہ اُتبی بود در میدان فصاحت گوی از نگہان می ربود ۱۲</p> <p>۱۷ میر حیدر از شاگردان مولانا ناسانی ست با وحشی مباحثات دہشت در برابر ہموالسان ستر</p> <p>تبریزی اشعار مولانا ناسانی را تصنیف نامی خوب کردہ ہست ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عهد
خیرتی	ملاحیرت	۹۶۱ هـ	تون	خراسان	شاه طهماسب ماضی والی ایران

باب خفاء

خاری	ملاخاری	۰	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب ماضی والی ایران
خازن	میرزا شریف	۰	"	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
خاقانی	حسان العجم فی الدین	۸۸۲ هـ	شروان	آذربایجان	سلطان محمد سلجوقی والی ایران
خاکی	میرزا جانی	۰	شیراز	فارس	شاه طهماسب ماضی والی ایران
خالص	سید حسین	۱۲۲۲ هـ	اصفهان	عراق عجم	اوزنگ نایب عالمگیر والی هند

۱- ملاحیرت، صهلش از ماوراءالنهرست پیوسته به جواهل تسنن قصائد میگفت گاهی توانید، در کاوشان از بام کاروانسرای اقداد و ببرد، در زمان شاه طهماسب ماضی از وطن گریخته به ایران آمد و بملازمت شاه مشرف ماند ۱۲

۲- ملاخاری، از عزیزان عهد اکبری بوده است ۱۲

۳- میرزا شریف، از تبار روه صفهان است وزیر یوسف خان بختاری بود ۱۲

۴- فضل الدین، در میان عجم با اتفاق خردمندان و سخنوران محکوم گوی شاعر پیدانده است احدی را عدیل خود نمیدانست مگر حکیم مرحوم سنائی غزنوی را، در او اهل حال حقایق تخلص میکرد، بالاخر از خاقان کبیر شروانشان الپارسلان سلجوقی خاقانی لقب یافته، و در تبریز فوت کرد و در سرخاب فوشه ۱۲

۵- میرزا جانی، از اعظم زمان شاه طهماسب ماضی است ۱۲

۶- سید حسین، در زمان عالمگیر بنده آمد و بخطاب امتیاز خاں متار گردید و دانش بسبب هزار بیت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عهد
خالص	فخرالدین	۰	هرات	خراسان	
خالد	فخرالدین	۰	مرو	"	سلطان سنجر سجوقی والی خوارزم
خروش	حسین بیگ	۰	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
خسرو	امیر ابو الحسن	۶۲۵هـ	دهلی	هندوستان	سلطان غیاث الدین بلبن و تغلق شاه والی هند
خصال	مولانا حیدر	۰	تون	خراسان	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
خضری	ملا خضر	۰	تبریز	عراق عجم	
خضری	ملا خضر	۱۰۳۰هـ	لار	فارس	شاه عباس صفوی والی ایران

۱۰ فخرالدین از افضل دانشمندان بود؛ بایکیم انوری دوستی بسیار داشت ۱۲
 ۱۱ حسین بیگ در عهد شاه عباس ماضی بمرتبه مارت رسید و کمال قابلیت داشت ۱۲
 ۱۳ امیر ابو الحسن امیر شعراء و خسرو بلغارست بعضی از افکار بلاغت اشعارش چاپ شده
 که هر یک با صد هزار بیت برابری می کند، اصل امیر خسرو از اترک است، هشتاد و چهار سال عمر داشت
 خیالات امیر خسرو از منشوی و دیوان قصاید و غزلیات از چهار صد هزار بیت بیشتر بود، طوطی شکوفا
 ماده تاریخ فوت دوست ۱۲

۱۴ مولانا حیدر بهندوستان آمدن بکازمت مابست خاں لهری برد ۱۲

۱۵ ملا خضر، معاصر جامی است ۱۲

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	ملک	عهد
خطاط	فخرالدین	۰	هرات	خراسان	۰
خطائی	شاه سبیل صفوی	۳۰۳	صفهان	عراق عجم	۰
خلقی	ملا خلقی	۰	شوشتر	فارس	جلال الدین اکبر شاه والی هند
خلقی	میر محمد یوسف	۰	بخارا	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
خلیل	سلطان خلیل میرزا	۳۸۵	سمرقند	"	"
خلیل	میرزا باقر	۰	کاشان	عراق	شاه سلیمان صفوی والی ایران
خواجه	ابوالعطاء محمود	۳۵۵	کرمان	خراسان	سلطان ابوسعید خان والی فارس

۱ شاه سبیل صفوی از شهریار ایران ابن سلطان حیدر حسینی صفوی است در فارسی و ترکی

صاحب دیوان است ۱۲

۲ ملا خلقی از شاهان اکبر شاه بود، آخر بشیر از مراجعت کرد ۱۲

۳ میر محمد یوسف به تجارت معیشت می کرد ۱۲

۴ سلطان خلیل ابن میران شاه ابن امیر تیمور صاحبقران است بعد از امیر تیمور بر سریر سلطنت

سمرقند جلوس فرمود، در نظم کمال قدرت داشته ۱۲

۵ میرزا باقر، در مشهد مقدس کن بود و هماغذافت شد دیوانش چهارده هزار بیت است ۱۲

۶ ابوالعطاء محمود، مرید شیخ علاء الدین سمنانی و تلامذ سلیمان ابوسعید خان بوده،

معاصر شیخ سعدی است صاحب دیوان است مثنوی روضه الانوار در جواب مخزن اسرار گفته و

مثنوی هجایون بنامی در بغداد گفته، خواجگان هشت قل الله اکبر بشیر از است ۱۳

تخلص	نام	سند و پیا	وطن	ملک	عبد
خواجہ خیال	میرزا غیاث	.	ہرات	.	.
			شیراز	فارس	شاہ عباس ماضی والی ایران

باب د

داعی	ملا داعی	.	انجمن	عراق عجم	شاہ عباس ماضی والی ایران
داعی	شاہ داعی الی اللہ	۸۴۵ھ	شیراز	فارس	شاہ شجاع والی فارس
دش	میرضی	۱۰۶۵ھ	مشہد	خراسان	صاحبقرانی شاہ بھاجالی سندھ

۱۵ داغستانی در تذکرہ خود ذکر او کرده ۱۲

۱۶ میرزا غیاث، خلف الصدق میرزا صدر او نوادہ میر باقر داماد است، بہر طور سخن آشنا

بود، در نظم کمال قدرت داشت و در فصل عرفان نمونہ جد خود بود ۱۲

۱۷ ملا داعی، مرد صوفی منش برادر ملک طیفور است، بیشتر در کاشان بسر میکرد ۱۲

۱۸ شاہ داعی الی اللہ، مولود فخر شیراز است از کاملان محقق و اصلاں حق بنو

معاصر شاہ نعمت اللہ ولی و حافظ شیرازی است، علم حایت از ابن حجر ذاکر فرست، دیوانش پنجاہ ہزار

بیت بودہ باشد، شش مثنوی سہی بہستہ منظم است، و بہ مثنوی مولانا روم شرح نگاشستہ است،

مرقدش خارج شیراز زیارت گاہ اہل راز است ۱۲

۱۹ میرضی، از باب دانش کمال بود، بہند آہ در خدمت شاہ بھاجالی نوازش یافت،

و آخر بطن باز گردید ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عهد
داؤد ^{له}	میرزا داؤد	۳۳۰	مشهد	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
درکی ^{له}	ملا درکی	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
درویش ^{له}	غزیر الله	.	قزوین	"	سلطان حسین میرزا الی خراسان
دستو ^{له}	میرزا رفیع	.	.	.	جلال الدین اکبر شاه والی هند
دقیقی ^{له}	استاد ابو منصور	۳۴۰	بلخ	خراسان	سلطان محمود غزنوی الی غنی
دوست	دوست علی	.	سنبلوار	"	سلطان حسین مرزا الی خراسان
دولت	دولت شاه	۳۹۰	سمرقند	"	"

له میرزا داؤد، خلف الصدق میرزا عبداللہ عشق است، در وفور فضل کمال گیاره زمان خود بوده،

اشاره آید از وی یادگار است، مدتی بتولیت مشهد مقدس سر فرزند بود ۱۲

۲ ملا درکی، از شعرا و مقرر زمان معاصر شاه عباس است ۱۲

۳ غزیر الله، در فن سخنوری کمال داشت، از نمای مجلس سلطان یعقوب، هفت هشت هزار

بیت دارد، معاصر مولوی جامی است، و منکر کمال شاعری او است ۱۲

۴ میرزا رفیع، در حکمت صاحب تشنگاه بود، همراه شیخ محمد خاں بهند آمد و از اصف خان

نوازش یافت ۱۲

۵ استاد ابو منصور، ملک الشعرا و عهد سلطان محمود غزنوی است، کتاب گزاش سپهر

از دوست ۱۲

تخلص	نام	سنة و قبا	وطن	ملک	عہد
دوانی	علامہ جلال الدین	۹۰۰ھ	دوان	گازرہ	ابوسعید بن درحال الی فارس

باب ذ

ذریہ	میرزا عبداللہ	۱۱۳۷ھ	صفہان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران
ذکی	لطیف الدین مرغی	.	تبریز	"	"
ذکی	ملا ذکی	۱۱۳۷ھ	ہمدان	"	شاہ عباس ماضی الی ایران
ذوقی	علی شاہ	.	اردشیر	"	"
ذوقی	محمد امین ترمکان	۱۱۴۹ھ	کاشان	"	شاہ طہماسپ ماضی الی ایران

۱۱ علامہ جلال الدین معاصر صدر شیرازی ست کہ در سنہ فوت شد علامہ دوانی را تخفیف تخلص فرمودہ است، دوان از تولد کا ذرون ست، سالہا در شیراز تحصیل علوم کردہ مسلم عہد شد، صاحب تصانیف عالیہ ست ۱۲

۱۱ میرزا عبداللہ فرزند ملا محمد باقر مجلسی ست، طبعی در کمال سخن شناسی دہشت در بلدہ خرم آباد فوت شد، مادر رمضان مادہ تاریخ فوت او ست ۱۲

۱۱ ملا ذکی، معاصر شکوہ ہمدانی و شاگرد ابراہیم ہمدانی ست ۱۲

۱۱ علی شاہ، اگرچہ از کتب علوم بے برہ بود، اما در سخوری مرتبہ عالی دہشت و قی حکیم شغالی از وی رنجیدہ شد صدر باغی در حوا گوشتہ، ذوقی اصنافی و از دستانی کیے ست ۱۲

۱۱ محمد امین، با کمال فضیلت پرہیزگاری در عالم سخوری چو آفتاب عالم بے مثل بود، از شاگردان میرزا جان شیرازی ست چندی در فراسان فارس و عراق سیاحت کردہ در قصبہ لاجان فوت شد ۱۱

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عم
ذوالفقار	سید قوام الدین حسینی	۶۴۹ هـ	شروان	آذربایجان	سلطان محمد بن تکش والی عراق و فارس
ذهبی	میر حیدر	.	صفهان	عراق عجم	ابراهیم عادل شاه والی بجاپور

باب ر

رابعه	رابعه	.	بنج	خراسان	امیر نصیر بن احمد یمنانی والی خراسان
رازی	میر عسکری عاقل خان	۱۰۱۰ هـ	خواف	"	اورنگ زیب عالمگیر والی هند
رازی	مولانا رازی	.	شیراز فارس	سام مرز صفوی والی ایران	
رازی	زمانای نقاش	.	صفهان	عراق عجم	.

سید قوام الدین حسینی، معاصر غقانی و فلکی شترانی و جمال اصفهانی ست، مدفنش در مقبرة الشعرا سرخاب است ۱۲

سید میر حیدر، در خدمت عادل شاه می بود ۱۲

سید رابعه، زین القرب بنت کعب، صاحب اتاق هر دوزبان تازی در می بود، در هر دو لغت شعرا آداب بسیار گفته است، آخو زمان سامانیه دریافت و معاصر آل بابویه و رودکی بود ۱۲

سید میر عسکری عاقل خان، در خدمت عالمگیر بادشاه کمال اقتدار داشت، قصه پداوت از هنری بفارسی نقل نموده است، دوره شنوی دیگر هم گفته، اما شعرش چندان نکات ندارد، و صفتش از خواف است. اما در هند متولد شده، ناصر علی سمرقندی ماده تاریخ فوت او و ناظم عادل بود، گفته ۱۲

سید مولانا رازی، سام میر اصفوی در تذکره خود موصوفه بتخت السامی ذکر کرده است ۱۲

سید زمانای نقاش، در اول حال آنور تخلص میکرد ۱۱

شخص	نام	سنہ و قبا	وطن	ملک	عہد
راشیخ	میر محمد زمان	۱۰۷۰ھ	سرہند	ہندوستان	اورنگ زیب عالمگیر والی ہند
رضی	فصاحت خاں	.	.	.	(از بہار عجم)
راضی	ابوسعید بابویہ	.	قزوین	عراق عجم	سلطان منوچہر سلجوقی والی سردا
رافعی	عزالدین	.	نیشاپور	خراسان	سلطان محمود غزنوی والی غزنی
راقم	میرزا اسعد الدین	۱۱۷۰ھ	مشہد	"	شاہ سلیمان صفوی والی ایران و شاہ جہاں والی ہند
راہب	میرزا جعفر	۱۱۶۶ھ	اصفہان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی والی ایران و اورنگ زیب عالمگیر والی ہند

۱۔ میر محمد زمان از مردم سرہند بودہ، در آخر عہد عالمگیر بادشاہ در سرہند فوت گردید، مادہ تاریخ از سرخوش ۷۰ خرد گفت بادل کہ را شیخ بمرد ۱۲

۲۔ ابوسعید بابویہ خاقانی مدح دے کردہ بہت ۱۲
 ۳۔ عزالدین مولدش اسفراین بہت اما بعضے از سبزوارش گفتند، محمد عینی گوید کہ از سبزوارش است
 ۴۔ میرزا اسعد الدین خلف خواجہ عنایت ست، باید خود بہند آمد و آخر در زمان شاہ سلیمان صفوی بہ منصب وزارت سرفراز گردید، مدوح عظامے نیشاپوری و شوکت و مقامے مشہدی ست ۱۲

۵۔ میرزا جعفر طباطبائی، تولد دے در اصفہان ست، نوادہ فاضل مرحوم میرزا رفیع نائی ست، در اقسام شعر بہت آذرمان ست، میرزا امام قلی برادر است کہ با آزاد بگرامی در سفر لاہور رفیق طریق بود ۱۲

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عمد
راج	میر محمد علی	۱۱۵۰	سیالکوٹ	ہندوستان	محمد شاہ والی ہند
رباعی	شیخ رباعی	.	مشہد	خراسان	شاہ طہماسپ باضی الی ایران
رباعی	طابریع	.	اہر	عراق عجم	شاہ طہماسپ باضی الی ایران
رباعی	خواجہ سیف الدین محمود	۹۹۲	صفہان	"	شاہ طہماسپ باضی الی ایران
رباعی	زین العابدین	.	تون	خراسان	
رباعی	عبدالرحیم خاں	.	آگرہ	ہندوستان	جلال الدین اکبر شاہ والی ہند
رباعی	رسمی قلندر	.	یزد	عراق عجم	شاہ طہماسپ باضی صفوی الی ایران
رباعی	ملارشدی	.	قم	"	"
رباعی	محمد محسن بیگ	.	بہدان	"	"

۱۔ میر محمد علی، از سادات سیالکوٹ بود، مرد قلندر مشرب بوده و در شہر خود میر می برد،

۲۔ رفت راج ب عالم باقی، تیاج فوت دوست ۱۲

۳۔ خواجہ سیف الدین محمود، در سنخوری بے نظیر بوده ۱۲

۴۔ زین العابدین، از سادات حسینی بود ۱۲

۵۔ عبد الرحیم خاں خانخاناں، در انشای نظم و ثربہ لغات ثلثہ ہندی و ترکی و فارسی

کمال مہارت داشتہ ۱۲

۶۔ محمد محسن بیگ در میدان سنخوری گوی از دیگران بردہ در عهد شاہ طہماسپ باضی صفوی

در تبریز عسکرتہ دوم در آن جاکشتہ شد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عهد
رشید	رشید الدین طوطا	۷۷۵ هـ	بلخ	خراسان	جلال الدین منچر سلجوقی و الخوارزم
رشید	خواجه رشید الدین	.	همدان	عراق عجم	سلطان محمد خدابنده الی ایران
رشیدی	استاد ابو محمد	.	سمرقند	خراسان	سلطان ابراهیم بن مسعود الی غزنی
رضا	میر محمد رضا	.	خوانسار	عراق عجم	.
رضا	رضایگ	.	همدان	.	شاه سلیمان صفوی و الی ایران
رضا	آقا رضا	.	گیلان	طبرستان	.
رضا	میرزا محمد رضا	.	صفهان	عراق عجم	.
<p>۱۰ رشید الدین طوطا، جامع اکثری از فضائل و منیر بود، اندک شعر فصاحت و بلاغت استادی او اعتراف دارند، معاصر ادیب صابر و انوری و حکیم سوزنی است ۱۲</p> <p>۱۱ خواجه رشید الدین، از درویش جلیل القدر است، جامع رشیدی از مضنات و دست بغایت فیم و دانشمند و نیک اندیش بود، در تمار و وزارت ارغون خان سلطان محمد خدابنده بسر برده ۱۳</p> <p>۱۲ استاد ابو محمد، معاصر مسعود سعد سلمان و عمیق بخاری و دولوی و کلامی و نجیبی و سپهری و جوهری و سعدی و علی شطرنجی و علی تائیدی و یحیی فرغانی است، ششوی مهر و وفا از دست ۱۴</p> <p>۱۳ آقا رضا، به اکثر مراتب علمیه مربوط و سیلقة سقیم و فطرت عالی داشت، در ایام هستیا افغانه بر حمت اینوی در پیوست ۱۵</p> <p>۱۴ میرزا محمد رضا، خلف اخوند با و مجلسی است، در فقه و حدیث و تفسیر هر دو دانی داشت، به شعر و انشا بسیار مانوس بود، انشای سخی بهراج لهنس در کمال متانت از دست، در ایام هستیا افغانه در صفهان در گذشت ۱۶</p>					

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عهد
رضا ^۱	آقا رضا پاشا	۰	صفهان	عراق عجم	۰
رضا	میر محمد رضا	۰	قم	۰	شاه سیلیمان صفوی والی ایران
رضائی	۰	۰	صفهان	۰	۰
رضی ^۲	میر رضی	۰	ارتیمان	۰	شاه عباس ماضی والی ایران
رضی ^۳	رضی الدین	۰	نیشاپور	خراسان	سلطان اسلاط سلجوقی والی خوارزم
رضی ^۴	شیخ رضی الدین علی ^۱	۴۲۳ھ	اسفراین	۰	سلطان محمد خوارزم شاه والی خوارزم
رضی	رضی الدین بابا	۰	قزوین	۰	ابا قاجان بن ملا کوخان والی خراسان
رضی ^۵	قاضی محسن	۲۲۷ھ	صفهان	۰	جلال الدین اکبر شاه والی هند

۱- آقا رضا پاشا، جلالت تارزه عباس آباد صفهان است با هم تخلص میکرد و نیز ظاهر نصیر آبادی شاعر از وفات کرده، بولایت روم رفته چندی پاشای مصر گردید، آخر العمر در حرم کعبه مجاور شد ۱۲

۲- میر رضی پدر مرزا ابراهیم ادهم ارتیمانی است که در عهد شاه جهان بوده، اشعارش در نهایت غنوت و شستگی واقع شده ۱۲

۳- رضی الدین، اعتنائی گوید که صیت دانش و آتادی و از مشرق تا مغرب بین ۱۲
 ۴- شیخ رضی الدین علی^۱ لاالا، از مریدان شیخ نجم الدین کبری است گویند از یک صد و شصت و چهار شیخ فرقه گرفته و در هند صحبت بابا رتن جوگی را دریافته، ابن عم حکیم سنائی غزنوی است، در صفهان فوت کرده و همانجا مدفون شد ۱۲

۵- قاضی محسن، در حدیث دهرین دقت فہم عجب بود روزگار بود ہر فقرہ کہ از نظم و نثر بر دے خواندندے، بے تامل گفتے کہ چند حرف است ۱۲

تخلص	نام	سنه و قفا	وطن	ملک	عهد
رفع ۱۰	رفع الدین	۰	کرمان	خراسان	۰
رفع ۱۱	رفع الدین	۰	ابهر	عراق عجم	سلطان محمود غازان خاں الی صفهان
رفع ۱۲	میرزا حسن بیک	سنه ۷۰۰	مشهد	خراسان	شاه جهان والی هند
رفع ۱۳	عبدالعزیز	۰	لنجان	عراق عجم	جلال الدین خج ارزم شاه الی خوارزم
رفع ۱۴	ملا رفیع	۰	شهرستان	»	شاه عباس ماضی الی ایران
رفع ۱۵	میرزا رفیع	۰	نایین	»	شاه سیلمان صفوی الی ایران
رفع ۱۶	میرحیدر معالی	سنه ۷۲۵	کاشان	»	جلال الدین اکبر شاه والی هند
<p>۱۰ رفع الدین، از دارستان گل بود، گویند طبع دقیق یاس از حقیقت اشیا را گاهی داشته ۱۲</p> <p>۱۱ رفع الدین، معاصر کمال صفهانی و اثیر ادمانی است ۱۲</p> <p>۱۲ میرزا حسن بیک، صلش از قزوین است، مدتی با قامت مشهور مقدس فی خیر سعاد</p> <p>اندوخت، لکن به مشهدی علم گردید ۱۲</p> <p>۱۳ عبد العزیز، معاصر کمال صفهانی و از آذران دست، اثیر ادمانی توصیف سنخوری استاد</p> <p>او بسیار نموده در صفهان فوت شد ۱۲</p> <p>۱۴ ملا رفیع، در زمان شاه عباس ماضی منصب احتساب ممالک سرفراز بود ۱۲</p> <p>۱۵ میرحیدر معالی، معاصر ششم کاشی یزدی غیرتی فنی حاشی کاشی است، دفن تانج، معما</p> <p>سر آمد و در کار خود بود نزد سلاطین ایران هند محترم بود در کاشان فات یافت، میرزا ششم بن خیر خلف او است ۱۲</p> <p>۱۶ مع از توابع صفهان است ۱۲ مع قریب است از مضافات صفهان ۱۲۰</p>					

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عهد
رکن ۱۰	رکن الدین علاء الدوله	۳۴۴	سمنان	خراسان	سلطان ابوسعید خاندانی فارس
رکن ۱۱	رکن الدین مسعود	.	کاشان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
روح ۱۲	میرزا امین	.	شهرستان	"	"
روحانی ۱۳	حکیم ابوبکر	۴۲۲	سمرقند	خراسان	شمس الدین لبتش والی هند بهرام شاه ابن مسعود والی غزنی
روحی ۱۴	ملاروحی	.	همدان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
روحی ۱۵	سید جعفر	۱۱۵۳	زبیر پور	هندستان	شاه عالم والی هند
روفتی ۱۶	ملارونقی	.	همدان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
روحی ۱۷	محمد بن ابونصر	۴۰۶	شیراز	فارس	سلطان سنجری و والی خوارزم

۱۰ رکن الدین علاء الدوله، معاصر شیخ نجم الدین کیری، مرشد خواجوی کرمانی است ۱۲

۱۱ میرزا امین، مخاطب به میر حمله در گوگنده مربی میرزا حکیم بود ۱۲

۱۲ حکیم ابوبکر، شاگرد رشیدی سمرقندی است، معاصر ادیب صابر و رشید و طوطا بود ۱۳

۱۳ ملاروحی، بسیار خوش طبع و نه زال بود ۱۴

۱۴ سید جعفر، سید پاک نژاد بود، همواره بتوکل از دایم میگذرانید، اکثر مطالب صوفیه را

در رباعیات ادا می کرد ۱۵

۱۵ ملارونقی، بهند آمده باز بایران بازگشت ۱۶

محمد بن ابونصر بقلی، مولدش فساد موطنش شیراز است از جلاولایای عصر بود

در جمیع علوم و فنون کامل بود، تصانیف عالی در اکثر علوم دارد، در شیراز مدفون شد ۱۷

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عمد
رودکی	فیدالدین عبداللہ	۳۳۰ھ	سمرقند	خراسان	امیر نصیر بن احمد سامانی والی بخارا
ربی	سلطان علی بیگ	.	تبریز	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
ریحنی	ملای ریاضی	.	سمرقند	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان

باب ز

زاری	زاری کمانچہ
زاری	خاتون زاری
زاهد	میرزا قاسم	.	تبریز	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
زجری	ملا زجری	.	.	.	شاه طہماسپ صفوی والی ایران
زلالی	ملا زلالی	۳۳۰ھ	خوانسار	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران

لہ فیدالدین عبداللہ از قہدای طبقہ علیہ بلغا و فصاحت، جمیع شعرای زمانہ خواخوان بلاغت
اویند زبان طہن عرب از عجم کوتہ کردہ، و عربی ب فصاحت عجم معترف ساخت، اکثرے از شعرا عالمی مقدر

مروج دوسے کردہ اند ۱۲

۱۲
۱۳
۱۴
۱۵
۱۶
۱۷
۱۸
۱۹
۲۰
۲۱
۲۲
۲۳
۲۴
۲۵
۲۶
۲۷
۲۸
۲۹
۳۰
۳۱
۳۲
۳۳
۳۴
۳۵
۳۶
۳۷
۳۸
۳۹
۴۰
۴۱
۴۲
۴۳
۴۴
۴۵
۴۶
۴۷
۴۸
۴۹
۵۰
۵۱
۵۲
۵۳
۵۴
۵۵
۵۶
۵۷
۵۸
۵۹
۶۰
۶۱
۶۲
۶۳
۶۴
۶۵
۶۶
۶۷
۶۸
۶۹
۷۰
۷۱
۷۲
۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰
۱۰۱
۱۰۲
۱۰۳
۱۰۴
۱۰۵
۱۰۶
۱۰۷
۱۰۸
۱۰۹
۱۱۰
۱۱۱
۱۱۲
۱۱۳
۱۱۴
۱۱۵
۱۱۶
۱۱۷
۱۱۸
۱۱۹
۱۲۰
۱۲۱
۱۲۲
۱۲۳
۱۲۴
۱۲۵
۱۲۶
۱۲۷
۱۲۸
۱۲۹
۱۳۰
۱۳۱
۱۳۲
۱۳۳
۱۳۴
۱۳۵
۱۳۶
۱۳۷
۱۳۸
۱۳۹
۱۴۰
۱۴۱
۱۴۲
۱۴۳
۱۴۴
۱۴۵
۱۴۶
۱۴۷
۱۴۸
۱۴۹
۱۵۰
۱۵۱
۱۵۲
۱۵۳
۱۵۴
۱۵۵
۱۵۶
۱۵۷
۱۵۸
۱۵۹
۱۶۰
۱۶۱
۱۶۲
۱۶۳
۱۶۴
۱۶۵
۱۶۶
۱۶۷
۱۶۸
۱۶۹
۱۷۰
۱۷۱
۱۷۲
۱۷۳
۱۷۴
۱۷۵
۱۷۶
۱۷۷
۱۷۸
۱۷۹
۱۸۰
۱۸۱
۱۸۲
۱۸۳
۱۸۴
۱۸۵
۱۸۶
۱۸۷
۱۸۸
۱۸۹
۱۹۰
۱۹۱
۱۹۲
۱۹۳
۱۹۴
۱۹۵
۱۹۶
۱۹۷
۱۹۸
۱۹۹
۲۰۰
۲۰۱
۲۰۲
۲۰۳
۲۰۴
۲۰۵
۲۰۶
۲۰۷
۲۰۸
۲۰۹
۲۱۰
۲۱۱
۲۱۲
۲۱۳
۲۱۴
۲۱۵
۲۱۶
۲۱۷
۲۱۸
۲۱۹
۲۲۰
۲۲۱
۲۲۲
۲۲۳
۲۲۴
۲۲۵
۲۲۶
۲۲۷
۲۲۸
۲۲۹
۲۳۰
۲۳۱
۲۳۲
۲۳۳
۲۳۴
۲۳۵
۲۳۶
۲۳۷
۲۳۸
۲۳۹
۲۴۰
۲۴۱
۲۴۲
۲۴۳
۲۴۴
۲۴۵
۲۴۶
۲۴۷
۲۴۸
۲۴۹
۲۵۰
۲۵۱
۲۵۲
۲۵۳
۲۵۴
۲۵۵
۲۵۶
۲۵۷
۲۵۸
۲۵۹
۲۶۰
۲۶۱
۲۶۲
۲۶۳
۲۶۴
۲۶۵
۲۶۶
۲۶۷
۲۶۸
۲۶۹
۲۷۰
۲۷۱
۲۷۲
۲۷۳
۲۷۴
۲۷۵
۲۷۶
۲۷۷
۲۷۸
۲۷۹
۲۸۰
۲۸۱
۲۸۲
۲۸۳
۲۸۴
۲۸۵
۲۸۶
۲۸۷
۲۸۸
۲۸۹
۲۹۰
۲۹۱
۲۹۲
۲۹۳
۲۹۴
۲۹۵
۲۹۶
۲۹۷
۲۹۸
۲۹۹
۳۰۰
۳۰۱
۳۰۲
۳۰۳
۳۰۴
۳۰۵
۳۰۶
۳۰۷
۳۰۸
۳۰۹
۳۱۰
۳۱۱
۳۱۲
۳۱۳
۳۱۴
۳۱۵
۳۱۶
۳۱۷
۳۱۸
۳۱۹
۳۲۰
۳۲۱
۳۲۲
۳۲۳
۳۲۴
۳۲۵
۳۲۶
۳۲۷
۳۲۸
۳۲۹
۳۳۰
۳۳۱
۳۳۲
۳۳۳
۳۳۴
۳۳۵
۳۳۶
۳۳۷
۳۳۸
۳۳۹
۳۴۰
۳۴۱
۳۴۲
۳۴۳
۳۴۴
۳۴۵
۳۴۶
۳۴۷
۳۴۸
۳۴۹
۳۵۰
۳۵۱
۳۵۲
۳۵۳
۳۵۴
۳۵۵
۳۵۶
۳۵۷
۳۵۸
۳۵۹
۳۶۰
۳۶۱
۳۶۲
۳۶۳
۳۶۴
۳۶۵
۳۶۶
۳۶۷
۳۶۸
۳۶۹
۳۷۰
۳۷۱
۳۷۲
۳۷۳
۳۷۴
۳۷۵
۳۷۶
۳۷۷
۳۷۸
۳۷۹
۳۸۰
۳۸۱
۳۸۲
۳۸۳
۳۸۴
۳۸۵
۳۸۶
۳۸۷
۳۸۸
۳۸۹
۳۹۰
۳۹۱
۳۹۲
۳۹۳
۳۹۴
۳۹۵
۳۹۶
۳۹۷
۳۹۸
۳۹۹
۴۰۰
۴۰۱
۴۰۲
۴۰۳
۴۰۴
۴۰۵
۴۰۶
۴۰۷
۴۰۸
۴۰۹
۴۱۰
۴۱۱
۴۱۲
۴۱۳
۴۱۴
۴۱۵
۴۱۶
۴۱۷
۴۱۸
۴۱۹
۴۲۰
۴۲۱
۴۲۲
۴۲۳
۴۲۴
۴۲۵
۴۲۶
۴۲۷
۴۲۸
۴۲۹
۴۳۰
۴۳۱
۴۳۲
۴۳۳
۴۳۴
۴۳۵
۴۳۶
۴۳۷
۴۳۸
۴۳۹
۴۴۰
۴۴۱
۴۴۲
۴۴۳
۴۴۴
۴۴۵
۴۴۶
۴۴۷
۴۴۸
۴۴۹
۴۵۰
۴۵۱
۴۵۲
۴۵۳
۴۵۴
۴۵۵
۴۵۶
۴۵۷
۴۵۸
۴۵۹
۴۶۰
۴۶۱
۴۶۲
۴۶۳
۴۶۴
۴۶۵
۴۶۶
۴۶۷
۴۶۸
۴۶۹
۴۷۰
۴۷۱
۴۷۲
۴۷۳
۴۷۴
۴۷۵
۴۷۶
۴۷۷
۴۷۸
۴۷۹
۴۸۰
۴۸۱
۴۸۲
۴۸۳
۴۸۴
۴۸۵
۴۸۶
۴۸۷
۴۸۸
۴۸۹
۴۹۰
۴۹۱
۴۹۲
۴۹۳
۴۹۴
۴۹۵
۴۹۶
۴۹۷
۴۹۸
۴۹۹
۵۰۰
۵۰۱
۵۰۲
۵۰۳
۵۰۴
۵۰۵
۵۰۶
۵۰۷
۵۰۸
۵۰۹
۵۱۰
۵۱۱
۵۱۲
۵۱۳
۵۱۴
۵۱۵
۵۱۶
۵۱۷
۵۱۸
۵۱۹
۵۲۰
۵۲۱
۵۲۲
۵۲۳
۵۲۴
۵۲۵
۵۲۶
۵۲۷
۵۲۸
۵۲۹
۵۳۰
۵۳۱
۵۳۲
۵۳۳
۵۳۴
۵۳۵
۵۳۶
۵۳۷
۵۳۸
۵۳۹
۵۴۰
۵۴۱
۵۴۲
۵۴۳
۵۴۴
۵۴۵
۵۴۶
۵۴۷
۵۴۸
۵۴۹
۵۵۰
۵۵۱
۵۵۲
۵۵۳
۵۵۴
۵۵۵
۵۵۶
۵۵۷
۵۵۸
۵۵۹
۵۶۰
۵۶۱
۵۶۲
۵۶۳
۵۶۴
۵۶۵
۵۶۶
۵۶۷
۵۶۸
۵۶۹
۵۷۰
۵۷۱
۵۷۲
۵۷۳
۵۷۴
۵۷۵
۵۷۶
۵۷۷
۵۷۸
۵۷۹
۵۸۰
۵۸۱
۵۸۲
۵۸۳
۵۸۴
۵۸۵
۵۸۶
۵۸۷
۵۸۸
۵۸۹
۵۹۰
۵۹۱
۵۹۲
۵۹۳
۵۹۴
۵۹۵
۵۹۶
۵۹۷
۵۹۸
۵۹۹
۶۰۰
۶۰۱
۶۰۲
۶۰۳
۶۰۴
۶۰۵
۶۰۶
۶۰۷
۶۰۸
۶۰۹
۶۱۰
۶۱۱
۶۱۲
۶۱۳
۶۱۴
۶۱۵
۶۱۶
۶۱۷
۶۱۸
۶۱۹
۶۲۰
۶۲۱
۶۲۲
۶۲۳
۶۲۴
۶۲۵
۶۲۶
۶۲۷
۶۲۸
۶۲۹
۶۳۰
۶۳۱
۶۳۲
۶۳۳
۶۳۴
۶۳۵
۶۳۶
۶۳۷
۶۳۸
۶۳۹
۶۴۰
۶۴۱
۶۴۲
۶۴۳
۶۴۴
۶۴۵
۶۴۶
۶۴۷
۶۴۸
۶۴۹
۶۵۰
۶۵۱
۶۵۲
۶۵۳
۶۵۴
۶۵۵
۶۵۶
۶۵۷
۶۵۸
۶۵۹
۶۶۰
۶۶۱
۶۶۲
۶۶۳
۶۶۴
۶۶۵
۶۶۶
۶۶۷
۶۶۸
۶۶۹
۶۷۰
۶۷۱
۶۷۲
۶۷۳
۶۷۴
۶۷۵
۶۷۶
۶۷۷
۶۷۸
۶۷۹
۶۸۰
۶۸۱
۶۸۲
۶۸۳
۶۸۴
۶۸۵
۶۸۶
۶۸۷
۶۸۸
۶۸۹
۶۹۰
۶۹۱
۶۹۲
۶۹۳
۶۹۴
۶۹۵
۶۹۶
۶۹۷
۶۹۸
۶۹۹
۷۰۰
۷۰۱
۷۰۲
۷۰۳
۷۰۴
۷۰۵
۷۰۶
۷۰۷
۷۰۸
۷۰۹
۷۱۰
۷۱۱
۷۱۲
۷۱۳
۷۱۴
۷۱۵
۷۱۶
۷۱۷
۷۱۸
۷۱۹
۷۲۰
۷۲۱
۷۲۲
۷۲۳
۷۲۴
۷۲۵
۷۲۶
۷۲۷
۷۲۸
۷۲۹
۷۳۰
۷۳۱
۷۳۲
۷۳۳
۷۳۴
۷۳۵
۷۳۶
۷۳۷
۷۳۸
۷۳۹
۷۴۰
۷۴۱
۷۴۲
۷۴۳
۷۴۴
۷۴۵
۷۴۶
۷۴۷
۷۴۸
۷۴۹
۷۵۰
۷۵۱
۷۵۲
۷۵۳
۷۵۴
۷۵۵
۷۵۶
۷۵۷
۷۵۸
۷۵۹
۷۶۰
۷۶۱
۷۶۲
۷۶۳
۷۶۴
۷۶۵
۷۶۶
۷۶۷
۷۶۸
۷۶۹
۷۷۰
۷۷۱
۷۷۲
۷۷۳
۷۷۴
۷۷۵
۷۷۶
۷۷۷
۷۷۸
۷۷۹
۷۸۰
۷۸۱
۷۸۲
۷۸۳
۷۸۴
۷۸۵
۷۸۶
۷۸۷
۷۸۸
۷۸۹
۷۹۰
۷۹۱
۷۹۲
۷۹۳
۷۹۴
۷۹۵
۷۹۶
۷۹۷
۷۹۸
۷۹۹
۸۰۰
۸۰۱
۸۰۲
۸۰۳
۸۰۴
۸۰۵
۸۰۶
۸۰۷
۸۰۸
۸۰۹
۸۱۰
۸۱۱
۸۱۲
۸۱۳
۸۱۴
۸۱۵
۸۱۶
۸۱۷
۸۱۸
۸۱۹
۸۲۰
۸۲۱
۸۲۲
۸۲۳
۸۲۴
۸۲۵
۸۲۶
۸۲۷
۸۲۸
۸۲۹
۸۳۰
۸۳۱
۸۳۲
۸۳۳
۸۳۴
۸۳۵
۸۳۶
۸۳۷
۸۳۸
۸۳۹
۸۴۰
۸۴۱
۸۴۲
۸۴۳
۸۴۴
۸۴۵
۸۴۶
۸۴۷
۸۴۸
۸۴۹
۸۵۰
۸۵۱
۸۵۲
۸۵۳
۸۵۴
۸۵۵
۸۵۶
۸۵۷
۸۵۸
۸۵۹
۸۶۰
۸۶۱
۸۶۲
۸۶۳
۸۶۴
۸۶۵
۸۶۶
۸۶۷
۸۶۸
۸۶۹
۸۷۰
۸۷۱
۸۷۲
۸۷۳
۸۷۴
۸۷۵
۸۷۶
۸۷۷
۸۷۸
۸۷۹
۸۸۰
۸۸۱
۸۸۲
۸۸۳
۸۸۴
۸۸۵
۸۸۶
۸۸۷
۸۸۸
۸۸۹
۸۹۰
۸۹۱
۸۹۲
۸۹۳
۸۹۴
۸۹۵
۸۹۶
۸۹۷
۸۹۸
۸۹۹
۹۰۰
۹۰۱
۹۰۲
۹۰۳
۹۰۴
۹۰۵
۹۰۶
۹۰۷
۹۰۸
۹۰۹
۹۱۰
۹۱۱
۹۱۲
۹۱۳
۹۱۴
۹۱۵
۹۱۶
۹۱۷
۹۱۸
۹۱۹
۹۲۰
۹۲۱
۹۲۲
۹۲۳
۹۲۴
۹۲۵
۹۲۶
۹۲۷
۹۲۸
۹۲۹
۹۳۰
۹۳۱
۹۳۲
۹۳۳
۹۳۴
۹۳۵
۹۳۶
۹۳۷
۹۳۸
۹۳۹
۹۴۰
۹۴۱
۹۴۲
۹۴۳
۹۴۴
۹۴۵
۹۴۶
۹۴۷
۹۴۸
۹۴۹
۹۵۰
۹۵۱
۹۵۲
۹۵۳
۹۵۴
۹۵۵
۹۵۶
۹۵۷
۹۵۸
۹۵۹
۹۶۰
۹۶۱
۹۶۲
۹۶۳
۹۶۴
۹۶۵
۹۶۶
۹۶۷
۹۶۸
۹۶۹
۹۷۰
۹۷۱
۹۷۲
۹۷۳
۹۷۴
۹۷۵
۹۷۶
۹۷۷
۹۷۸
۹۷۹
۹۸۰
۹۸۱
۹۸۲
۹۸۳
۹۸۴
۹۸۵
۹۸۶
۹۸۷
۹۸۸
۹۸۹
۹۹۰
۹۹۱
۹۹۲
۹۹۳
۹۹۴
۹۹۵
۹۹۶
۹۹۷
۹۹۸
۹۹۹
۱۰۰۰

دارد، شیخ عبدالحسین کمرہ درمہند دیوانش را ترتیب داد و طغرای مشہدی بر آن دیباچہ نوشتہ ۱۲

تخلص	نام	سنة و قفا	وطن	ملک	عهد
زمانی	ملا محمد زمان	۱۰۲۱	یزد	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
زمانا	میرشاهی نقاش	.	اردستان	"	.
زمانا	میر محمد زمان	.	هرات	خراسان	.
زین	حکیم زین الدین محمود	.	صفهان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
زیمتی	سید حسن	.	نطنز	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران

باب س

سابق	حاجی فیض بیگ	.	.	.	شاه سلیمان صفوی والی ایران
ساغری	جلال الدین اکبر شاه والی هند
سامری	.	.	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
سلاک	محمد ابراهیم بیگ	.	قزوین	"	صاحبقرانی شاه جهان والی هند

۱ ملا محمد زمان گویند دیوان خواجه حافظ را تمامی جواب گفته و بنظر پادشاه عصر رسانید که دیوان خواجه را
جواب گفته ام، شاه فرمود خدا را چه جواب خواهی گفت ۱۲

۲ از خوش طبعان زمانه بود ۱۲

۳ سید حسن با کمال صلاح در نهایت فقر و تنگدستی بسر می برد صاحب تشکله زینتی را صفهانی نوشته ۱۱

۴ سامری دلچید در تبریزی است ۱۲

۵ محمد ابراهیم بیگ از رفقای کلیم همدا می است چند بار در عهد شاه جهان آهنگ آمده مراجعت کرد
مدتی در صفهان سکونت داشت در قزوین فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
ساکت	ملا ساک	۰	یزد	عراق عجم	عبدالله قطب شاه الی دکن
ساکت	میر محمد علی	۰	کاشان	"	"
ساکت	میرزا امین	۰	تبریز	"	شاه جهان والی هند
سالم	حاجی محمد اسلم	۱۱۱۹	کشمیر	هندستان	اورنگ زیب عالمگیر والی هند
سامع	بهرام بیگ	۰	همدان	عراق عجم	"
سامی	لطف علی بیگ	۰	صفهان	"	شاه یسلمان صفوی والی ایران
سجانی	"	۰	شوشتر	فارس	"
سجانی	مولانا کمال الدین	۱۱۰۲	استرآباد	طبرستان	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
سغا	میرزا بهد علی	۱۱۲۶	لار	فارس	محمد شاه والی هند

له ملا ساک، متی در شیراز بود آخر بدکن آمد و در خدمت عبدالله خاں قطب بهر مکر دوها بخا نوشت

له میر محمد علی، در شاعری دستگاه عالی داشت ۱۲

له میرزا امین، شاگرد میرزا صاحب است ۱۲

له حاجی محمد اسلم، از بهمنان کشمیر بود، آخر شرف اسلام شرف شد و زیارت بیت الله رسید

له طبعش در شعر فارسی درستی تمام داشت، معاصر مرزا بیدل و محمد بخش فانی است ۱۲

له لطف علی بیگ، در ادب نخبی تخلص میکرد من بعد بسامی قرار گرفت ۱۲

له مولانا کمال الدین، چهل سال در نجف سکونت داشت علاوه بر غزلیات شش هزار رباعیات دارد

له میرزا بهد علی، خلف میرزا سعد الدین لاری است از بیم نادر شاه ضبط بناورد و ایالت لار را ترک نموده

بهند آمد، در دارالخلافه شاه جهان آباد فوت شد و در مقبره بهرام الملک مدفون گردید ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
سخی	ملا محمد سخی	۰	کرمان	خراسان	شاه عباس ماضی الی ایران
سید	سید الدین محمد عوف	۰	۰	۰	۰
سراج	سراج الدین	۰	سبز	خراسان	ناصرالدین بن مجیب‌النگلیس الی غرض
سرخوش	میر محمد فضل	۱۱۲۶ هـ	دهلی	هندستان	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
سُروی	عالم بیگ	۰	کابل	خراسان	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
سُوری	ملا محمد قاسم	۰	کاشان	عراق عجم	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
سُردی	ملا سرودی	۰	۰	خراسان	۰
سُوری	اشرف	۰	۰	۰	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
سُرش	مرتضی قلی بیگ	۰	صفهان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران

۱۰ سید الدین محمد اعور، معاصر اثر الدین خستکی بود ۱۲

۱۱ سراج الدین، از استادان زبردست فن نخوری هست ۱۲

۱۲ میر محمد فضل، شاگرد میرزا محمد علی ماهر و موسوی خان فطرت هست، صحبت بسیار

از شعرا و اهل کمال دریاقت، تذکره او موسوم به کلمات الشعراست ۱۲

۱۳ ملا محمد قاسم، هاش از صفهان است، در آخر گذرش به بند و تن افتاد،

فرهنگش در لغت درس مشهور است ۱۲

۱۴ ملا سرودی، از خوش آهنگان خراسان هست معاصر جلای بود ۱۲

۱۵ مرتضی قلی بیگ، در سلک غلامان شاه سلیمان صفوی بود ۱۲

تخلص	نام	سنه و ق	وطن	ملک	عهد
سعدی	شیخ مصلح الدین	۴۹۱ هـ	شیراز	فارس	اتابک ابوبکر والی شیراز
سعد	سعد الدین حموی	۴۳۹ هـ	هرات	خراسان	چنگیز خان الی خوارزم خراسان
سعید	حکیم سعید خاں	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ثانی والی ایران
سعید	محمد سعید	.	"	"	.
سقای	درویش سقای	.	بخارا	خراسان	بهایوں شاه والی هند
سلطان	خدیجه سلطان	.	صفهان	عراق عجم	نادر شاه قهرمان ایران
سلطان	سلطان محمد	.	تربت	خراسان	.

شیخ مصلح الدین از اکابر شایخ دشاگرد شیخ ابو الفرج بن جوزی است، تصانیفش مشهور
 آفاق است، از جمله کتاب گفتار کنفی تحقیق طلسمی است که بفرسب پنجه شمل او کشوده گردد گویند حضرت شیخ
 یکصد و بیست سال عمر یافت، چهل سال در خدمت درویشان بسر کرد و چهل سال دیگر ریاضت نموده اکثر ربع مسکون
 را دیده و بطن مراجعت کرد و چهل سال دیگر با فاده تربیت خلق شتغال فرمود در شیراز بر جنت ایزدی پیوست
 و در کانیکه خود ساخته بود مدفون گردید، فخر غزل شیخ است، لفظ خاص ماده تاریخ فوت او است ۱۲
سعد الدین حموی از اصحاب شیخ نجم الدین کبری است، به زبان عربی و فارسی شعر میفرمود،
 در تصوف اسما و عرف تصانیف عاید دارد، از آن جمله سجمل الارواح است، در تبر آباد مدفون شد ۱۲
حکیم سعید خاں به اکثر مراتب حکیمیه خصوص حکمت نظری مربوط بود، مدتی در خدمت شاه
 عباس ثانی در سلک اهلبار منسلک بود، صاحب دیوان است، در قم فوت گردید ۱۲
خدیجه سلطان صبیحه امیری است از امراء عظیم الشان ایران با نشانی نظم میل میفرمود ۱۲
سلطان محمد در صفهان تجارت می کرد ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
سلطان	سلطان سویدق
سلطان	سلطان محمد	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
سلطان	خواجه جمال الدین	۶۶۹ هـ	ساوه	"	سلطان اویس طابروالی دیرپا
سلیم	میرزا محمد قلی شالمو	۱۰۵۴ هـ	طران	"	صاحبقران ثانی شاه جهان
شانی	حکیم مجدالدین	۵۳۲ هـ	غزنی	خراسان	والی هند سلطان ابراهیم بن مسعود والی غزنی

له سلطان سویدق، از کبار افاضل عهد خویش بود، در مخوری کمال قدرت داشت؛
 بسیار شیرین بان خویش یاب بود ۱۲

۵ سلطان محمد، پسر شهاب الدین معالی قمی ست ۱۲

۳ خواجه جمال الدین، در معرکه سنخوری پهلوان زمان بود، دیوانش از تحائف و زکات
 طرز کلاش با طرز خواجه حافظ بسیار ماناست، معاصر حافظ شیرازی و ناصر قلندر بخاری ملج
 و معاصر شیخ صن و مهد علیا دشت و خاتون ست، شیخ علاءالدوله سمنانی گفته که مانند شعر سلمان
 و انار سمنان در همه عالم ندیده ام، بساط دار قرار داده تیغ اوست ۱۲

۴ میرزا محمد قلی شالمو، صاحب دیوان ست ۱۲

۵ حکیم مجدالدین، صاحب از غزنی ست در علوم متداوله درجه فیضیت داشت.
 مصنفات و منظوماتش چهره شاهد حاشش آئینه است روشن، شاگرد حکیم مختاری
 غزنوی ست، ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عبد
سبحر	میر محمد ہاشم	۱۰۲۱ھ	کاشان	خراسان	جلال الدین کبروالی ہند
سجری	زین الدین	.	.	.	سلطان سنجر سلجوقی والی خوارزم
سجری	حکیم شمس الدین	.	سمرقند	.	.
سوزی	ملاحسن علی	۱۰۱۲ھ	ساده	عراق عجم	.
سودائی	بابا سودائی	.	ابورد	خراسان	شایخ مرزا والی خراسان
سوزنی	حکیم شمس الدین	۵۹۹ھ	سمرقند	.	سلطان سنجر سلجوقی والی خوارزم
سوسنی	مولانا سوسنی

۱۰ میر محمد ہاشم، پسر میر حیدر رحمانی، دازامرای کبری ست، آخر نزد ابرہیم عادل شاہ والی بیجاپور و قصید طولانی انشا کردہ گزرا نید عادل شاہ خلعت بلوس خاص انگشتی زمر و پیش باصلہ مرحمت فرمود، شاہ عباس ماضی با خلعت فافرہ ادر از بیجاپور بایران طلبید، اما پیش از وصول فرمان فوت کرد ۱۲

۱۱ زین الدین، از اعظم شعرا و افاضل قدما ست، معاصر انوری ست ۱۲
 ۱۲ حکیم شمس الدین، مولدش قریہ کلاش از مضافات سمرقند ست، در عالم نظم رضوانی ست کہ ابواب جنان بلاغت بر روی خلق کشادہ ست، از قدما ی حکما ست، چارہ ہزار بیت در ہجو و نثر دارد
 ۱۳ ملاحسن علی، در اول حال جفاکش تخلص میکرد، آخر بعد سفر خراسان سوزی تخلص کرد
 در اصفہان وفات یافت ۱۲

۱۴ بابا سودائی، در شاعری نہایت روانی طبع داشت، نخست خاوری تخلص میکرد، در
 بحر میرزایستقر اقصاء غرابہ نظم در آورده ۱۲
 ۱۵ حکیم شمس الدین، سخن از معارف نصائح میفرمود و دین باب قصاید بسیار قویہ چارہ ہزار
 بیت دارد، در سمرقند فوت کرد، ردی سمرقندی از شاگردان اوست ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عهد
سپهلی	میر نظام الدین احمد	۹۰۷	.	خراسان	سلطان حسین مرزا والی خراسان
سید	سید عبدالله	.	کاشان	عراق عجم	.
سید	سید علی	.	سبزوار	خراسان	.
سیادت	میر حلال سادات	.	لاهور	هندستان	صاحبقران ثانی شاهجهان والی هند
سید	میر سید علی	۱۲۰۰	فجپور	"	.
سیری	میرزا محسن	.	جرباقان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
سیری	میر سیری	.	مشهد	خراسان	سلطان ابراهیم والی شیراز
سیری	محمد حسین غفاری	.	قزوین	عراق عجم	جلال الدین کبر شاه والی هند
سیف	سیف الدین اعرج	۹۵۲	اسفنگ	خراسان	سلطان محمدکش والی خوارزم

له مولانا سبیلی، از مردم معین خراسان است، گاهی سبیل و گاهی سبیلی تخلص میکرد، شیخ آذری
این تخلص بوی داده، دو دیوان در ترکی دفاری تمام کرده و مثنوی لیلیه منجمن گفته ۱۲

۱۱ سید عبدالله، نواده خلیفه سلطان است ۱۲

۱۳ میر حلال، معاصر شیخ محمد سعید قریشی است ۱۲

۱۴ میر سید علی، معاصر میر معز فطرت است ۱۲

۱۵ میرزا محسن، فطرت عالی دهشت، معاصر فصیح هروی است ۱۲

۱۶ سیف الدین اعرج، از استادان سخن و دانشوران این فن است، از دست شیخ

نجم الدین کبری غرقه خلافت یافت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عهد
سیفی	ملاسینی عروضی	.	بخارا	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
سیفی	.	.	هرات	"	.
سیفی	شمس الدین	.	مرو	"	.
سیفی	مولانا سیمی	.	نیشاپور	"	میرزا افغان بیگ الی سمرقند

باب ش

شاپور	آقا ارجاسپ	سنه	طهران	عاق عجم	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
شادمان	شادمان کمر
شاکر	انخوند شاکر	.	طهران	عاق عجم	.

۱۱ ملاسینی عروضی، در فن عروض قافیه استاد کامل است، معاصر ملا جامی است، با و معاصرانند

۱۲ مولانا سیمی، در هنر مندی و اکثر فضائل منفرد زمان بود

۱۳ آقا ارجاسپ، عم اعتماد الدوله جهانگیری از اولاد امیر طهرانی است، شاعر غزل سر بود، اول قریبی تخلص میکرد، بعد از مراجعت از هند شاپور تخلص میکرد، صاحب دیوان است، اشعار خوب دارد، در عهد جهانگیر در هند فوت شد ۱۲

۱۴ شادمان کمر، از قوم رؤسای کمر بود، کمر طائفه است که ما بین لایت پنجاب و حسن ابدال

سکونت دارد، درین طائفه غیر از شادمان شاعر بهم نرسیده ۱۲

۱۵ انخوند شاکر، از کهنه شاعران سخن شناس بود، در معانی و بیان عروض توانی مهارت تمام داشت

در ملک طلب علوم و منسلک با شعرا هم طبع بود، در هفتاد و هفت فوت شد، اشعارش اگر چه اندک است، اما لطیف است

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
شاشانی	ملاشانی تنکمه	۱۰۲۳هـ	مشهد	خراسان	شاه عباس ماضی الی ایران
شاکم	شاکم میزرا
شاه	شاه نصیر الدین	.	کبود جابه	خراسان	سلطان بخش خوارزم شاه والی خراسان
شاه	شاه رکن الدین محمود	۵۹۹هـ	سنجان	"	.
شاهی	آقا ملک	۸۵۴هـ	سنجوا	"	شاهرخ میرزا والی هرات
شجاع	شاه شجاع الدین	۸۳۵هـ	صفهان	عراق عجم	شاه طهماسب الی ایران
شجاع	میر شجاع الدین محمود	.	"	"	.
شجاع	مولانا شجاع	.	کاشان	"	ابراهیم خاں حاکم کاشان

له ملاشانی، معاصر شکی و ملک قتی و دوقعی است، شاه عباس ماضی در صدد این بیت است
 اگر دشمن کشد سار و گرد و دست : بطاق ابروی مستانه دوست - در قزوین اورا بزرگشید ۱۲
 ۱۱ شاکم میزرا، در خدمت محمد خاں شیبانی بسر میکرد ۱۲
 ۱۲ شاه نصیر الدین، در سخن سنجی و تربیت اهل سنجگاه افاق بود ۱۲
 ۱۳ رکن الدین محمود، از حضرت مود و وحشی که مرشد او است شاه سنجال لقب یافته اشعار و اکثر رباعی است
 ۱۴ آقا ملک، در شاعری مهارت تمام داشت؛ استاد مولوی جامی است؛ جناب لوی نهر اربیت
 از دیوانش انتخاب نموده، متداول است ۱۲

۱۵ میر شجاع الدین محمود، در فضیلت و دانش مشهور زمان بود ۱۲
 ۱۶ مولانا شجاع، در میدان بخوری داد شجاعت داده، قبل از اکبر شاه بوده ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عهد
شجاعی	سیف الحکماء	.	دماوند	خراسان	جلال الدین الکبشاه الی هند
شرر	میرزا هادی قلندر	۸۰۷	شیراز	فارس	.
شرر	میر کاظم	.	قم	عراق عجم	.
شرف	شیخ شرف الدین کجی	۸۲۷	منیر	هندستان	فیروز شاه والی هند
شرف	شرف الدین کتّاب	.	غزنی	خراسان	.
شرف	شرف الدین	.	طوس	"	.
شرف	میرزا اشرف جهان	۹۶۳	قزوین	عراق عجم	شاه طهماسب الی ایران
شرف	بوعلی شاه قلندر	۸۷۱	.	"	علاء الدین خلجی والی هند

۱۱. میرزا هادی قلندر، معتمد الملک حکیم علوی خاں خلف صدق اوست ۱۲

۱۲. میر کاظم، بحدوث طبع و صفائی ذهن در اقران خویش ممتاز بود ۱۳

۱۳. شیخ شرف الدین کجی، از کمالاں بود، مکتوباتش مشهورست که بمردان خود نوشته،
 درفش قصبه بهارست از مضافات بنگاله ۱۴

۱۴. شرف الدین کتّاب، فاضل و محاسب و خوشنویس و شاعر بے نظیر بود ۱۵

۱۵. از قدماي شعر و حکماست ۱۶

۱۶. میرزا اشرف جهان، خلف تافنی جهانست، در علوم عقلیه شاگرد میر غیاث الدین منصور
 دشتکیست، در خدمت شاه طهماسب صفوی کمال اعتبار یافته ۱۷

۱۷. بوعلی شاه قلندر از زمره اولیای کرامست از عراق که مولد اوست بهند آمده و قصبه پانی پت
 ساکن گردید و همان جا فوت شد، معاصر حضرت سلطان نظام الدین نظام الاولیا و امیر خسرو و شمس تبریزی
 بود، با حضرت شمس تبریز کمال اتحاد و خصوصیت داشت ۱۸

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عمد
شرف	شرف الدین علی	۸۳۴هـ	یزد	عراق عجم	شاهرخ میرزا والی هرات
شرف	شرف الدین مقبل
شرف	شرف الدین	۹۲۲هـ	یافق	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی الی ایران
شرف	شرف الدین سعود	.	بخارا	خراسان	.
شرف	شرف الدین سفده	.	سفده	عراق عجم	آتابک قزل ارسلان الی شیراز
شرف	شرف الدین فضل الله	.	شیراز	فارس	ناصرالدین آتابک الی شیراز

۱۰ شرف الدین علی، رفت شانش از تصانیف، مالیش پدیدست اگر چه تاریخ نگاری و دستبند

اما بنا بر مبالغه شاهرخ میرزا والی خراسان تاریخ طغنه نامه، که در سلاست، پختگی و غنویت و ششگی الفاظ و قوت

تحریر و صفائی تقریر و صدق مقال ناسخ جمیع کتب تاریخ است، ریخت ککاب دست، مدفنش در یزد است ۱۲

۱۱ شرف الدین مقبل، شانش مقبول طابع و مشتمل بر صنایع و بدائع است ۱۲

۱۲ شرف الدین، مشهور بشرف جهان، از اهل قصه باقی (از توابع کرمان) است، به صفت کمالات

مشهور جهان بود، وزیر شاه طهماسب صفوی بوده، در قزوین فوت شد ۱۲

۱۳ شرف الدین مسعود، از اعظم علماء و اکابر فضلا بود، نظامی عرونی گوید که آند آخان آل ناصر است ۱۲

۱۴ شرف الدین، متوطن سفده (از توابع صفهان) است، از قرآن جمال الدین عبدالرزاق و

رفیع الدین لبانی است، بغایت دانشمند و فاضل بوده، رساله اطواق الذهب در برابر اطواق الذهب علامه

زخمری، مشتمل بر چند کلمه پند و موعظت شرح حالات اصناف خلایق نوشته، در زمان آتابک شیرگیر ملک الشعرا

بود، میان او و مجیر سیستانی ابا جی رکیکه اتفاق افتاد ۱۲

۱۵ شرف الدین فضل الله، از دانشمندان و نگار و فضیلتی بلند اقتدار بود ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عبد
شرفیه	مولانا شریف	۹۵۶	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی الی ایران
شرفیه	ملا شریف	.	سبزوار	خراسان	.
شرفیه	سید شریف	۸۱۶	جرجان	طبرستان	جلال الدین اکبر والی هند
شرفیه	میر شریف	۱۱۰۵	آمل	"	امیر تیمور گورکان والی سمرقند
شرفیه	ملا شریفی	.	بلخ	خراسان	.
شظرنجی	ابو علی	.	سمرقند	"	.
شعله	میر سید محمد	۱۱۵۰	صفهان	عراق عجم	نادر شاه قهرمان ایران
شعیه	ملا شعیب	۱۰۸۳	خوانسار	"	.

۱- مولانا شریف از سخنوران عالی قدر بود، شاگرد لسانی شیرازی است، بعضی ابیات معنوش
لسانی از دیوان برآورده نسخه ساخت آنرا سموالسان نام گذاشت، لسانی بنحیده زبان بفریشتاد ۱۲

۲- سید شریف مشهور به علامه شیرازی، در فضائل و کمالات مشهور آفاق است، تصانیف عالی
دارد، قبرش در شیراز است، صاحب اغتاتی سنة وفاتش بمقتصد و نود و هفت نوشته است ۱۲

۳- ملا شرفی، از افاضل عصر بود، تداحی شایان بخشاں کرده ۱۲

۴- میر سید محمد، در سخن شناسی سلم جمهور بود، و در ترتیب نظم طبع مستقیم داشت، تتبع اطوار
قداموده بهمه شیوه گفتگوی نمود، اگر چه کم فکر بود اما اشعار خوش پسندیده دارد، به اصفهان پیشرو
طبابت مشغول بود، و در تبع حکایت فن طبابت مسلم زمان ۱۲

۵- ملا شعیب، شاگرد آقا حسین خوانساری است، در مدح سده واقع صفهان
ساکن بود ۱۲

تخلص	نام	سنة و قاف	وطن	ملک	عهد
شعيب	خواجہ شعیب	۰	جوشقان	عراق عجم	شاه عباس ماضی دالی ایران
شعانی	حکیم شرف الدین حسن	۱۰۲۶ هـ	صفهان	"	"
شیف	میرزا شیف	۰	مازندران	طبرستان	شاه سلیمان صفوی دالی ایران
شیف	ملا شیف	۰	بخارا	خراسان	"
شکوی	ملا شکوی	۰	بهمن	عراق عجم	شاه عباس ماضی دالی ایران
شکبی	محمد رضا	۱۰۲۳ هـ	صفهان	"	جلال الدین اکبر دالی هند

له خواجہ شعیب از ترمیز قزاقیت جوشقان است که از توابع صفهان محسوب می شود، ملک الشعرا و وزیر شاه عباس ماضی بود، مشنوی داتق و خدرا از وی یادگار است ۱۲

له حکیم شرف الدین حسن مرثیه فاضل بود، میرزا و اماماد و ارامی ستود، دیوان اشعار و مشنوی موشوم به نمک آن حقیقت بطور حدیقه حکیم شرف الدین از وی یادگار است، در طور غزل مقلد فغانی شیرازی است ۱۲

له میرزا شیف، از سادات مازندران است، تاریخچه در نهایت بطور از ابتدای آفرینش آدم تا عهد خود تألیف نموده، مستجمع مبع کمالات صوری و معنوی بود ۱۲

له ملا شکوی، شاگرد میرزا ابراهیم بهمانی و معاصر کی بهمانی است ۱۲

له محمد رضا، ساتی نامه برای خانخانان در سلک نظم کشیده و بصله هزار و پیمه کامیاب گردید در آغاز سال هزار و چهارم از طرازت خانخانان برفاقت نظیری مینا پوری و بلقی بیگ انیسبی، و ملا محمد علی سندی و شریف کاشی و کاتی سبزواری و ملا بقائی و دیگر جماعه اهل سخن عازم یورش دکن بود ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
شکونی	میر حیدر	.	جرباقان	عراق عجم	.
شمس	میرزا شمس الدین	.	شهرستان	..	شاه سلیمان صفوی الی ایران
شمس	شمس الدین	.	بلخ	خراسان	جلال الدین سنجر سلجوقی و الی خوارزم
شمس	شمس الدین خالد	.	بغداد	عراق عرب	سلطان سنجر سلجوقی و الی خوارزم
شمس	شمس الدین محمد	.	سین	.	.
شمس	شمس الدین	.	ساده	عراق عجم	.
شمس	قاضی شمس الدین	.	نیشاپور	خراسان	.
شمس	شمس الدین	۷۷۹ھ	.	.	.

۱۰ میر حیدر، صلش از گلیان نشو و نمایش درمید بوده ۱۲

۱۱ شمس الدین، در سمرقند در خدمت صدرالدوله بود ۱۲

۱۲ شمس الدین خالد، از منسوبان خواجه نظام الملک مداحان سلطان سنجر سلجوقی بود ۱۲

۱۳ شمس الدین محمد، از متحان بود، در مواضع و نصح نظیر نداشت، کتاب مجمع البحرین

از تصنیفات اوست ۱۲

۱۴ شمس الدین، از اجله سنخوران قدیم بود، مصاحب لاهیجی و تجاری و حتی و علی شطرنجی و شاگرد

حکیم سوزنی است ۱۲

۱۵ قاضی شمس الدین، صلش از نسا من توان و شمس الدین است، در نیشاپور بعد از قضاوت نماز بود ۱۲

۱۶ شمس الدین، ملک کرت (کرد) اول کسی است که از ملک کرد بر سر سلطنت نشست ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عمد
شمس ^{۱۰}	قاضی شمس الدین	۰	طبرس	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
شمس ^{۱۱}	قاضی شمس الدین	۶۲۲هـ	هرات	"	جلال الدین خوارزم شاه والی خوارزم
شمسی ^{۱۲}	ملاشمسی	۰	بیشان	"	سلطان حسین میرزا والی خراسان
شوقی ^{۱۳}	میر محمد حسن	۰	ساده	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی والی ایران
شوکت ^{۱۴}	محمد اسحاق	۱۱۰۰هـ	بخارا	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
شوکتی ^{۱۵}	ملا ابراهیم	۱۱۱۱هـ	"	"	"
شوکتی ^{۱۶}	میرزا ابوالقاسم	۰	سمرقند	"	"
شوکتی ^{۱۷}	میرزا محمد ابراهیم	۰	صفهان	عراق عجم	"

۱۰ قاضی شمس الدین، پیش از طبرس در قیه سیه از قبایع خراسان بود و در هرات متوطن بود، در فن نظم و شعر قدرت کامل داشت، هریتی می نمود و فرغانی است که در خراسان بعد از شریعه مشهور بود، معاصر علی شیر بود، در هرات
 ۱۱ قاضی شمس الدین، در هرات نشو و نمایافته، در سمرقند بخدمت صدرالدوله نظام الملک وزیر سلطان جلال الدین بود، دیوانش و هنر بیت است ۱۲

۱۲ ملاشمسی، معاصر ملا جامی است ۱۲

۱۳ میر محمد حسن، بهند آمده مراجعت کرد ۱۳

۱۴ محمد اسحاق، مدتی در صحبت فرزند علی الدین اتم تخلص و وزیر خراسان بسر برد، آخر لشکری بیای آمد باصفهان رسیده در مقابل علی بن سیل مکان اختیار نمود و در اختلاط خلایق بر خود بست، نهایت نجافت شد ۱۲

۱۵ ملا ابراهیم، بهند آمد ۱۲

۱۶ میرزا ابوالقاسم، رضاره هاشم بزیب دانش و کمال آراسته بود ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
شهاب	شهاب الدین	۰	ترشیز	خراسان	شاهرخ میرزا والی هرات
شهاب	شهاب الدین احمد	۰	سمرقند	»	سلطان محمود غزنوی الی غزنی
شهاب	شهاب الدین	۰	یزد	عراق عجم	۰
شهرت	حکیم الملک محمد حسین	۱۱۴۹ هـ	شیراز	فارس	اوزنگ زیب المکیه والی سبز
شهودی	میر حسین مال	۰	صفهان	عراق عجم	۰
شهودی	۰	۰	سبزوار	خراسان	۰
شهیدی	مولانا شهیدی	۱۱۳۵ هـ	قم	عراق عجم	۰

۱- شهاب الدین احمد خلاوت قذا شعارش در عالم تمدن از ملاحات افکارش جهان پر شور و شرف
مدراج قلیچ طعناج خاں حاکم سمرقند است ۱۲

۲- حکیم الملک محمد حسین در زمان اوزنگ زیب از شیراز بهند آمد و در عهد شاه عالم پناه
بخطاب حکیم الممالک مخاطب گردید، دیوانش بیش از چهار و پنجاه بیت است، شهرت فرد،
ماده سال وفات است ۱۲

۳- میر حسین مال، نشو و نمایش در صفهان بود، ریاضی میدانست از رطل مستحضر بود ۱۲
۴- شهودی، از افاضل خراسان بود ۱۲

۵- مولانا شهیدی، در طرینخوری مسلم زمان بود، ملک الشعراء سلطان یعقوب دلی
تبریز است، بهند آمد در گجرات سکونت گزید و همانجا فوت شد، در سرگنج گجرات مدفون گردید،
صد سال عمر یافته ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
شیدیم	ملا شیدا	۱۰۲۲ هـ	فجوه بیکری	هندستان	صاحبقرانی شاه جهان الی هند
شیخ الاسلام	شیخ الاسلام	.	بلخ	خراسان	

باب صاد

صابر	میر صابر	۱۰۴۰ هـ	اصفهان	عراق عجم	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
صاحب	حکیم محمد کاظم	۱۱۰۰ هـ	.	.	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
صادق	میرزا صادق	.	شیراز	فارس	.
صادق	آقا صادق	.	نفرش	عراق عجم	نادر شاه قمران
صلح	امیر فتح صاحب	.	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
صالحی	ملا صالحی	.	"	"	جلال الدین کبر والی هند

۱ ملا شیدا، در زمان جهانگیر در فقه احدیای بادشاه نوکر بود، مولدش قندهار و هوش از مشهد
در هند نشو و نمایافته، بیک قصیده قدسی تا آخر اعراض کرده است و بود شیدا طوطی شکر مقال،

ماده سال وفات او دست ۱۲

۲ میر صابر، استخوان عینی شیرازی در ۱۰۲۲ هـ به نجف اشرف برود
۳ حکیم محمد کاظم، در عهد عالمگیر متولد، معاصر صدیقی طبرانی است، صاحب کتابیات، ماده سال وفات او ۱۲
۴ میرزا صادق، از سادات دست غیب شیراز است ۱۲
۵ آقا صادق، دانشمند خانی از امرای سلطان حسین میرزا والی هرات از شاگردان حکیم محمد صادق
اردستانی است، در شعر صاحب مذاق خوش بود، بطور شنوی شیخ بهای شنوی ها گفته، و اقوام دیگر شعر کمتر دارد ۱۲

تخلص	نام	سند و قافا	وطن	ملک	عم
صامت	حاجی محمد صادق	۱۱۱۰	صفهان	عراق عجم	اوزنگتیب عالمگیر والی هند
صائب	میرزا محمد علی	۱۱۰۸	"	"	صاحبقرانی شاهجهان والی هند
صبری	امیر روزبهان	.	"	"	شاه طهماسب صفوی الی ایران
صبوحی	ملا صبوحی	۹۳۶	سمرقند	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
صبوری	ملا صبوری	.	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی الی ایران

۱. حاجی محمد صادق، در عهد عالمگیر هجده آید ۱۲
 ۲. میرزا محمد علی، هشتاد و نهمین آید، آباء اجدادش حکیم شاه عباس از تبریز باصفهان ساکن شدند
 بین تربیت حکیم رکنی کاشی، فیض صحبت حکیم شافعی صفهانی بدراج کمال ارتقا یافت، در اوایل
 شباب بهندوستان افتاد و بتوجه ظفر خاں ملازمت شاهجهان سیده بمنصب هزارم درآمد رسید
 روپیه میرفرزای یافت، و در همان سال باصفهان بازگشت، در خدمت شاه عباس ثانی و شاه سلیمان محترم
 می زیست از اهل حال و صاحب اخلاق پسندیده بود، مولف تذکره مجمع لفظها گوید "صائب طریقی
 شاعری طرز غریب داشت که اکنون پسندیده نیست" کلیات میرزا به صد بیت هزار بیت میرسد
 و اکثر اشعارش منتخب بلند و بیشتر آن مرغوب و پسندست، صائب وفات یافت، ماده سال فوت
 اوست، در صفهان مدفون شد ۱۲ (حمید)

۳. امیر روزبهان، از اعظم اهل صفهان است، در علوم طبع و صفائی ذهن بے مثل بود،
 و از همه علوم بهره داشت، در اوایل حال فارس تخلص می نمود، صاحب دیوان است، اهل عراق
 و در عهد خود شاهی ثانی می زیستند ۱۲

۴. ملا صبوحی، پسر دربیگ زرگر است، اشعار آبدار از وی بیادگار مانده ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عہد
صبوری ^{۱۱}	کمال الدین حسن	۰	ہمدان	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی ہند
صبوی ^{۱۲}	محمد ہاشم	۰	خوانسار	"	"
صحبتی ^{۱۳}	ملا صحبتی	۰	روہہ	"	سلطان حسین میر والی ہرات
صحیفی ^{۱۴}	مولانا صحیفی	۱۰۲۳ھ	شیراز	فارس	شاہ عباس ماضی الی ایران
صدنی ^{۱۵}	سلطان محمد	۰	استرآباد	طبرستان	شاہ طہاسب ماضی الی ایران
صفائی ^{۱۶}	جلال الدین	۰	اصفہان	عراق عجم	"
صفی ^{۱۷}	صفی الدین	۰	لے	"	"
صفی ^{۱۸}	شیخ صفی الدین	۰	یزد	"	طغان شاہ سلجوقی والی خوارزم
صفی ^{۱۹}	صفی قلی بیگ	۰	صفہان	"	شاہ سلیمان صفوی الی ایران
صفی ^{۲۰}	صفی الدین	۰	"	"	شاہ عباس ماضی الی ایران

۱۱ کمال الدین حسن، در عہد اکبر شاہ ہند آمد و در خدمت شاہ اغزا یافت ۱۲

۱۲ ملا صحبتی، باہاتنی دہلوی مصاحب بود ۱۳

۱۳ مولانا صحیفی، در صفہان توطن داشت ۱۴

۱۴ صفی الدین، ستجیع کمالات جامع محنات بود، پسر قاسم نور بخش ست ۱۵

۱۵ شیخ صفی الدین، از ارباب مجدد حال بود ۱۶

۱۶ صفی قلی بیگ، از اُمرا زادہای ایران ست ۱۷

۱۷ صفی الدین، صاحب لب الالباب گوید "بخدمت دے بریدم و از گشت

فضائلش خوشہ ہاچیم ۱۸

تخلص	نام	سند و قبا	وطن	ملک	عمد
صفی ^{له}	شاه صفی الدین	۰	اردیل	آذربایجان	سلطان ابوسعید خلیلی فارس
صفی	صفی قلی خاں	۰	سے	عراق عجم	۰
صلای ^{له}	میر جلال الدین حسین	۰	صفهان	۰	شاه عباس ماضی الی ایران
صوفی ^{له}	سلطان صوفی	۰	شیراز	فارس	۰
صدی ^{له}	میر صدی	۰	طهران	عراق عجم	صاحبقران فی شاهجهان الی هند
صیرنی ^{له}	صلح الدین	۰	ساده	۰	جلال الدین اکبر شاه الی هند
صیقلی ^{له}	ملا صیقلی	۰	یزد	۰	شاه عباس ماضی والی ایران

شاه شاه صفی الدین قطب نام غوث دوران بود، نسبت شاهان صفویه بوی می رسد،
 مستجمع کمالات بوده، بعد از آنکه برادرش شاه قوام الدین بقصاص خون امیدی کشته شد گوشه نشین شد

شاه میر جلال الدین حسین در انشاء و شعر کمال قدرت داشت ۱۲

شاه سلطان صوفی، هوش از کرمان ست، از بام افتاده فوت شد ۱۲

شاه میر صدی شاعر خوش سخن بود، دیوانش اگر چه کم است اما شعرها خوب ارد، از صفهان به هند

در پنجم ربیع الاول ۹۵۷ هجری بملازمت صاحبقران ثانی سر فراز گشت، قصیده سایش بعضی سائید و هزار
 روپیه جائزه اندوخت ۱۲

شاه مولانا صلاح الدین، از شاگردان ملا محمد کاشانی از شعرای مسلم زمان خود بود، مدتی

در هند سیاحت کرد ۱۲

شاه ملا صیقلی در صفهان میبود، با مولانا شانی و صفی مهاجرت داشت، هوش از قصبه یزد جرت

در صنعت شمشیرگری کمال قدرت داشت ازین رو صیقلی تخلص کرد ۱۲

باب ضاد

تخلص	نام	سنة وبتا	وطن	ملک	عهد
ضمیر	کمال الدین حسین	سنة ۱۰۳۴	صفهان	عراق عجم	شاه طهماسب ضعیفی الی ایران
ضیاء	ضیاء الدین	.	نخشب	خراسان	.
ضیاء	ضیاء الدین	.	طهران	عراق عجم	.

باب طاء

طالب	ملا طالب	سنة ۱۰۳۴	آمل	طبرستان	نورالدین جهانگیر شاه الی هند
طالب	بابا طالب	.	صفهان	عراق عجم	جلال الدین کبروالی هند
طالب	میرزا طالب	.	گیلان	طبرستان	.
طلح	میرزا نظام الدین احمد	.	دهلی	هندستان	اورنگ زیب عالمگیر الی هند

له کمال الدین حسین در فن شاعری یگانه و در آستادی مسلم بود، به تقریب بارت علم رمل ضمیری تخلص میکرد، شش مثنوی مسمی به راز و نیاز، بهار و خزان، یلی و مجنوں، دامن و عذرا، حسنة الاخبا و سکنه ز نامه گفته ۱۲

له ملا طالب معاصر قلی اوحدی و خالزاده حکیم رکن المسیح کاشی است، اشعارش در کمال غنوت و بلاغت تازگی در دانی و نازکی واقع شده، عمر او کم و فاکرد، اعتماد الدوله جهانگیری داد و در سلک ملازمت جهانگیری منظم ساخته بپایه ملک الشعرائی رسانید ۱۲

له بابا طالب محقق و فاضل بود، بهندوستان آمده ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عہد
طاہر	محمد طاہر	۰	نصیر آباد	عراق عجم	۰
طاہرؑ	شاہ محمد طاہر	۹۵۵ھ	انجمن	۰	ہمایوں شاہ والی ہند
طائفؑ	محمد علی	۰	اصفہان	۰	۰
طنجیؑ	ملا طنجی	۰	قزوین	۰	شاہ عباس ناضی الی ایران
طیبؑ	میرزا عبدالباقی	۱۰۱۱ھ	اصفہان	۰	محمد شاہ والی ہند
طیبیؑ	کمال الدین حسن	۰	سیدان	خراسان	۰
طرزیؑ	ملا طرزی افشار	۹۰۲ھ	شیراز	فارس	۰
طریفی	میرزا طریفی	۰	ساوہ	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی ہند

۱۔ شاہ محمد طاہر از سادات انجمن (از توابع قم) ست در ہمان متولد شد؛ در ابتدا لے
سن در بلدہ کاشان با فادہ و اشعار مشغول می بود، بہند آمدہ در ترویج مذہب اثنا عشری اہتمام
تمام داشت و ہما نجافوت شد ۱۲

۲۔ محمد علی، در خدمت آقا حسین خوانساری تحصیل علوم اہستغال دہشت ۱۲

۳۔ ملا طنجی، معاصر تقی اودھی ست ۱۲

۴۔ میرزا عبدالباقی، در میدان قابلیت گوی از اقران ربودہ، مدتی بہ طبابت

نادر شاہ سرفراز بود ۱۲

۵۔ کمال الدین حسن، طبع خوب دیان مرغوب دارد ۱۲

۶۔ ملا طرزی افشار، از شعراے زمان صفویہ ست، تتبع فتائی می کرد؛ در طرزی

اقران کردہ ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عمد
طغرا ^۱	ملا طغرا	سنه ۱۱۰۰	مشهد	خراسان	صاحبقرانی شاهجهان الی هند
طفلی ^۲	حکیم طفیلی	.	لاهیجان	طبرستان	.
طفیلی ^۳	ملا طفیلی	.	مشهد	خراسان	شاه طهماسب صغری الی ایران
طفیلی ^۴	میر حسین جلایر	.	.	.	سلطان حسین میرزا والی هرات
طلحه ^۵	خواجه طلحه	.	مرود	خراسان	.
طوسی ^۶	ملا طوسی	.	مشهد	.	بابر شاه والی هند
طوفی ^۷	ملا طوفی	.	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی الی ایران
طیان ^۸	حکیم طیان	.	مرغزکومان	خراسان	.

۱ ملا طغرا، در نظم و شعر دستگاه عالی داشت، در خط کشمیر پاره همت در دامن عزت کشید و بهانجا در گذشت ۱۲

۲ حکیم طفیلی، از اطباء حاذق بود و در انشاکال مهارت داشت ۱۲

۳ میر حسین جلایر، از امرای سلطان حسین مرزا است، خوش طبع و شیرین کلام در فن قصیده مسلم است ۱۲

۴ خواجه طلحه، در شاعری و سحر سامری دهشته ۱۲

۵ ملا طوسی، از بابر شاه نواریات بیارفت ۱۲

۶ ملا طوفی، از شعرای زمان طهماسب همت، اشعارش در کمال غنویت واقع شده، مرقدش

در اردبیل است ۱۲

۷ حکیم طیان شاعر، از قدامی شعرست، اشعارش در کمال فصاحت و بلاغت واقع شده ۱۲

باب ظاء

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عمد
ظہوری	نور الدین	۱۰۲۵ھ	ترشیز	خراسان	ابراہیم عادل شاہ الی بجا پور
ظہیر	ظہیر الدین	۵۹۸ھ	فاریاب بخ	خراسان	اتابک قزل ارسلان الی شیراز
ظہیر	ملا ظہیر الدین	.	تفرش	عراق عجم	.
ظہیر	ملا ظہیر	.	نہاوند	.	شاہ سلیمان صفوی الی ایران

۱۔ نور الدین ملک الشعراء، در نظم و نثر کمال قدرت داشت، در اقسام سخنوری بروش خود بے مثل و بے نظیر افتاده، قصائد خوب نیز بہمہ روشش دارد، در زمان ابراہیم عادل شاہ از ایران بکن آمد و قسبیکہ ساتی نامہ را پیش برہان نظام شاہ در احمد نگر ارسال داشت، بادشاہ کہیم چند ریخیر فیل پرانقہ و جنس صلدان فرستاد، ظہوری در قوہ خانہ تباکوی کشید، فرستادہ ہا را قبض الوصول خواہند، قلم برداشت و ہر پارہ کاغذ بزنگاشت "تسلیم کردہ تسلیم کردم" در دکن فوت شد، ساتی نامہ، پنجر قہ، مینا بازار نورس، گلزار ابراہیم، سنہ نثر، از تصنیفات مشہور است ۱۲

۲۔ ظہیر الدین صدر الحکماء، در حکمت و فلسفہ کیتای روزگار بود، دولت شاہ گوید "اکابر و فضل متفق کہ سخن ظہیر نازک تر و باطراوت تر از سخن انوری ست" از خواجہ محمد الدین ہجر دین باب فتوای خواہند او حکم کرد کہ سخن انوری افضل ست، مداح اتابک قزل ارسلان والی شیراز ست، آفران وے رنجیدہ بخدمت برادر زادہ اش اتابک ابوبکر بن نصرۃ الدین جہاں پہلوان آمد، در تبریز فوت شد، در جوار خاقانی در کوہ سرخاب مدفون گردید ۱۳

۳۔ ملا ظہیر الدین، خلف ملا محمد رافضی ست، در شعر و انشاد ستہ تمام داشت، جامع فنون علیہ بود ۱۴
۴۔ ملا ظہیر، معاصر مرزا طاہر دجید بود ۱۵

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عم
ظہیرؒ	ظہیر الدین محمود	.	سمرقند	خراسان	.

باب ع

عارفؒ	میرزا محمد علی	۱۱۶۴ھ	تبریز	عراق عجم	محمد شاہ والی ہند
عارف	میرزا ابرہیم	.	اصفہان	"	.
عارف	ملا عارف	.	لاہور	ہندستان	.
عاشقؒ	میر کرم اللہ عاقل خان	۱۱۲۵ھ	دہلی	"	فرخ سیر والی ہند
عاشق	آغا محمد	۱۲۰۰ھ	اصفہان	عراق عجم	نادر شاہ قہرمان ایران
عاقل	نواب عاقل خاں	.	سے	"	اوزنگ نیب عالمگیر والی ہند
عاقلؒ	میرزا عاقل	۱۲۰۰ھ	دہلی	ہندستان	محمد شاہ والی ہند

ؒ ظہیر الدین محمد بن علی، فضیلت ہنرمندی بے مثل بود، محمد عوفی گوید "مدتھا صاحب یولان قلیج طغاج خاں بودہ"، ۱۲

ؒ میرزا محمد علی، از سمجہان مرزا صائب بود، و در سلک ملازمان نادر شاہ منتظم، نادر شاہ اورانظم شاہ نامہ خود مامور ساخت، ہمراہ دے بہند آمد و باز رفت، در آخر کہ نادر شاہ از و ناخوش شد میرزا اگر سختہ بہند آمد، مدتی بانواب ابوالمنصور خاں صفدر جنگ نیشاپوری کہ صوبہ دار او دہ والہ آباد بود بسر برد، بعد چندی باز قصد ایران کرد لیکن اجل نگذاشت در حوالی سندھ فوت شد ۱۲

ؒ میر کرم اللہ عاقل خاں، خلف نواب شکر اللہ خاں خاکسارست ۱۲

ؒ میرزا عاقل منہور خاں، چندی در دکن بانواب آصفیہا بسر برد، بسیار خوش فکر بود، صاحب دیوان ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
عالی ^{له}	ملا محمد	۱۱۳۶	صفهان	عراق عجم	.
عالی ^{له}	میرزا محمد نعمت خان	۱۱۲۱	شیراز	فارس	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
عباسی	سید عباسی	.	صفهان	عراق عجم	شاه عباس باضی الی ایران
.	شیخ عبد الحمید	.	لاهور	هندستان	صاحب قرآن ثانی شاهجهان والی هند
.	عبد الوهاب	.	صفهان	عراق عجم	.
.	میر عبد القادر	.	تون	خراسان	.
عبدی	ملا عبدی	.	جنابذ	"	سلطان حسین میرزا والی هرات

له ملا محمد، در سخن و ذکر شناسی استاد، طبعی در تالیس بلاغت خلک بنیاد داشت، اشعارش سر اسرار حالی و مضامینش اکثر عالی بود ۱۲

له میرزا محمد خطاب حکیم دهنده خان شیرازی الاصل است، پدرش حکیم فتح الدین بهنده وزیر محمد در هند متولد شد، و بپدرش نیز از رفته کتاب علوم کرد و باز بهند مراجعت کرد و در زمرة ملازمان خلد مکان منتظم گردید، رفته رفته خطاب نعمت خان و داروغگی با درچی خانه، و در آخر عهد خطاب مقرب خان و خدمت جواهر خان امتیاز یافت، و بعد فوت خلد مکان در ملازمت شاه عالم خطاب و دهنده خان سرافراز شد و بتجربیر شاه نامه فرمان یافت، اما هنوز با تمام نرسانیده بود که وفاتش در رسید، قطعه که بتقریب که خدائی کامران خاں موزون کرده بود، انمود جی از شوخیهای دست، علامه آراذ بلگرامی شریعتی بر آن قطعه نوشته است ۱۲

له شیخ عبد الحمید، شاگرد ابوالفضل اکبر آبادی است، در عهد شاهجهان تجریر شاهجهان نامه مامور شد، اما بوجه کبر سن توفیق اتمام نیافت ۱۲

له میر عبد القادر، وزیر ولایت خراسان بود ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عمد
۰	شیخ عبدالخالق	۰	غجدوان	خراسان	سلطان محمد خوارزمشاه الی خوارزم
۰	عبدالنسبی	۰	طهران	عراق عجم	ناصرالدین شاه قاجار الی ایران
عبد	خواجه عبید	۵۷۵	زاکان	۰	شاه ابواسحق انجو الی شیراز
عثمان	محمد عثمان	۰	بخارا	خراسان	۰
عجبی	شمس الدین	۰	جرجان	طبرستان	۰
عجزی	حسن بیگ	۰	تبریز	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
عراقی	شیخ فخرالدین ابراهیم	۹۸۵	همدان	۰	علاءالدین بلبن الی هند
عرشی	طهاسپ قلی بیگ	۰	صفهان	۰	شاه طهاسپ ماضی الی ایران

شیخ عبدالخالق، از خلفای اربعه شیخ نجم الدین گبری است ۱۲
 خواجه عبید، فضل عظیم الشان بود، رساله در علم معانی و بیان بنام شاه ابوسحق حموی تصنیف
 کرده خواست که بگزاند میراث، قصه موشش گربه از تصنیفات دست، با خواجه سلیمان و غیره
 صحبت هاداشت ۱۲

شمس الدین، معاصر حکیم سنائی است، در بحر سام بن جین قصیده قصیده رباعیات سب گفته ۱۲
 شیخ فخرالدین ابراهیم، معاصر لانا تمس تبریزی کمال خجندی مرید شیخ بهارالدین دکیا ملکانی است
 تصانیف خوب از وی یادگار ماند، از جمله لغات است که بطور سوانح شیخ محمد غزالی تعلیم آورده دیوان غرضش
 مشهور است، در دمشق بقی پوست و در صاحبه زیر پای شیخ ابن عربی مدفون شد ۱۲
 طهاسپ قلی بیگ، در اول حال عهدی تخلص میکرد، از شعرا غزالی زمان

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عبد
عرفی ^{له}	سید محمد جمال الدین	۹۹۹هـ	شیراز	فارس	جلال الدین کبرشاه الی ^{له}
غزنی ^{له}	خواجه باقر	.	شیراز	"	شاه سلیمان صفوی الی ایران
غزنی ^{له}	شیخ عبدالغزیز	۱۰۸۹هـ	هرات	خراسان	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
غزنی ^{له}	خواجه غزیز الدین	.	شرودان	آذربایجان	ابوالمظفر منوچهر شرودان شاه والی شرودان
غزنی	ملا محمد مومن	.	فیروزآباد	فارس	.
غزنی	ملا غزنی	.	یزد	عراق عجم	.
عسجدی ^{له}	حکیم عبدالغزیز	۱۱۱۱هـ	هرات	خراسان	سلطان محمود غازی الی غزنی

له سید محمد جمال الدین، اول که بفتور رسید پیشتر از همه بایش فغنی آشناسد، شیخ هم با او خوب پیش آمد آخرد میانه شکر آب با افتاد، او حکیم ابو الفتح ربطه پیدا کرد و بتقریب سفارش حکیم موصوف خانخانان مرتبط شد، غزنی بچنگی معانی و شتگی الفاظ و غنودت کلام، و نازکی ادا، و نازکی مضمون اباسهم جمع نموده است مولف بجمع تفصیحا گوید که دیوان غزنی مکرر بنظر رسیده، سیاق اشعارش پسندیده اهل این دیار نیست، سی و شش سال عمر یافت و در لاهور فوت شد ۱۲

له خواجه باقر، مردی ب تجارت پیشه بود، از ایران به هندوستان تردد میکرد ۱۲

له شیخ عبدالغزیز، صاحب فضل و کمال و استاد اوزنگ زیب عالمگیر است ۱۲

له خواجه غزیز الدین، معاصر حکیم خاقانی و ابوالاعلی و سید ذوالفقار بود ۱۲

له حکیم عبدالغزیز شاگرد عصری است ۱۲

له از توابع شیراز است ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عبد
عشرت	آقا علی	.	صفهان	عراق عجم	.
عشرت	ملا عشرت	.	شیراز	فارس	.
عشق	میرزا عبداللہ	.	.	.	شاه سلیمان صفوی والی ایران
عصری	ملا عصری	.	تبریز	عراق عجم	.
عصار	ملا محمد	۸۷۹ھ	"	"	سلطان اویس ایکانی والی آذربایجان
عصمت	خواجہ عصمت اللہ	۸۴۰ھ	بخارا	خراسان	امیر تیمور گورگان والی سمرقند
عطارد	شیخ فرید الدین	۹۲۷ھ	نیشاپور	"	جلال الدین خوارزمشاه الی خراسان

۱۱ آقا علی از ابالی قریه دوشان (از توابع صفهان) است، استفادہ علوم از ملا شوتری نموده کتب طبی بخدمت حکیم شفائی دیدہ، بہتر آمد و مراجعت کرد، در شہد وفات یافت و بہانجام دفون شد ۱۲

۱۲ میرزا عبداللہ خلف میرزا محمد شفیع مستوفی موقوفات ست، در زمان شاه سلیمان صفوی فوت شد ۱۲

۱۳ ملا عصری، در روش و نمایافتہ و در اصفهان سکونت داشت ۱۲

۱۴ ملا محمد، مصنف شہنوی مہر و ماہ، و مداح سلطان اویس ایکانی ست ۱۲

۱۵ خواجہ عصمت اللہ، در مدح سلطان غلیل ابن میران شاہ، اشعار بسیار دارد ۱۲

۱۶ شیخ فرید الدین، گمانہ اتفاق و قدوہ عشاق بود، در مراتب سخن کمال قدرت داشت دیوان غزل و مثنویات بسیار از وی یادگار ست، از انجملہ جوہر ذات، منطق الطیر، منظر العجائب، مصیبت نامہ، شتر نامہ، بی سزنامہ، گل و بلبل، قصائد و رباعیات نیز بسیار دارد، مشہور ست کہ اشعار شیخ یکصد ہزار بیت ست صاحب التکلمہ گوید کہ من بچاہ ہزار بیت اوراد دیدہ ام، در واقعہ چنگیزی شہید شد ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
عطارى	حکیم عبدالرحمن	.	فراه	"	سلطان محمود غزنوى والى غزنى
عطائى	قاضى عطار الله	.	رے	عراق عجم	شاه طهماسب باضى والى ايران
عظیم	ملا محمد عظیم	۱۱۱۰	نیشاپور	خراسان	صاحبقران بانی شاهجهان الی هند
علا	شیخ علاء الدین	.	اجوین	هندستان	.
علی	حاجی محمد علی	.	اصفهان	عراق عجم	.
علی	خواجہ علی شطرنجی	.	سمرقند	خراسان	جلال الدین سنجر بلوچی والى خوارزم
علی	مولانا علی	.	.	خراسان	سلطان حسین میرزا والى خراسان
علی	علی قلی بیگ کمان	.	مازندران	طبرستان	نورالدین جهانگیر شاه والى هند

۱۲۰۰ حکیم عبدالرحمن از مداحان سلطان محمود غزنوی است، اشعارش نایاب است ۱۲
 ۱۲۰۱ قاضی عطار الله در صبح شاه طهماسب سلطان مراد خاندکار روم قطع نظم آورده که ماده تاریخ
 الصلح خیر یافت ۱۲۰۲
 ۱۲۰۳ ملا محمد عظیم خلف ملا قیدی و برادرزاده ملا نظیری نیشاپوری است، در سخوری کمال قدرت
 داشت، ششوی موسوم به فوز عظیم از دست ۱۲۰۴
 ۱۲۰۵ خواجہ علی از یک تازان معرکه سخوری است، بالامعی بخاری و شمس خاند صاحب بود و همیشه گردان
 حکیم سوزنی بوده اند ۱۲۰۶
 ۱۲۰۷ علی قلی بیگ ابن سلطان خلیفه است، در زمان جهانگیر بنده آمد ۱۲۰۸

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عمد
علی ^{له}	ناصر علی	۱۱۰۸	سر سبند	هندستان	اوزنگ نیب عالمگیر والی ہند
علی ^۲	خواجہ علی غزیزان	۱۱۵۰	راستین	خراسان	علار الدین خلجی والی خوارزم
علی ^۳	علی بن الیاس	.	بنجارا	.	سلطان محمود غزنوی والی غزنی
علی ^۴	ملا مقسیم	.	کاشان	عراق عجم	صاحب قرآنانی شایع جمالی ہند
علوی ^۵	مولوی عبداللہ خان	۱۲۶۲	موفق آباد	ہندستان	ابو ظفر بہادر شاہ

۱۔ ناصر علی مرید شیخ معصوم خلف الصدق حضرت مجدد الف ثانی قدس سرہ ست در آغاز حال
بلازمت میرزا فقیر اللہ مخاطب بسیت خاں بغیرت اصرام گزرائید و بعد فوت سیف خاں باذوالفقار خاں
پسر اسد خاں ذریغ غلام خاں صحبتش خوش آمد در مدح او غزلے طرح کرده دیک نخیل نقد گرانمایہ صلہ یافت
اما از کمال و ارشادگی ہمہ را بر مردم رنجیت خود ملوث بدری نشد، بسیار استغیانہ می زبست، سخن سنخ والا
فکرت ست، در آخر عمر از دکن بر شاہجہاں آباد آمد فوت شد و در حوالی مرقد حضرت نظام الملک سلطان
قدس سرہ الغزیز دفن گردید، مشہوی او مشہور و مطبوع است ۱۲

۲۔ خواجہ علی لقب غزیزان از اعظم اولیاست حضرت مولوی معنوی شاہ باحوال او کردہ است ۱۲
۳۔ علی بن الیاس باقیقی ہم صحبت بودہ ۱۲

۴۔ ملا مقیم مدتی در ہند در خدمت داراشکوہ میبود، توفیق زیارت حرمین یافتہ در مکہ مکرمہ فوت شد ۱۲
۵۔ مولوی عبداللہ خاں مولدشش متو قائم گنج ضلع فرخ آباد ست، در صغیرین با پدر بدہلی رفت
و کسب علوم و تکمیل فنون از علمای نامداران یار نمود، جامع اکثرے از فضائل بود و در انشا و سخنوری قدرت تمام
داشت، امام بخش صہبائی و محمد حسین مجوز ناظم اندوز، و مولوی امین الدین خاں امین دہلوی رشاگردان ہند
باشیخ ابراہیم ذوق و مومن خاں کمال اتحاد و ارتباط داشت، انشای صغیر کلیل و صحت نامہ از مصنفات
شریفہ اوست، بقربت قریبہ خاں مولف خاکسار بود، در آخر عمر بوطن مراجعت نمود و ہماجا فوت شد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عہد
عماد ^{۱۰}	فقیہ عماد الدین	۵۳۷ھ	کرمان	خراسان	شاہ شجاع والی فارس
عمادی ^{۱۱}	میر عماد الدین	۵۷۱ھ	سے	عراق عجم	سلطان فضل سلجوقی والی خوارزم
عمر ^{۱۲}	حکیم عمر خیام	۵۹۱ھ	نیشاپور	خراسان	جلال الدین سنجر سلجوقی والی خوارزم
عمیق ^{۱۳}	شہاب الدین	۵۹۲ھ	بخارا	"	"
عمید ^{۱۴}	عمید الدین	۶۰۹ھ	دیلم	گیلان	سلطان محمد بن فیماز کاکائیان
عمید ^{۱۵}	خواجہ عمید عطار کاتب	۶۹۱ھ	سے	عراق عجم	سلطان ابراہیم والی غزنی
عنصری ^{۱۶}	حکیم ابو القاسم حسن	۶۳۱ھ	بلخ	خراسان	سلطان محمود غزنوی والی غزنی
<p>۱۰ فقیہ عماد الدین از دانشمندان کامل بود در تصوف صاحب سلسلہ است اشعار خوب از وی ضبط کرده اند در شیراز مدفون شد ۱۲</p> <p>۱۱ میر عماد الدین از ہیولانان معروف صاحب ست مداح عماد الدولہ دیلمی است عمادی را غزنوی نیز گفته اند و بعضی اورا پسر تجاری گفته با عمادی شہر یاری یکے دانستہ اند، واللہ اعلم ۱۲</p> <p>۱۲ حکیم عمر خیام بنحیدمید و خت ازین دینچام لقب شد فنون متداولہ علیہ الکتاب نمودہ</p> <p>جلال الدین سنجر سلجوقی اورا بغایت محترم میداشت ربا عیات و شہود و مقبول طابع است صاحب جمع لغوی تخلص او خیام خواندہ است ۱۲</p> <p>۱۳ آست و شہاب الدین جمیع سخنوران بآستادی و اقرار داشتہ اند ملوی شیدی سمرقندی کہ با حق معارف کردہ</p> <p>۱۴ عمید الدین از افاضل فضلا بود، اشعارش اکثر مضموع است مسعود سعد سیلیمان مرثیہ و گفته است</p> <p>۱۵ حکیم ابو القاسم حسن ملک الشعراء عماد محمود غزنوی است بر چہار صد شعرا کہ ہر یک گایہ زنان بود سروری نمود و بگی بر ہستادی نے اعتراف دہشتند، گویند شبی ہزار بیت شعر گفته شنوی و امین و عذرا از دست در غزنی مدفون است ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عمد
غوردی	منا غوردی		شیراز	فارس	شاه عباس ماضی الی ایران
غریب	شاه غریب میرزا		هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
غزالی	میر سلام		"	"	میرانغ بیگ گورگانی والی سمرقند
غزالی	مولانا غزالی	۹۸۰	مشهد	"	جلال الدین اکبر والی هند
غضائری	ابو یزید محمد	۹۲۶	عراق عجم	"	سلطان محمود غزنوی الی غنی
غضنفری	مولانا غضنفر		گلپایار	"	سلطان حسین میرزا والی خراسان

۱ شاه غریب میرزا، از اولاد سلطان حسین میرزا والی خراسان، در اثنای نظم و شعر عیدیل ندرشته ۱۲
 ۲ میر سلام، از موزنان آن یار و شاگرد حیدر کچیه پزست، بهند آمده با مولانا غزالی مشهدی
 بتقریب تخلص مشاجرات کرد، ظریف و شیخ طبع بود ۱۲

۳ مولانا غزالی ملک الشعراء، از مشاهیر شعرای زمان پهلماصفی بود، کلیاتش بنقادیه و نثر است
 و مثنویات متعدد دارد، از انجمله مثنوی شجاعت احیاء و اسرار المکتوبات، و نقش بدیع مست، با شیخ فغنی
 صحبت داشت، در مبدی حال بیکر افتاد اما در آنجا کارش رونق نگرفت، بعد مقتول شدن خان
 رو باستانه اکبری آورد و بخطاب ملک الشعراء سر فراز گردید، در گجرات فوت شد ۱۲

۴ ابو یزید محمد، از اعظم شعراء اکابر بلخاست، بنحمت سلطان محمود غزنوی آمده گوی شهرت
 از شعرای پای تخت در ربود ۱۲

۵ مولانا غضنفر، از مشاهیر فضلا و معارف بلخاست، گلپایار، قریه ایست از قم، غضنفری اکثر
 اوقات در کاشان بسر برد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عهد
غنی ۱۰	غنی بیگ		همدان	عراق عجم	جلال الدین کبر و الی هند
غنی ۱۱	میر عبد الغنی		تفرش	"	"
غنی ۱۲	محمد طاهر	۱۰۴۹	کشمیر	هندستان	صاحبقران فی شاهجهان الی هند
غنی ۱۳	محمد اکرم	۱۰۵۰	کنجاوه	"	اورنگ زیب عالمگیر الی هند
غواصی ۱۴	مولانا غوصی	۱۰۵۱	یزد	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی الی ایران
غیاث ۱۵	غیاث الدین منصو	۹۲۸	شیراز	فارس	سلطان حسین میرزا الی خراسان
غیر قافی	ملا غیر قافی		"	"	جلال الدین کبر و الی هند

۱۰ غنی بیگ بسیار عالی طبع بود بهند آمده مدتها بسر کرده ۱۲
 ۱۱ میر عبد الغنی از سادات جلیل القدر تفرش است از اعمال قم ۱۲
 ۱۲ محمد طاهر از مردم کشمیر بود، صحبت میرزا صاحب ابوطالب کلیم و حاجی محمد جان قدسی دریافته،
 درستی زبان روانی الفاظ و لطافت معانی او مقبول همه بود از خط کشمیر مثل او کسی برنخاست،
 دیوانش قریب دوهزار بیت است ۱۳

۱۴ محمد اکرم، از مردم لاهور بود، ثنوی قصه عزیز و شاه باغز گفته ۱۲
 ۱۵ مولانا غوصی، قصائد در مدح ائمه یکصد هزار بیت گفته ۱۲
 ۱۶ غیاث الدین منصو حلوانی، پسر میر عبد الدین شیرازی است که صاحب حاشی تجرید و حریف و
 مقابل علامه دوانی بود، شاگرد نظام دست غیب است، در اواسط حال از شیراز با صنفان آمد از مؤلفان
 آنجا محبت بسیار دیده در آنجا متوطن شد، شبی از بام افتاد و جان بحق سپرد ۱۲
 ۱۷ ملا غیر قافی، در شاعری پهلوان بود ۱۲

تخلص	نام	سنة و قافا	وطن	ملک	عمد
غیور	میرزا حسن غیور	.	کرمان	خراسان	.

باب فا

فاتح	میرزا رضی	.	رشت	گیلان	فرخ سیروالی هند
فاخر	ملافاخر	.	بهبهان	فارس	شاه سیلیمان صفوی والی ایران
فارغی	شیخ ابوالوحد	۹۲۰ هـ	هرات	خراسان	سلطان حسین میرادالی هرات و همایون بادشاه والی هند
فارغی	امیر فارغی	۱۱۰۰ هـ	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر والی هند
فارغی	.	.	هرات	خراسان	.
فاتح	چلی بیگ	.	تبریز	عراق عجم	.

۱- میرزا حسن در مقدمات علیه شعر مهارتش بکمال بود، شعرش کمال رتبه چاشنی دارد،

مثنوی خوبی در بحر مثنوی مولوی مثنوی گفته، در کرمان فوت شد ۱۲

۲- میرزا رضی در ایام انقلاب ایران بهندانه دیوانش قریب به چهار هزار بیت میرسد، مشتمل بر

حقائق و معارف، درویش صاحب حال معنی آگاه بود، در میان قصبه تبریز و بلده آجین از دست

قطاع الطرق شربت شهادت چشید ۱۲

۳- ملافاخر بصفات حمید متصف بود، در خدمت زمان خاں حاکم کیلیو به سر می کرد ۱۲

۴- شیخ ابوالوحد از شعرای حلیل القدر است، مدت ها در هند بوده و بخدمت پادشاه و اکبر شاه و معاصرو ملوک بای

۵- چلی بیگ مشهور به علامه تبریزی، در شیراز تحصیل علوم نمود، از شاگردان فاضل میرزا جان است ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
فاضل	ملا فاضل	۰	کاشان	عراق عجم	
فانی	میر علی شیر نظام الدین	۹۰۶ هـ	هرات	خراسان	سلطان حسین میرادالی خراسان
فانی	شیخ محمد حسن	۱۰۸۰ هـ	کشمیر	هندستان	صاحبقرانی شاهجهان الی هند
فاضل	ملا محمد نصیر	۱۱۳۴ هـ	اهر	عراق عجم	شاهجهان الی هند
فاضل	میر محمد فاضل	۱۰۳۶ هـ	نطنز	ر	نورالدین جهانگیر شاه والی هند
فاضل	میرزا باقر	۱۱۲۸ هـ	مازندران	طبرستان	شاه سلیمان صفوی الی ایران

له ملا فاضل، نواده میرشاه، مرد درویش بود، شعرش از صد هزار بیت تجاوزست ۱۲

له میر علی شیر نظام الدین، بسوزبان شعر میفرمود عربی فارسی و ترکی، تخلص دے در ترکی نوالی، و در فارسی فانی است، از فضائل علوم بهره وافی داشت، وزیر سلطان حسین میرزا بود، در خدمت مولوی جامی آزاد تمام داشت، انوار رحمت ماده تیاج فوت او دست ۱۲

له میرزا حسن، شاگرد ملا یعقوب کشمیری و استاد ملا طاهر غنی و حاجی محمد اسلم سلم کشمیری است، از فضیلتای کشمیر بود، دیوانش قریب پنجاه هزار بیت است ۱۲

له ملا محمد نصیر، از ارشد تلامذه میرزا عصاب است، تخلص هم از ویافته، در سخوری از استادان گوی، مست می ر بود، وقتیکه محمود خان افغان صفهان را محاصره کرد، با جل طبیعی فوت شد ۱۲

له میرزا محمد فاضل، بکارست صاحبقرانی سرفراز بود، خطوط خوب می نوشت، در گجرات فوت گردید، که در دزد قلم که شد بر حمت و اصل، ماده تیاج وفات او دست ۱۲

له میرزا باقر، از کمنه شاعران بود، تتبع اطوار میرزا عصاب میکرد، شعرش هموار و خالی از زینت نبود، غیر از غزل چیزی نیگفت، در بلده بارز و خوش مازندران رحلت کرد ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
فائق	محمد امین	۱۰۰۰	اصفهان	عراق عجم	
فائق	سید محمد	۱۰۱۰	هرات	خراسان	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
فتح	شاه فتح الله	۹۹۹	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر والی هند
فتح	ملا فتح الله	۱۰۲۲	اصفهان	عراق عجم	نور الدین جهانگیر والی هند
فتحی	ملا متحی	۱۰۲۵	اردستان	»	سام میرزا صفوی والی ایران
فتوحی	حکیم اشیرالدین	۱۰۰۰	مرو	خراسان	سلطان سنجر سلجوقی والی خوارزم
فتوری	میرزا نوری	۱۰۰۰	هرات	»	
فخری	شمس الدین	۱۰۰۰	»	»	سلطان حسین میرزا والی خراسان
فخره	فخر الدین محمود	۱۰۰۰	نیشاپور	»	سلطان سنجر سلجوقی والی خوارزم
فخره	فخر الدین اسعد	۱۰۰۰	هرجان	طبرستان	سلطان طغرل سلجوقی والی خوارزم

۱ شاه فتح الله در علم حکمت و دستگاه عالی داشت، هندی آمده درگذشت ۱۲
 ۲ حکیم اشیرالدین محمد عوفی گوید که مشاعات و مناظرات و مے با انوری مشهور است ۱۲
 ۳ میرزا نوری مدتها در هرات شیخ الاسلام بود، در کمال زهد و پرستشکاری عمر گزارانده
 در هرات فوت شد ۱۲
 ۴ فخر الدین محمود، مستجمع جمیع کمالات بود، تصانیف عالی در بعضی علوم از وبائی است
 در خدمت بهرام شاه غزنوی کمال حرمت داشت ۱۲
 ۵ فخر الدین اسعد از قدمای شعر است، مثنوی دیس و رایس از وی یادگار است ۱۲

تخلص	نام	سنه و قبا	وطن	ملک	عمد
فخری	شمس الدین	۰	اصفهان	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی الی ایران
فدائی ^۲	شیخ فدائی	۹۷۷	شیراز	فارس	
فدائی	محمود بیگ	۰	طهران	عراق عجم	
فرح	فرح الله	۱۱۱۱	شوشتر	فارس	عبدالله قطب شاه الی دکن
فرخی	استاد ابوالحسن	۱۲۲۹	سیستان	خراسان	سلطان محمود غزنوی الی غزنی
فردوسی	حکیم ابوالقاسم	۲۱۶	طوس	"	"
فرشته	محمد قاسم هند شاه	۰	استرآباد	طبرستان	ابراهیم عادل شاه والی دکن

له شیخ فدائی خلفا الصدق شیخ شمس الدین محمد لاجی شان گلشن راز محمود شبستری ست

لہذا اور شیخ زادہ می خوانند، از متحققان زمان خود بود ۱۲

۱۱ فرح الله، از افضل زمان ست، متہا در ہند بود، دیوان و قریب ہفت ہزار بیت میرسد

۱۲ استاد ابوالحسن علی، گویند کہ او شاگرد حکیم عنصری ست، بخیرت سلطان محمود غزنوی

آمدہ ملازم گردید و اعزاز یافت، دولت شاه اورا ترندی، و مہر عونی سکزی گفتہ است ۱۳

۱۴ حکیم ابوالقاسم شیخ نظامی بشار گردی و بندگی او اقرار کردہ، پدرش

باغبان چارباغ موسوم بہ فردوس بود، بعد از انکہ بمقتضای فطرت اہلی بکشتن اشعار مبادرت

نمود فردوسی تخلص کرد، در طوس مدفون شدہ، شاہنامہ او کہ بفراش سلطان محمود نوشتہ

مشہور آفاق ست ۱۵

تخلص	نام	سند و قلم	وطن	ملک	عبد
فرقتی ^{۱۱}	ابوتراب بیگ	۱۰۲۶ هـ	کاشان	عراق عجم	شاه عباس ماضی دلی ایران
فروغ ^{۱۲}	میرزا محمد علی	.	.	.	نادر شاه قهرمان ایران
فروغی ^{۱۳}	ملاحسن	۱۰۲۸ هـ	کشمیر	هندستان	شاه جهان دلی هند
فرید ^{۱۴}	فریدالدین احوّل	.	اصفهان	عراق عجم	اتابک سعد بن نگم دلی فارس
فریده ^{۱۵}	فریدالدین کاتب	.	باجرم	خراسان	سلطان سنجر سلجوقی دلی خوارزم
فصونی ^{۱۶}	محمود بیگ	.	تبریز	عراق عجم	جلال الدین اکبر دلی هند
فصیحی ^{۱۷}	میر فصیحی	۱۰۳۱ هـ	مهرات	خراسان	شاه عباس ماضی دلی ایران

له ابوتراب بیگ، از اهالی انجمن است، نادر کاشان نشو و نمایافته، اول کاتبی تخلص میکرد
 آفرقتی قرار داد، دیوان یک هزار بیت دارد ۱۲

له میرزا محمد علی، تولدش در سنه یک هزار و صد و چهل و پنج هجری است، اشعار خوب از آن حمید خصال سرزده ۱۲
 له ملاحسن، چون صاحبقران فی شاه جهان به کشمیر آمد، فردغی و دشمنی زاده طبع خود بعضی سائید

پسند افتاد، و هزار و پیه سله یافت ۱۲

له فریدالدین احوّل، از شعرای فصیح و بیغ بود، و خواجه امامی را خدمت کرده است و با مجرای کهر صیت داشت ۱۲
 له فریدالدین کاتب، از شعرای نام بنمای دوران بود، محمد عوفی گوید که در حجاز را بخیرت و می رسید ۱۲
 له محمود بیگ، مجموعه کلمات صوری و معنوی بود، در سخنوری یگانة اتفاق و در علم سیاق و حساب

و تاریخ طاق، بهند آمده ملازم اکبر شاه و جهانگیر شاه بغیرت تمام بود ۱۲

له میر فصیحی، از سخنوران فصیح بیان است، میان او و حکیم شافعی مشاعرات و

مهاجرات بود ۱۲

تخلص	نام	سنة و قات	وطن	ملک	عمد
فصیحی	میر فصیحی	.	تبریز	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی والی ایران
فصلی	حکیم فصلی	.	جرباقان	ر	امام قلی خان الی شیراز
فصلی	ملا فصلی	۹۸۶ هـ	بغداد	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی والی ایران
فطرت	میر معزالدین	۱۱۰۱ هـ	قم	عراق عجم	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
فغانی	بابا فغانی	۹۲۵ هـ	شیراز	فارس	شاه اسماعیل صفوی والی ایران
نفقور	حکیم محمد حسین	۱۰۳۰ هـ	لاهیجان	طبرستان	نورالدین جهانگیر والی هند

له ملا فضلی از شعرای مشهوران است، در عربی و فارسی و ترکی صاحب شکاه بود بهر زبان

اشعار آباد دارد ۱۲

له میر معزالدین مخاطب بپوشی خان از عظم سادات موسوی قم است در مہمان تحصیل علوم پرداخت بمباح فضل و کمال رسید از پیشگاه اوزنگ زیب به خطاب خانی و دیوانی دکن سرفراز گردید میر فطرت تخلص میکرد بعد از آن موسوی اختیار کرد، وفاتش در سرزمین دکن روداد ۱۲

له بابا فغانی مجتهد فن سخنوری است، پیش از وی احمدی بدین روش شعر نگفته پایہ سخنوری را بجای رسانید که اکثر استادان مثل وحشی زدی، نظیری نیشاپوری، ضمیری مہمانی، حسین ثنائی، عربی شیرازی، صفائی اصفهانی، حکیم رکناسیح کاشی و محتشم کاشی و غیره مقلد و شاگرد و خوش من ظربن طرز اویند، صاحب دیوان است قصاید صاف دارد اما بغزل سبزی نائل است ۱۲

له حکیم محمد حسین در اوائل حال در ایران تخلص میکرد بعد از آنکه بپند آمده ملازمت سلطان پرویز ابن جهانگیر شاه اختیار نمود نفقور تخلص کرد ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
فقیر	میر شمس الدین	۸۳۳ هـ	دهلی	هندوستان	محمد شاه والی هند
نگاری	قاضی احمد	.	اسفراین	خراسان	شاه طهماسب ماضی والی ایران
فکری	سید محمد	۹۴۳ هـ	مشهد	"	جلال الدین اکبر والی هند
فکری	سید محمد رضا	۱۰۲۰ هـ	اصفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
فکرت	غیاث الدین منصو	.	.	.	اوزنگ نسیب عالمگیر والی هند
فکلی	استاد نجم الدین محمد مومن	۱۰۵۰ هـ	شروان	آذربایجان	سلطان منوچهر شروانشاه الی هند

له میر شمس الدین؛ ولادتش در شاهجهان آباد در سنه هزار و یکصد و پانزده وی داد، از اعیان آل مله فاخته دیوانش بیهفت هزار بیت میرسد، دو مثنوی در سبک نظم کشیده ۱۲

له قاضی احمد؛ از فضلاء مشهور اسفراین است، در نکته فنی حاضر جوابی گیکانه بود ۱۲

له سید محمد لقب جامه باب و مشهور به میر رباعی از شعرای مقرر روزگار بود، در زمان اکبر شاه بهند آمد و در مدح وی اشعار گفت که گفتار و میر رباعی سفر نمود، نوده تیاج فوت اوست ۱۲

له سید محمد رضا، ذوق شاعری بسیار داشته، بر کن آمد، در علم سیاق صاحب قوف بود، معاصر شغالی اصفهانی است ۱۲

له میر غیاث الدین منصو، بهند آمد دیوانه ترتیب ۱۲

له استاد نجم الدین محمد مومن؛ با حکیم خاقانی در خدمت ابوالعلا رنجوی تحصیل مراتب نظم نموده مشهور آفاق بود، در شامی که مولد اوست مدفون شد ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
فنائی	میر کمال الدین حسن	.	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
فوجی	ملا مقیم	.	نیشاپور	..	شاه جهان والی هند
فوتی	ملا فوتی	.	یزد	عراق عجم	.
فهمی	ملا فهمی	سلطنة	کاشان	..	شاه عباس ماضی والی ایران
فهمی	حکیم محمد الدین	.	بخارا	خراسان	.
فیاض	عبد الرزاق	.	لایجان	طبرستان	عباس ثانی والی ایران

له میر کمال الدین حسن در سخوری یگانه و به هنرمندی افسانه بود ۱۲
 ملا مقیم، پسر ملا قیدی و برادر نظیری نیشاپوری است، در وطن خود

وفات یافت ۱۲

له ملا شعیب صاحب دیوان است، دشتی یزدی را به چوکیک گفته، با حاتم کاشی دیگر معاصرین
 مهاجرات و مشاعرات بسیار نمود ۱۲

له عبد الرزاق، از اخلاص صدر و اعظم دهر است، مشهور به قبی است، شاگرد مولانا
 صدر الدین ابراهیم شیرازی و همگ ملا حسن کاشی است، جامع علوم عقلیه و نقلیه بود،
 کتاب گوهر مراد و شرحی در فارسی بر خصوص شیخ ابن عربی از دوست، دیوانش نمانده
 دوازده هزار بیت است ۱۲

تخلص	نام	سنه و قات	وطن	ملک	عبد
فیضی	ابوالفیض	۱۰۰۸	آگره	هندستان	جلال الدین کبروالی ہند

باق

قآنی	.	۱۲۴۰	.	.	ناصرالدین شاہ قاجار ولی ایران
قاسم	ملا محمد قاسم	۹۸۶	اردستان	عراق عجم	.
قاسم	محمد قاسم دیوانہ	۱۰۶۸	مشہد	خراسان	شاہجہاں الی ہند

ابوالفیض پیر شیخ مبارک و از اولاد شیخ احمد ناگوری ست صاحب تصانیف عید بود
از ان جملہ تفسیر سواطع الالہام کہ بصنعت اہمال تمامی قرآن مجید را تفسیر کردہ کہ بر غزوات علم ادب را ہاں
ساطع تواند بود، صاحب تذکرہ مجمع الفصحان نوشتہ کہ "مسموع افتادہ کہ شیخ فیضی نیمہ قرآن مجید را
بہ نقط تفسیر کردہ، کلفتی بہ حاصل کشیدہ، عجب از مولف تذکرہ کہ چہ قدر راہ تعصب نہت است
و خون انصاف برگردن گرفتہ و عجب تر آنکہ چنین تفسیر را کہ از عجائب روزگار است یک نظر ندیدہ و
خبر گرفتہ کہ تمام قرآن مجید را تفسیر کردہ است یا نیمہ آن را، شیخ فیضی دیوان قصائد و غزل و شہوت
دارد، خاصہ شہوتی نلدن نگذشتہ ریاضین فصاحت است ۱۲

۱۱ ملا محمد قاسم، معاصر تقی اوحدی ست ۱۲

۱۳ ملا محمد قاسم دیوانہ، در اوائل عمر مدتها در اصفہان تحصیل علوم مشغول بود
از ان جا بہندوستان آمد باضافہ دیوانہ مشہور شد، دیونش متداول است، نشا گرد
میرزا صاحب بود ۱۲

تخلص	نام	سنة دفاتر	وطن	ملک	عهد
قاسم	سید معین الدین	۸۳۰	تبریز	عراق عجم	شاهرخ میرزا والی هرات
قاسم	نواب قاسم خاں	۸۴۰	جوئن	خراسان	جهانگیر والی ہند
قاسمی	میرزا قاسم	.	گوناہاد	"	شاہ اسماعیل صفوی الی ایران
قاسم	ملک قاسم	.	قرودین	عراق عجم	.
قاسم	مولانا قاسم	.	دیلیم	"	.
قاسم	قاسم خاں	.	.	.	جهانگیر شاہ والی ہند
قاسمی	شیخ ابوالقاسم	.	گادرون	فارس	.

۱۰ سید معین الدین قاسم انوار، مرید شیخ صدر الدین خلف شیخ صفی الدین اردبیلی است از شیخ خود قاسم انوار لقب یافته، بر صحبت سید نعمت اللہ کرمانی رسیدہ، چهار بار پیادہ حج کرد، مدتے در ہرات سکونت داشت، از اصحاب شاهرخ مرزا توہم نمودہ بہر قدر رفت از مرزا الف بیک تطفہا دید، در جام متوقف گردید و ہما نجافت شد ۱۲

۱۱ میرزا قاسم جامع کلمات صوری و معنوی بود، در ریاضت تمام کشیدہ سر آمد سرداران این علم گردید، بتبع خمسہ شیخ نظامی کردہ است، شاہنامہ اش کہ فتوحات شاہ اسماعیل نظم نمودہ است بہتر از سایر مثنویات است ۱۴

۱۲ مولانا قاسم، در طبابت مہارت خوب داشت بہند آمدہ متہادان بسر برد، و یلم از ترویج دین است ۱۳ قاسم خاں، ہمدان جهانگیر شاہ بہت، محمد طاهر نصیر آبادی احوال او در تذکرہ خود مفصل نوشتہ بہت ۱۲

۱۴ شیخ ابوالقاسم، از شیخ زادگان گادرون شاگردان میرزا جان شیرازی است ۱۳

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
قاضی	شمس الدین عبداللہ	۰	قزوین	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی ہرات
قاضی	قاضی سنجان	۰	سنجان	خراسان	والی خراسان
قانع	آقا سیب	۰	کاشان	عراق عجم	شاہ سلیمان صفوی الی ایران
قبول	میرزا عبدالغنی بیگ	۱۱۳۹ھ	کشمیر	ہندستان	فرخ سیر والی ہند
قدری	ملا قدری	۹۸۹ھ	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر والی ہند
قدسی	میر حسین کر بلانی	۰	ہرات	خراسان	شاہجہاں والی ہند
قدسی	حاجی محمد جان	۱۰۵۶ھ	مشہد	طبرستان	شاہ عباس ثانی صفوی الی ایران
قدسی	حکیم مصطفیٰ	۰	گیلان	طبرستان	شاہ عباس ثانی صفوی الی ایران

۱۔ قاضی سنجان، از اولاد شاہ سنجان است، مثنوی منظر الا بصار از منظومات است و مست کہ در تبق مخزن اسرار بنام میر علی شیر گفتہ ۱۲

۲۔ میرزا عبدالغنی بیگ، در فن شعرا میرزا داراب جو یا تربیت یافتہ است، در زمان محمد فرخ میر بادشاہ بدہلی آمدہ معروف امرای عظام شد و در اوائل جلوس شدہ عالم پناہ در گذشت ۱۲
۳۔ ملا قدری، بانی قدیدی و غیرتی و طحی ہ مطرح بود، قبل از غنی با اتفاق قدیدی بہند نزدیک ہفت ہشتاد
۴۔ میر حسین کر بلانی، گویند در سبزواری توطن نمود، مدتها در ہرات بسر کرد و با محمد خان حاکم انجا کمال ارتباط داشت ۱۲

۵۔ حاجی محمد جان، از فصحا ی زمان است، بہندوستان آمد و از قربان در گاہ شاہجہاں شد
بنصب ملک الشعرا ی سرفراز شد، شاہنامہ کہ بنام صاحبقران ثانی نوشتہ نام تمام ماند ۱۲
۶۔ حکیم مصطفیٰ، معاصر تقی اودادی است، بہند آمد ۱۲

تخلص	نام	سند و قاف	وطن	ملک	عهد
قراری	حکیم نورالدین محمد	.	گیلان	طبرستان	شاه عباس ماضی الی ایران و جلال الدین اکبر شاه الی هند
قرب	ملا قربی	.	دماوند	خراسان	شاه جهان والی هند
قرب	ملا قربی	.	گیلان	طبرستان	.
قسمت	ملا محمد قاسم	.	مشهد	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
قسیم	قاسم بیگ افشار	.	.	.	شاه طهماسب صفوی الی ایران
قطران	حکیم قطران	۶۲۶ هـ	تبریز	عراق عجم	سلطان سنجر سلجوقی والی خوارزم
قطب	ملا قطب الدین	.	شیراز	فارس	اتابک ابوبکر والی شیراز

۱۰ حکیم نورالدین محمد، برادر حکیم ابوالفتح گیلانی است، در جودت طبع، تیزی فهم، علوم سنی و کمالات انسانی صاحب کمال بود ۱۲

۱۱ ملا قربی، در شاعری کمال قدرت نهایت مهارت داشت، مدت در بغداد بسر نموده به کتب روزگاری در کشمیر گذرانیده همانجا فوت شد، معاصر تقی اودهی است ۱۲

۱۲ قاسم بیگ افشار، شاگرد وحشی بافقی است ۱۲

۱۳ حکیم قطران، پهلوان عرصه سنخوری است، محمد عوفی او را تبریزی دانسته دولت شاه و غیره دیر اترندی نوشته اند و اشعارش ابهام رودکی خوانده اند، اگر چه در روش طرز هر دو متحدند، اما مدوحین ایشان در زمان تفاوت بعید است، گویند حکیم انوری در فن شعر تمیذاست، دیوانش هزار بیت میرسد ۱۲

۱۴ ملا قطب الدین، از شعرای زمان بوده، معاصر سعدی شیرازی است ۱۲

تخلص	نام	سنه و قفا	وطن	ملک	عهد
قمری ^{۱۱}	سراج الدین	سنه ۶۸۰ ^{هـ}	قرودین	عراق عجم	سلطان ابوسعید خراسانی فارس
قوامی ^{۱۲}	میر قوام الدین	سنه ۹۵۰ ^{هـ}	اصفهان	»	شاه طهماسب ماضی الی ایران
قیری ^{۱۳}	شیخ قیری	۰	بغداد	عراق عرب	»
قیدی ^{۱۴}	ملاقیدی	سنه ۹۹۰ ^{هـ}	شیراز	فارس	جلال الدین اکبر شاه الی هند
قیدی ^{۱۵}	ملاقیدی	۰	کرمان	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران
قیصری ^{۱۶}	ملاقصری	سنه ۱۰۲۲ ^{هـ}	همدان	عراق عجم	صاحبقران ثانی شاه بهمان الی هند
قیلان	قیلان بیگ	۰	برخشاں	خراسان	نورالدین جهانگیر شاه والی هند

له سراج الدین مولف تذکره صبح صادق نوشته که گاهی سراج هم تخلص میکرد در اصل مولدش خلاف کرده اند بعضی او را خوارزمی و بعضی جرجانی و بعضی آملی و دیگران قرودنی دانسته اند ۱۲

له میر قوام الدین بسیار عظیم القدر و بلند مرتبه بود، در زمان دولت شاه اسماعیل صفوی شغل صدراعظمی^{۱۲} و شیخ قیری، از قریب ادکلامش را که غیر مثنوی جان میرسد، از مثنای کرام سلسله علیه صوفیه بود ۱۳ له ملاقیدی، شاعر فاضل و مجموعه کلمات هنرمندی هست، باعرقی مجتهدا داشت بخندت اکبر شاه رسید، در هند فوت شد ۱۴

له ملاقیدی، درویش خصال و پسندیده افعال بود، در اصفهان در درسه ملا عبد الله سکونت داشت ۱۵

له ملاقصری، بسیار خوش صحبت و خوش مزاج بود و بهند آمده در گجرات فوت بهمانجا مدفون گردید ۱۶

باب ۴

تخلص	نام	سند و قافیه	وطن	ملک	عمد
کاتب ^۱	یوسف شاه	.	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
کاتب ^۲	محمد بن عثمان	.	بلخ	"	سلطان محمود غازی والی غزنی
کاتبی ^۳	محمد بن عبدالله	۳۸۵	نیشاپور	"	امیر تیمور گورکانی الی سمرقند
کاشف	.	.	بخارا	"	.
کاشف ^۴	آقا اسماعیل بیک	.	اصفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
کاشفی ^۵	ملا حسین اغا	۳۸۶	بهنر و ار	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان

له یوسف شاه، از خطاطان مشهور هرات است، با امیر علی شیر معاصر بود ۱۲۰
 ۱۲۰۱ محمد ابن عثمان، معاصر حکیم عنصری بلخی و شاگرد ابوالفضل سگری است ۱۲۰
 ۱۲۰۲ محمد ابن عبدالله، در مداحی امیر تیمور صاحب قرآن شایع مرزا داد مخوری داده،
 و فاش در طاعون استرأباد واقع شد، قصه ناظر و منظور را در مثنوی موسوم به مجمع البحرین که
 ذبحرین و ذوقافیتین است نظم کرده ۱۲۰۵

۱۲۰۵ آقا اسماعیل بیک، مثنوی در بحر سخته العراقین دارد ۱۲۰۵
 ۱۲۰۵ ملا حسین اغا، صوفی کامل و درویش خداپرست بود، در علوم عربیه و
 فزون علمیه کمال قدرت مهارت داشت، اخلاق کریمه، اخلاق محسنی، انوار سهیلی،
 لب لباب (خلاصه مثنوی مولانا روم) تفسیر حسینی، و مخزن الانشا از تصنیفات شریفه

تخلص	نام	سہ وقت	وطن	ملک	عہد
کاشفی	ملا کاشفی	.	بخشاں	خراسان	صاحبقرانی شاہجہاں الی ہند
کاشی	آقا حسن	۹۹۹ھ	آمل	طبرستان	شاہ لہماسپ صفوی والی ایران
کاظم	سید کاظمی	.	تبریز	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی خراسان
کافی	ملا طفر الدین	.	ہمدان	..	جلال الدین ملک شاہ سلجوقی والی ایران
کافی	میرزا کافی	.	اردباد	آذربایجان	شاہ عباس ماضی والی ایران
کا کا	ملا کا کا	۹۸۰ھ	قزوین	عراق عجم	شاہ لہماسپ ماضی صفوی والی ایران
کامل	قوام الدین عبد اللہ	.	شیراز	فارس	.

۱۔ ملا کاشفی، در ۳۳۰ھ وارد ہندوستان شد ۱۲۵
 ۲۔ سید کاظمی، صلہ از تبریزت چوں ہمیشہ اوقات در کاشان گذرانید بہ کاشی مشہور شد ۱۲
 ۳۔ ملا طفر الدین محمد عوفی توصیف جلالت شان و بسیار کردہ، در عہد ملک شاہ آوازہ شاعری
 او عالم را فرا گرفت ۱۲

۴۔ ملا کا کا، معلوم نیست کہ لفظ کا کا اسم یا تخلص یا لقب باشد، از شعری زمان لہماسپ،
 و اشعارش مقبول انام بود ۱۲

۵۔ قوام الدین عبد اللہ، داغستانی گوید کہ تقی اودھی نوشتہ کہ دی پیر آتاد علی بلبل است
 کہ در شیراز بود، بہند آمد و دیدتہا ملا زمت کرد، از علوم بے بہرہ بود، اما ذہین سلیم و طبع مستقیم
 داشت، تقی اودھی اور ایدہ است ۱۲

تخلص	نام	سنه و قضا	وطن	ملک	عهد
کامل ^{له}	ملک سعید	.	خفخال	اذربجان	.
کامی ^{له}	ملا کامی	.	سبزوار	خراسان	سلطان حسین شیرازی هرات
کامی	کمال الدین شاحین	.	همدان	عراق عجم	"
کامی	ملا کامی	.	لاهیجان	طبرستان	.
کرمی ^{له}	بهار الدین	.	یزد	عراق عجم	.
کری	بهار الدین عبدالکریم	.	سمرقند	خراسان	ملک شمس الدین کرت الی هرات
کسانی ^{له}	حکیم محمد الدین ابوت	.	مرو	"	سلطان محمود غزنوی الی غزنی
کسری ^{له}	محمد قاسم	.	کاشان	عراق عجم	.
کسونی	ملا کسونی	.	یزد	"	.

^{له} ملک سعید از اعظم خفخال است، در شیراز سکونت داشت اوقات خود را بطلایع و کتب تصوف مصروف میداشت سبجمع جمیع علوم بود ۱۲
^{له} ملا کامی، روزی چند در خدمت مولانا جامی علیه الرحمة مشغول تحصیل کمالات بود ۱۲
^{له} بهار الدین بیشتر در کاشان بسر می برد ۱۲
^{له} حکیم محمد الدین معاصر رودکی بود، حکیم ناصر خسرو زمان او را دریافته است گویند که
 عمرش از حد طبیعی در گذشته بود، محمود غزنوی را دریافته و بی حوس کرده است ۱۲
^{له} محمد قاسم، از اولاد اهل شیرازی است ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
کفری ^{له}	میر حسین	۱۰۸۵	ترتت	خراسان	جلال الدین اکبر شاه والی هند
کفشگر ^{له}	ملا کفشگر	.	گادون	فارس	.
کلامی	مصلح الدین	.	لار	"	.
کلامی ^{له}	ملا کلامی	.	اصفهان	عراق عجم	سلطان ابرهیم ابن مسعود شاه الی عز ^{له}
کلا ^{له}	امیر خواجه کلا	.	کرمان	خراسان	خلیل الدین بابر شاه الی هند
کلبی ^{له}	کلبی بیگ والقد	.	.	.	نور الدین جهانگیر شاه الی هند
کلیم ^{له}	ابوطالب	۱۰۶۱	همدان	عراق عجم	"

له میر حسین، از خوش خیالان ماں بود، بعلو فطرت صفائی ذهن نظیر نداشت، در
هندوستان مدت گذرانید، با ملانومی خوشانی مصاحب بود ۱۲

له ملا کفشگر، در شاهراه سنخوری آهینس قدم بود ۱۲

له ملا کلامی، برادر سلامی ست، تقی اوصدی ویرا دیده هست، از شعرائی مان^{له} دبود^{۱۲}

له امیر خواجه کلا، از ماوراءالنهر ست، از بیم طهارت ه گریخته به سنده رفت ۱۲

در عهد بابر شاه حاکم قندهار بود ۱۲

له کلبی بیگ والقد، در عهد جهانگیر با اتفاق برادر خود بهند آمد و بهانجا فوت شد ۱۲

له ابوطالب، در عهد جهانگیری بسیر هند فرامید و به شاه نواز خان ابن میرزا رستم صفوی

مربوط گشت و در خدمت صاحبقران ثانی مغز بوده ملک الشعر اگر دید، در کشمیر قالب تی کرد^{۱۲}

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عبد
کمال ^{۱۰}	کمال الدین سمعیل	۴۳۵هـ	اصفهان	عراق عجم	جلال الدین خوارزمشاه الی خوارزم
کمال ^{۱۱}	کمال الدین مسعود	۴۴۳هـ	نخجند	خراسان	امیر تیمور صاحب جوان الی سمرقند
کمال ^{۱۲}	کمال الدین زیاده	.	اصفهان	عراق عجم	.
کمال ^{۱۳}	کمال الدین	.	زرنجان	خراسان	جلال الدین خوارزمشاه الی خوارزم
کمال ^{۱۴}	کمال الدین عبدالرزاق	۸۸۴هـ	هرات	"	سلطان حسین میرزا الی خراسان
کمال ^{۱۵}	استاد کمال الدین	.	بنجارا	"	سلطان بنجر سلجوقی والی خوارزم

کمال الدین سمعیل، ملقب بخلایق المعانی، استاد مسلم الثبوت، فنی عند لیب گلشن سخن است،

از خاک مردم خیز اصفهان برخاست، مرید قدوة المشایخ شیخ شهاب الدین سهروردی بود، در بارگاه

جلال الدین خوارزمشاه بنصب الای ملک الشعراء سرافرازی داشت ۱۲

کمال الدین مسعود، از اکابر نخجند است، اشعارش در کمال رتبه و غنویت است، معاصر

خواجه حافظ است، وفاتش در یزد بطور رسید ۱۲

کمال الدین زیاده، صاحب مضامین بلند و اشعار دلپذیر است، محمد عوفی در تائیش و کمالی نکرده ۱۲

کمال الدین، معاصر نصیر الدین طوسی است، و مداح خواجه شمس الدین صاحب یونان، در مدح

خواجه نصیر الدین شعر با گفته است ۱۲

کمال الدین عبدالرزاق، بوفور کمال از جهانیان ممتاز بود، در انشای شعر دست تمام داشت ۱۲

استاد کمال الدین عمیدی، از فصیحای زمان است، در سخنوری مرتبه عالی داشت، معاصر

میر معزی، و حکیم انوری است ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
کمال له	ملک کمال کوته پائی
کمالی ته	.	سنة ۲۰	سبزوار	خراسان	شاه عباس ماضی والی ایران
کمالی	مولانا کمال	.	نیشاپور	"	امیر تمیور والی سمرقند
کوشری ته	میر عقیل	.	همدان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
کوکب	میرزا مهدی	.	مازندران	طبرستان	نادر شاه والی ایران
کوکبی ته	قباد بیگ	.	ماورالنهر	خراسان	جهاگیر شاه والی هند
کیفی ته	ملا کیفی	.	سیستان	"	"

باب گ

گرامی	میر عبد الرحمن	سنة ۱۲۲۴	خواف	خراسان	.
-------	----------------	----------	------	--------	---

له ملک کمال کوته پائی، در فن سخنوری و بلاغت گستری ید طولی داشت در خدمت
فخر الملک می بود ۱۲

ته کمالی مشهور به فصیح سبزواری ست، از شعرای صاحب قدرت زمان شاه عباس ست
شاهنامه بهمت آن بادشاه در غایت تحسین و خوبی گفته است ۱۲

ته میر عقیل، صاحب مثنوی فرهاد و شیرین است ۱۲

ته میرزا مهدی از مستعدان در نگار و صاحب کمال است، اشعارش از مثنوی قصاید و نواعی قطعه
ست ۱۲

ته قباد بیگ، در زمان جهاگیر پند آمده در گوگنده می بود ۱۲

ته ملا کیفی، جوان میو بود از سیستان به سبزواری آمد با سلام مشرف گردید و در آخر پند آمد، اشعار خوب بود ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عہد
گلخنۃ	مولانا گلخنی	۰	قم	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی خراسان
گلشنۃ	شیخ سعدی	۱۱۴۰	دہلی	ہندستان	محمد شاہ والی ہند
گیانی	آقا بابا گئی	۰	ہمدان	عراق عجم	۰

بابل

لا مع	میرزا نور	۰	ہمدان	عراق عجم	۰
لامعی	حکیم لامعی	۰	جرجان	طبرستان	سلطان سنجری جوقی والی خوارزم
لبیبی	ملا لیبی	۰	ادر فرد	خراسان	امیر نصیر ابن احمد سامانی والی سنجان
لذتی	مہدی علی	۰	کشمیر	ہندستان	جلال الدین اکبر والی ہند

۱۔ مولانا گلخنی، صاحب اشعار بلند و افکار ارجمند است، ہمیشہ زادہ شہیدی قوی و ازندگ

خاص سلطان حسین مرزا بود ۱۲

۲۔ شیخ سعدی، اشعار بسیار گفته است، کلیاتش قریب بصد ہزار بیت است ۱۲

۳۔ میرزا نور، خلف قاضی نصیر الدین ہمدانی است، در حدود صدی دوازدهم بوده است

با امرای عصر مصاحبت داشت ۱۲

۴۔ حکیم لامعی، از اعظم شعرا و اکابر بلخاست، بابر ہانی، و ابوالمعالی، و فخر گز کانی، و محقق بخاری

و سوزنی سمرقندی معاصر بود، شاگرد امام حجة الاسلام غزالی است ۱۲

۵۔ ملا لیبی، معاصر رودکی بخاری است، وطنش محقق نشد کہ ارد فردی است یا مروزی ۱۲

۶۔ مہدی علی، در اگرہ می بود، نسبت استاد بی شیخ فیضی داشت ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عمد
لسانی ^{۱۰}	ملا عبد الغزیز	۹۳۱ ^{هـ}	شیراز	فارس	شاه طهماسب ماضی الی ایران
لسانی ^{۱۱}	ملا سانی	.	کاشان	عراق عجم	.
لطف ^{۱۲}	مولانا لطف الله	۸۱۰ ^{هـ}	نیشاپور	خراسان	امیر تیمور گورکان الی سمرقند
لطفی ^{۱۳}	ملا لطفی منجم	.	تبریز	عراق عجم	"
لطیفی ^{۱۴}	ملا لطیفی	.	مشهد	خراسان	.
لولوی ^{۱۵}	حکیم لولوی	.	"	"	سلطان ابراهیم ابن مسعود والی غزنی

۱۰ ملا عبد الغزیز، مداح امیرنجم وزیر شاه اسماعیل صفوی بود، شریف تبریزی از شاگردان اوست
دیوان قریب بدوازده هزار بیت دارد ۱۲

۱۱ قبل از لسانی شیرازی بوده است ۱۲

۱۲ مولانا لطف الله سالکی است آگاه، با سید نعمت الله کرمانی ارادت داشت، و بشیخ
آذری ملاقات نموده، در مشهد فوت شد ۱۲

۱۳ ملا لطفی منجم، رصدبند و طرلاب معانی بوده است ۱۲

۱۴ ملا لطیفی، از شعرای لطیف مشهد بود ۱۲

۱۵ حکیم لولوی، لالی نطش بگی آبدار، و تاج طبعش غیرت گوهر شهوار است، معاصر
مسعود سعد سلمان، عمیق بخاری، و سعدی شیرازی است ۱۲

باب م

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عهد
مانی ^{له}	شیخ ابوجان	۰	شیراز	فارس	شاه اسماعیل صفوی ماضی الی این
ماهر ^{له}	علی قلی خان	۰	دامغان	خراسان	
ماهر ^{له}	میرزا محمد علی	سنة ۸۹۰	اکبر آباد	هندوستان	شاه جهان ^۱ الی هند
مبدع	ملا مبدع	۰	شیراز	فارس	
متین ^{له}	مرزا عبدالرضا	سنة ۱۱۶۵	اصفهان	عراق عجم	محمد شاه ^۲ دالی هند
مجدد ^{له}	مجدالدین بهرگر	سنة ۶۸۳	شیراز	فارس	ابا قاجان والی شیراز

له شیخ ابوجان از حد و رزی امرایا امیر نجم ثانی در پیر شاه اسماعیل کشته شد و در سر قلاب موف گزیده شد
 له علی قلی خان، اشعار خوب از وی سر زده ۱۲

له میرزا محمد علی، با قندی و حکیم دیگر شعرای عهد جهانگیر و شاه جهان عالمگیر صحبت داشت،
 دیوان و مثنوی او خالی از کیفیت نیست ۱۲

له میرزا عبدالرضا، از دیار خود سر هندی کشید بابر بان الملک سعادت خان نیشاپوری ناظم صوبه
 او ده روز گاسه گذرانید، صاحب دیوان ست ۱۲

له مجدالدین بهرگر، معاصر سعدی شیرازی ست، قطعه در محاکمه ترجیح انوری و تلمیح نوشته است
 مداح خواجه شمس الدین صاحب دیوان ندیم خواجه بهار الدین صاحب دیوان حاکم شیراز بود،
 اول با تائب سعد بن ابوبکر مصاحبت بهرسانید و بخطاب ملک الشعرائی بلند آوازه گردید ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عمد
مجد ۱	قاضی مجدالدین	.	نسا	عراق عجم	.
مجد ۲	میرزا مجد	.	شوشتر	فارس	محمد شاه والی هند
مجرم	میرزا محمد	.	یزد	عراق عجم	.
مجنون ۱	ملا مجنون	.	مشهد	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان
مجیر ۱	خواجه مجیرالدین	۷۷۷	بیلقان	آذربایجان	سلطان بنجو سلجوقی والی خوارزم
مجی ۱	ملا مجی	.	لار	فارس	شاه طهاسپاضی والی ایران
محتشم ۱	ملا محتشم	۷۷۷	کاشان	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند

۱۱ قاضی مجیدالدین از افضل زمان قاضی قصبه نسا بود ۱۲

۱۲ میرزا مجد، بهند آمده مدتی گزرا نید ۱۲

۱۳ ملا مجنون، پسر کمال الدین رفیقی معاصر ملا جامی است ۱۲

۱۴ خواجه مجیرالدین، شاگرد خاقانی و معاصر شرف الدین سفرد، و طهیر فاریابی و قوامی

و نظامی گنجوی است، امیر خسرو مجیر را بر خاقانی ترجیح داده است ۱۲

۱۵ ملا مجی از تلامذه علامه دولتی است، در سلک شعرای سلطان یعقوب انظام است ۱۱

در او اهل حال شیراز آمد و نظم و نثر مشهور آن یار گردید، کمال فضیلت داشت، قصیده ابن فارض

را شرح کرده، مثنوی سخی به فتوح الحمرین بنام سلطان مظفر ابن محمود شاه گفته، آخر در وطن خود

فوت شد ۱۲

۱۶ ملا محتشم مداح طهاسپاضی است، در اکثر فنون نظم کمال مهارت داشت

سیماء در قصیده و غزل، مرثیه اش که بحجت سید الشهدا گفته مشهور است ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عبد
محسن ^{۱۱}	میر محمد حسن	۰	رے	عراق عجم	جلال الدین کبروالی ہند
محمود ^{۱۲}	میر ابوتراب	۰	رے	رے	شاہ عباس ماضی الی ایران
محمود	ملا محمود	۰	شیراز	فارس	۰
مخزول ^{۱۳}	محمد حسین خطاط	۰	اصفہان	عراق عجم	۰
محمی ^{۱۴}	میر غیث الدین	۱۰۲۰ھ	بہمان	رے	جلال الدین کبروالی ہند
محمد	محبان بیگ افشار	۰	داعستان	خراسان	شاہ عباس صفوی الی ایران
محمود ^{۱۵}	محمد وراق	۰	ہرات	رے	بہرام شاہ بن سلطان مسعود الی غزنوی
محمد ^{۱۶}	محمد حسین	۱۰۲۲ھ	یزد	عراق عجم	۰

۱۱۔ محمد محسن، مدہاد ہند بودہ، شہنوی شیرین خستراز دست، در بنارس داعی اہل رب الیکت اند ۱۲۔
 ۱۲۔ میر ابوتراب، پسر قاضی مسعود رازی است، بفہم و دانش مشہور بود ۱۲۔
 ۱۳۔ محمد حسین خطاط خلف ملا غیاث الدین شیخ الاسلام تبریز است، بوفہ فضل و کمال مشہور بود ۱۲۔
 ۱۴۔ میر غیث الدین، از شعرای زمان است، اکثر اشعارش رباعی است، بہند آمدہ مراجعت
 نمود، تخلص دیگران ہم محمی بود لیکن محمی بہمانی از ہمہ ممتاز است، در آردیل ہم بودہ است ۱۲۔
 ۱۵۔ محمود وراق، با محمد بن طاہر و دالین و سلاطین طاہریہ و صفائیہ معاصر بود ۱۲۔
 ۱۶۔ محمد حسین، برادر مومن مرزا شہید و معاصر عربی شیرازی است، سمر آمد تلامذہ
 میرزا جان شیرازی است، ہمہ جارا لیش خلاف رای استاد کردہ آخر ترک تحصیل علوم کرد،
 در شیراز با مولانا عتی بر سر شعر فہمی مباحثات کرد بعد ازاں اور انداق شاعری ہم رسید
 و اشعار خوب گفت، اکثر آن رباعی است، رباعیات مولانا محمد حسین مادہ تاریخ
 وفات اوست ۱۲۔

تخلص	نام	زینت	وطن	ملک	عهد
محمد علی	ملا محمود	.	گیلان	طبرستان	جلال الدین کبر شاه الی هند
محمد علی	حاجی محمد علی	.	اصفهان	عراق عجم	.
محمد علی	شیخ سعد الدین	۲۰	شبستر	"	سلطان ابوسعید الی فارس
محمد	حکیم محمد رضا	.	مشهد	خراسان	.
محمد	میرزا محمد	.	دولت آباد	هندستان	.
محمد	محمد صلح زکریا	.	شیراز	فارس	شاه سیلمان صفوی الی ایران
محمد علی	نجم الدین محمود	.	.	.	شاه شجاع والی شیراز
محمد	ملا محمد	.	خوانسار	عراق عجم	.

له ملا محمود، در زمان اکبر شاه زین هنر را بقدم ماسحت نمود ۱۲
 له حاجی محمد علی، از گیلان به اصفهان آمد و از ملا محمد باقر آسانی کتاب علوم نموده در شاعری سلم
 اقرار گردید، میرزا صاحب میفرمود اگر چه شعر کم دارد اما آنچه دارد منتخب است ۱۲
 له شیخ سعد الدین، از شاخیر فضلاد مشایخ زمان خود است، مجمع خاص عام شهر تبریز شمس مقام
 بود، مثنوی گلشن از ش کتابت شور انگیز نسخه ایست در دفتر، حیرت منی سادات هرودی هفده بیت
 مشتمل بر هفده سوال بایران فرستاد، شیخ محمود هر سوال را به بیت جواب بزرگاشت و بعد چند
 بران ابیات و مطالب افزوده ربط داد و مثنوی گلشن را ز نامش نهاد، فضلای آن شرح گاشته اند،
 افضل آنها شیخ محمد باجی نوبختی است، دیوان مختصر دارد، با کمال اصفهانی قرابت داشت،
 شبستر جایست هفت فرسخ از تبریز ۱۲

له نجم الدین محمود ابن ملک الطاهر رکن الدین محمد المشهور به صاحب لوح است ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
محمد ^{له}	محمد ابن بدیع	۰	نار	خراسان	جلال الدین فتح ازرشاه الی خوارزم
محمد ^{له}	ملا محمد صفوی	۱۰۳۵	مازندران	طبرستان	جهانگیر شاه والی هند
فتحاری ^{له}	ملا عثمان	۱۰۵۵	رشت	خراسان	سلطان ابراهیم مسعودی غزنوی
مغنی ^{له}	ملا مغنی	۰	۰	طبرستان	شاه عباس ماضی صفوی الی ایران
مخلص ^{له}	اندرام	۱۱۶۵	دهلی	هندستان	محمد شاه والی هند
مخلص ^{له}	میرزا محمد	۰	کاشان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران

له محمد ابن بدیع، از امام جدی بود، در عهد عماد الدین گئی دیوان انشا بوی سپرد بود، او را ترسی ست شهسو
 له ملا محمد صفوی، مردی حکیم مجرب، صاحب تذکره ست، با ابوجیان و ملا حسن علی نیری بهند آمد
 در کشمیر وطن گزید و نجوایش جهانگیر بدلی رفت، در سرسند وفات یافت، صاحب تذکره آشکده لقبش
 را تخلص النسه او را اصفهانی خوانده غلط کرده مجردانه کی شد بحق محمد صفوی، مصرعے تاریخ
 فوت اوست ۱۲

له ملا محمد عثمان ابن محمد، بعد از سلطان ابراهیم در رکاب پیرام شاه بهند آمد و باز عود نمود و از
 سلطان ارسال سلجوقی نوازشهای یافت ۱۲

له اندرام، وکیل وزیر الممالک اب قمر الدین خاں بهادر ست، از جماعه هندو درین جزو زماں
 کسی نجویش محاورگی او نیست ۱۲

له میرزا احمد، معاصر خیر اصفهانی ست، قصائد در مرصع اعتماد الدوله محمود بن خاں گفته بدرگاه اذ فرشت
 خان مذکور او را به اصفهان طلبید و عاقبتا بمنزل داشت، مدت در اصفهان اندوهانجا درگذشت،
 دیوانش سبزه رایت می رسد ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عہد
مہوش	سید مبارک خاں	.	عویرہ	.	جلال الدین کبروالی ہند
مرفضی	مرفضی قلی بیگ	.	اصفہان	عراق عجم	شاہ سیلمان صفوی والی ایران
مرشد	ملا مرشد	۱۰۳۰ھ	یزد	"	جلال الدین کبروالی ہند
مرشدی	محمد مرشد	۱۰۲۰ھ	زوارہ	"	شاہ عباس باضی صفوی والی ایران
مروی	خواجہ حسین	۹۹۹ھ	سمنان	خراسان	جلال الدین کبروالی ہند
مستغنی	محمد امین	.	کشمیر	ہندستان	.
مسرور	آقا رضی	.	قزوین	عراق عجم	.
مسعود	مسعود ابن سعد سلطان	۲۰ھ	ہرجان	طبرستان	سلطان ابراہیم والی غزنی

۱۔ سید مبارک خاں، قامت قابلیش بہ تشریف کمالات صوری معنوی آہستہ بود، در عقیدت شاگرد مولانا عصام، و در شریعت تلمیذ شیخ ابن حجر بود، بہند آمدہ در سلک امرائے ہمایونی و اکبری

منسلک گردید ۱۲

۲۔ مرفضی قلی بیگ، صاحب تذکرہ اشکدہ و اخلف حسن خاں ملو نوشتہ ۱۲

۳۔ محمد مرشد، برادر سپہی ست، درست طبیعت صاحب فہم بود ۱۲

۴۔ خواجہ حسین، در زمان ہمایوں شاہ بہند آمد، صاحب قصیدہ تولد شاہنوازہ

سیلم بہت ۱۲

۵۔ مسعود بن سعد سلطان، معاصر ابو الفرج رونی ست، آتوری و ادیب، و صابر و

جمال الدین عبد الرزاق ملح اویند ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
میخ	حکیم رکن الدین	سنه ۱۰۵۶	کاشان	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند
مثنای	نصیر الدین	.	اصفهان	"	.
مشرقی	میرزا ملک	.	مشهد	خراسان	شاه عباس ماضی الی ایران
مشرقی	ملا مشرقی	.	تبریز	عراق عجم	.
مشغفی	ملا مشغفی	سنه ۹۹۵	بخارا	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
مشغفی	ملا مشغفی	.	لار	فارس	.
مشهور	زمانا	.	شیراز	"	.
مشهور	منظفر حسین میرزا	.	تبریز	عراق عجم	شاه صفی صفوی الی ایران
منظفر	ملا مظفر	.	یزد	"	.

له حکیم رکن الدین، مشهور به حکیم رکن، شهسوار عرصه سخنوری، ویکه تاز میدان هنر پروری بود، استاد میرزا صاحب ست، صاحب شعر العجم سال وفاتش یک هزار و شصت و شش نوشته ۱۲

له نصیر الدین، شاگرد آقا حسین خوانساری ست ۱۲
 له میرزا ملک، از نستان شاه عباس بود، صاحب تصانیف ست ۱۲
 له ملا مشغفی، در زمان عبدالله خاں روزبک ملک الشعراء ترکستان بود،
 به هند آمد ۱۲

له زمانا، از شیرین زبانان مشهور زمان، و جادو دمان معروف دوران بود ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
منظر ^۱	حکیم سیف الدین	۱۰۳۵هـ	کاشان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
منظر ^۲	مولانا منظر الدین	۱۰۸۵هـ	کشمیر	هندستان	جلال الدین اکبر والی هند
منظر ^۳	مولانا منظر جانجبال	۱۱۹۵هـ	دهلی	هندستان	محمد شاه والی هند
منظر	منظر الدین	.	قوشچ	خراسان	.
معنی ^۴	علی قلی	.	بلخ	"	.
معجزی ^۵	ملا معجزی	.	یزد	عراق عجم	.
مغزی ^۶	امیر عبداللہ محمد	۱۲۲۲هـ	نیشاپور	خراسان	میرالدین ملک شایستگی والی خوارزم

۱- حکیم سیف الدین از ارباب سلوک طریقت بود ۱۲
 ۲- منظر الدین از خوشان ملا حیدر علی اهدری است، با متحشم کاشی و خوشی و شیدانی هندی معا بود.^{۱۲}
 ۳- مولانا منظر جانجبال خورشید اوج عرفان است، در فارسی استفاده نیز ابداع دارد، پدر آنجناب در عهد عالمگیر از منصب نیاداری چشم بخت پوشید، جناب مرزا منظر اتم سخنوری است ۱۲

۴- علی قلی، با حکیم شفقانی مشاعرات و مباحثات داشت ۱۲

۵- ملا معجزی، معاصر قلی اوحدی بود ۱۲

۶- امیر عبداللہ محمد بن عبدالملک، از فصحاء زمان خود است، در عهد سلطان سنجر امیر الامرا و ملک الشعرا بود، قوت حفظش در مرتبه بود که قصیده را بیک شنیدن حفظ میکرد، دفاتش در مرو اتفاق افتاد ۱۲

تخلص	نام	سنه و قافا	وطن	ملک	عهد
معروف	ملا معروف	.	اصفهان	عراق عجم	.
معصوم	میرزا معصوم	.	تبریز	"	شاه سلیمان صفوی دالی ایران
معصوم	میر معصوم	۱۰۵۲	کاشان	"	شاه جهان دالی هند
معصوم	ملا معصوم	.	شوشتر	فارس	.
معلوم	محمد حسین بیگ	.	تبریز	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی دالی ایران
معین	خواجه معین الدین	۹۳۳	چشت	خراسان	شهاب الدین غوری دالی هند
معین	معین الملک حسین	.	.	.	جلال الدین خوارزمی دالی خوارزم
معین	معین الدین	.	اصفهان	عراق عجم	شاه عباس ثانی صفوی دالی ایران
مغربی	ملا شیریں	۹۵۹	ناب	"	امیر تیمور دالی سمرقند

۱. **میر معصوم**، در زمان شاه سلیمان دوسه بار بهند آمدن مراجعت نمود ۱۲۰
 ۲. **میر معصوم**، برادر کاشی و دولت میر حیدر معانی است ۱۲
 ۳. **حضرت خواجه معین الدین چشتی** سلطان الاولیا و برهان الاصفیاء، رحمه الله علیه
 چون خورشید نیمروز احوالشان از آن روشن ترست که محتاج ذکر باشد، خواجه قطب الدین و سلطان شهاب الدین
 غوری، و مولانا ضیاء الدین الحنفی از مریدان اویند ۱۲
 ۴. **معین الملک حسین**، ابن علی، از کتاب مقرر و مقرب سلطان سخر بود ۱۲
 ۵. **ملا محمد شیریں**، مولدش قریه ناس است، معاصر کمال خجندی و مرید شیخ اسماعیل سنائی بود
 کلامش از مشرب فقر لذتی خاص دارد، صاحب دیوان است، در زمان شایخ ابن امیر تیمور گورگانی
 در تبریز وفات یافت و بهما خجاند فون شد ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
مفرد ^{له}	محمد علی	.	اصفهان	عراق عجم	.
منفید ^{له}	لما مفید	۱۰۸۵ ^{هـ}	بلخ	خراسان	اوزنگ نایب عالمگیر والی هند
مفلسی ^{له}	لما مفلسی	.	مشهد	"	.
مقبول ^{له}	میر مقبول	.	قم	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی هرات
مقصود ^{له}	لما مقصود	.	کاشان	"	شاه عباس ماضی صفوی والی ایران
مقصدی ^{له}	لما مقصدی	.	ساده	"	.
مقیم ^{له}	میرزا یقیم	۱۱۳۱ ^{هـ}	بخارا	خراسان	فرخ سیر والی هند
میقی ^{له}	حسن بیگ	۱۱۰۰ ^{هـ}	تبریز	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی هند

له محمد علی از خوش خیالان است از فراط حجاب شعر در اب کس نمیخواند ۱۲
 له لما مفید، در زمان عالمگیر بنده آمد در ملتان در گذشت، لما مفید بلخی مرد به تخریب لفظ آه
 ماده سال رحلت او ست ۱۲

له لما مفلسی از غنیای زمان اولیای دوران بوده ۱۲
 له میر مقبول از شعرای زمان سلطان حسین مرزاست بسیار خوش فکر بود در کاشان حلت کرد ۱۲
 له لما مقصود خرد فروشن معاشر نخست کاشی ست چندی در خدمت صدر الدین محمد خلعت
 میر غیاث الدین منصو مشغول بود، با نخستم خدمت آغاز نهاد. آخر دریز و شهید شد ۱۲
 له حسن بیگ، از بزرگان سلسله ترکمان است، در تمار هند بود و همانجا
 در گذشت ۱۲

تخلص	نام	سنه و قفا	وطن	ملک	عہد
مکتبی ۱	ملک مکتبی	۰	شیراز	فارس	
ملا ۱	خواجہ ملا	۰	گادرون	"	
ملک ۳	ملک	۱۰۲۶ھ	تم	عراق عجم	ابراہیم عادل شاہ الی بیجاپور
ملک	ملک محمد	۱۰۲۷ھ	تون	خراسان	جلال الدین اکبر والی ہند
ملک	ملا ملک	۰	ہریانہ	ہریانہ	
ملک ۳	ملک طیفور	۰	انجدران	عراق عجم	شاہ طہاسب صفوی والی ایران
مہم	میرزا مہم	۱۰۲۶ھ	تبریز	"	شاہ عباس صفوی والی ایران
ممتاز	افضل بیگ	۰	گرجستان	خراسان	شاہ عباس ماضی والی ایران

۱ ملا مکتبی در فضیلت ہنرمندی یگانہ زمان بود، از مکتب ایران شیراز است، مشنوی
لیلی و مجنون بہ تتبع نظامی گفته است ۱۲

۲ خواجہ ملا، در فضیلت ہنرمندی بے مثل بود ۱۲

۳ ملک، ہند آمد و از سلاطین دکن خصوصاً ابراہیم عادل شاہ رعایت عنایت فراوان یافت
ملا طہوری خویشاوند است، دوسہ مشنوی خوبی گفته است ۱۲

۴ ملک طیفور ہم تخلص ملک قلی است، بریک بیت اور دماں گفتند کہ ایں بیت

از ملک قلی است و ملک در آن وقت بغیریت ہند برآمدہ بود ملک طیفور از پے اور و اں شد

و در حدود آوار اور دریافت و بر اثبات بیت خود از وثیقہ گرفتہ باز گشت، برادر مہتر

ملا داعی انجدرانی است، دشاگرد شیخ عبداللہ و مولانا فتح اللہ، اول حال کسری

تخلص می کرد ۱۲

تخلص	نام	سند و قافا	وطن	ملک	عهد
منجیک ^{۱۱}	حکیم ابو الحسن علی	.	ترمذ	آذربایجان	سلطان محمود الی غزنوی
منشور	جاجی محمد شریف	.	صفهان	عراق عجم	شاه سلیمان صفوی الی ایران
منشوری	ابو سعید احمد	.	سمرقند	خراسان	سلطان محمود الی غزنوی
منشی ^{۱۲}	اسکندر	.	اصفهان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران
منصور ^{۱۳}	منصور بن علی	.	.	.	مجدد الدوله دیلمی
منطقی	ابو محمد نو بخشی	.	عراق عجم	.	.
منعم ^{۱۴}	منعم حکاک	.	شیراز	فارس	اوزنگ نیب عالمگیر الی هند
منوچهری ^{۱۵}	حکیم احمد بن یعقوب	۳۲۲هـ	دماغان	خراسان	سلطان محمود غزنوی الی غزنوی
مینر ^{۱۶}	ابو البرکات	۵۲۵هـ	لاهور	هندستان	اوزنگ نیب عالمگیر الی هند
<p>۱۱ حکیم ابو الحسن علی، معاصر ابو العالی نخاس، و ابو الفخار رازی است و منجیک قرصیت شرقی ترمذ</p> <p>۱۲ اسکندر، مصنف تاریخ عالم آرای عباسی است</p> <p>۱۳ منصور بن علی مداح سلاطین دایلمه است و شاکر دبیع الزمان بیهقی، معاصر صاحب بن عباد بود</p> <p>۱۴ منعم حکاک، در عهدشاه بجا آمد و در اوائل جلوس عالمگیر فوت شد، مشنوی خوبی</p> <p>در تعریف اکبر آباد گفته است ۱۲</p> <p>۱۵ حکیم احمد بن یعقوب، مشهور به ثقت کلمه است، از حکما و فضلا و شعرای زمان سلطان محمود غزنوی است، بعضی او را از پنج دسته اند، منوچهری تخلص خاقان منوچهر شروان شاه، و یکی دیگرے نیز بوده است ۱۲</p> <p>۱۶ ابو البرکات، در نظم و شعر قدرت داشت ۱۲</p>					

تخلص	نام	سنه و قاف	وطن	ملک	عهد
موجی	علی جان بیگ	.	اصفهان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی الی ایران
مولی	آقا عبدالمولی	۱۱۶۰ ش	"	"	"
مولوی	مولانا جلال الدین محمد	۹۶۲ م	قونیه	روم	علاءالدین کیقباد و الی خوارزم
مولوی	حاجی احمد	.	سیستان	خراسان	شاه عباس ماضی الی ایران
مومن	میر محمد مومن	.	استرآباد	طبرستان	"
مومن	آقا میرزا مومن	.	اصفهان	عراق عجم	جهانگیر شاه والی هند
مهری	خاتون مهری	.	سیرت	خراسان	"
مشتی	خاتون هستی	.	اگنبه	آذربایجان	سلطان سنجری و الی خوارزم

۱۱۶۰ ش آقا عبدالمولی، بایمیرزا نورس و میرنجات به صحبت بود
 ۹۶۲ م مولانا جلال الدین، پیر خجانه معانی است، از عارفان محقق بوده، صلش از بلخ است اما
 در قونیه روم سکونت داشت دیوان و مثنوی و مرصعات جل آنسخه شفاست، مولانا گاهی تخلص خود
 خمش و گاهی خاموش و گاهی مولوی میفرمود، نورالله مرقد، ماده تاریخ رحلت اوست ۱۲
 ۱۱۶۰ ش حاجی احمد، باولی دشت بیاضی شاعرات بهاجات داشت ۱۲
 ۹۶۲ م میر محمد مومن، معلم سلطان حیدر مرزا صفوی است در آخر بهند آمد ۱۲
 ۹۶۲ م آقا میرزا مومن، بهند آمده در خدمت جهانگیر نوکر شد ۱۲
 ۱۱۶۰ ش خاتون مهری، فصیح زبانه و شاعره دوران خود بود ۱۲
 ۹۶۲ م خاتون هستی، منظوم نظر سلطان سنجری و الی خوارزم بود صاحب کوه داغستانی گوید که «یک رباعی او را
 که بازارد دیوان شعر برابری میکند را قلم حرف تماشش ماه در دود خود کرده بود ۱۲»

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عمد
میرک ^{له}	مولانا میرک	۰	سبزوار	خراسان	.
میرکی ^{له}	ملا میرک جان	۱۰۶۱ هـ	بلخ	"	شاه عباس ماضی الی ایران
میرم	خواجه ضیاء الدین	۰	قزوین	عراق عجم	سلطان حسین میرزا والی هرات
میسلی ^{له}	میرزا محمد قلی	۹۸۳ هـ	هرات	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
میر ^{له}	میرزا میر	۰	کرمان	"	ارغون خان الی فارس
میر	خواجه میر کلاں	۰	مادرالنهر	"	.

باب

ناجی	ملانا نجی	۰	تبریز	عراق عجم	.
نادری ^{له}	نادری شیر	۰	سمرقند	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
نادم	شهباز بیگ	۱۱۰۰ هـ	گیلان	طبرستان	جهانگیر والی هند

۱۰ مولانا میرک شیخ الاسلام سبزوار بود ۱۲
 ۱۱ ملا میرک جان در خدمت شاه عباس ماضی کمال غرت داشت ۱۲
 ۱۲ میرزا محمد قلی، با ملا والی مطارحات می نمود ۱۲
 ۱۳ میرزا میر، از شعرای زمان بود، با سلمان و ناصر بخاری و مظفر مهدی معاصر بود ۱۲
 ۱۴ نادری شیر، بهند بایول شاه بهند آمده مداحی می میکرد ۱۲
 ۱۵ شهباز بیگ، شاگرد نظیری نیشاپوری ست، اگرچه کم شعر است لیکن اکثر اشعارش بلند و برسته واقع شده، در او اهل حال بهند آمده بود، در حال هارون ولایت اصفهان فوت و مدفون شد ۱۲

تخلص	نام	سند و قات	وطن	ملک	عهد
ناصر ^۱	ناصر سلجوقی	.	نسا	خراسان	سلطان محمد سلجوقی والی خوارزم
ناصر	خواجیه ناصر قلند زند پویش	.	بخارا	"	جهانگیر والی هند
ناصر ^۲	ابوالعین ابن خسرو	۳۲۳هـ	غزنی	"	سلطان محمود والی غزنی
ناصر	قاضی میر ناصر	.	بخارا	"	سلطان عبدالغفر زغاللی بخارا
ناصر	ناصر ابن منوچهر
ناصر ^۳	ناصرالدین	.	نرخس	"	.
ناطق ^۴	ملانا طقی	.	استرآباد	طبرستان	جلال الدین اکبر شاه الی هند
ناظم ^۵	ملانا نظم	۳۱۱هـ	هرات	خراسان	شاه سلیمان صفوی الی ایران

۱- ناصر سلجوقی، در سلک شعرای محمد بن محمود سلجوقی انتظام داشت ۱۲
 ۲- ابوالعین بن خسرو علوی، جامع جمیع علوم ظاهر و باطنی بود، در ابتدای حال از شیخ ابوالحسن
 فرقانی استفاده نموده، گویند که با حکیم فارابی مباحث کرده و با شیخ الرئیس خصوصیت داشت ۱۲
 ۳- ناصرالدین پسر قطب الدین سرخسی است، مجموعه کلمات بوده، محمد عوفی آورده است ۱۲
 ۴- ملانا طقی، از شعرای عالی طبیعت بود، اشعار خوب از وزن بانهاست، در عهد اکبر شاه بنده آمد
 در بنارس فوت و بهانجام دفون گردید ۱۲

۵- ملانا نظم، مجموعه کلمات بود، در خدمت عباس لی خان گلبرگی شاه سلیمان صفوی بسر می برد،
 مشنوی یوسف زینجا بفرمان خان مذکور گفته داد سخنوری داده، در مدت چهارده سال
 با تمام رسانید ۱۲

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
ناظم	خواجہ محمد صادق	.	تبریز	عراق عجم	.
نامی	میر معصوم خاں	۱۰۱۵ھ	ترمذ	خراسان	جلال الدین اکبر شاہ والی ہند
نامی	میرزا نامی	.	کشمیر	ہندستان	.
نامی	عبد القادر
نثاری	ملا نثاری	.	تبریز	عراق عجم	شاہ طہماسپ ماضی صفوی الی ایران
نجابت	میر عبد العالی	.	اصفہان	.	سلطان حسین صفوی الی ایران
نجائی	میرزا نجائی	.	گیلان	طبرستان	شاہ عباس ماضی الی ایران
نجم	شیخ نجم الدین کبری	۹۱۸ھ	خوارزم	عراق عجم	سلطان محمد خوارشاہ الی خوارزم

۱۔ خواجہ محمد صادق ترقی اودھی نوشتہ کہ در سیک ہزار دسی دہشت ہجری صحبت وے
رسیدم، مثنوی گفتہ موسوم بہ فیروز شہباز ۱۲

۲۔ میر معصوم خاں از امرای اکبری است، یا حکیم ثنائی و ذکری و ترقی اودھی صحبت دہشتہ
اشعار بسیار گفتہ و تتبع حسن نظامی کردہ ۱۲

۳۔ میر عبد العالی، موطن او اصفہان است، منشی ممتاز بود و در سلک منشیان سلیمان صفوی نظام
داشت، کلیاتش بدہ ہزار بودہ باشد، مرزا طاہر وحید برآں دیباچہ نوشتہ است ۱۲

۴۔ میرزا نجائی، صاحب مثنوی ناز و نیاز است ۱۲

۵۔ شیخ نجم الدین کبری، از مشائخ کہ منظر نظرات ایشان بود شیخ نجم الدین بغدادی، شیخ سعد الدین
حموی، و بابا کمال جندی، و شیخ رضی الدین علی لالا، و شیخ سیف الدین باختری و غیر جمہ است، گاہی شعر
می فرمود، آخر در قنہ چگزینہ خانی شہید شد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قاف	وطن	ملک	عمد	
نجم ۱	شیخ نجم الدین	۷۵۴	عراق عجم	سلطان محمد خوارزم شاه	الی خوارزم	
نجم ۲	ملا نجم الدین	.	سمنان	خراسان	.	
نجم ۳	ملا نجم	۷۵۹	کشمیر	هندستان	جلال الدین کبر شاه	والی هند
نجیب ۱	شیخ نور الدین	.	کاشان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی	الی ایران
نجیب ۲	نجیب الدین	.	جرباقان
نجیب ۳	ملا نجیب	.	استرآباد	طبرستان	شاه اسماعیل صفوی	والی ایران
نجیب ۴	ملا نجیب	.	مرو	خراسان	.	.
نخلی ۱	ملا نخلی	.	بخارا	..	امام قلی خان	الی بلخ
ندیم ۱	میرزا ذکی	۱۱۵۲	اصفهان	عراق عجم	سلطان حسین صفوی	والی ایران

۱- شیخ نجم الدین معروف به دایه، از مردان شیخ نجم الدین کبری است، معاصر مولیسانا

جلال رومی بود ۱۲

۲- ملا نجم الدین از شعرای زمان افاضل دوران بود ۱۲

۳- شیخ نور الدین در انشاء نظم و شعر خالی از قدرت و لطیف نبود، در زمان سلطان حسین صفوی

به ملک الشعراء ممتاز گردید ۱۲

۴- نجیب الدین از شعرای مشهور زمان است، مداح سلاطین سلجوقی بوده، بعد از کمال اسماعیل

در عراق بعرضه ظهور آید ۱۲

۵- ملا نخلی، در خدمت امام قلی خان بصری بود ۱۲

۶- میرزا ذکی، مشنوی موسوم به بدرنجفت در ملک نظم کشیده ۱۲

تخلص	نام	سند و قاف	وطن	ملک	عهد
نزاری ^۱	حکیم نزاری	۸۳۴هـ	قائن	قستان	.
نزاری	ملا نزاری	.	گیلان	طبرستان	.
نسبتی ^۲	ملا نسبتی	۸۸۵هـ	تهانیر	هندستان	اوزنگ نیب عالمگیر والی هند
نسبتی ^۳	ملا نسبتی	.	مشهد	خراسان	شاه طهماسب فاضلی الی ایران
نسیمی ^۴	ملا نسیمی	.	هرات	»	شاهین میرزا والی سمرقند
نشانی ^۵	علی احمد	۱۰۲۰هـ	دهلی	هندستان	نورالدین جهانگیر والی هند
نشا ^۶	آقا عبد الوهاب	۱۱۹۰هـ	تبریز	عراق عجم	نادر شاه والی ایران
نصر ^۷	حمیدالدین نصر	.	.	.	سلطان مسعود بن ابراهیم

۱- حکیم نزاری از حکمای عالی طبیعت بود، گویند در قستان شیخ سعدی بخانه او وارد شدند و مدتی شیخ ملاکام^{۱۲} را
 ۲- ملا نسبتی، دیوانش قریب به شش هزار بیت است، اشعار بافره دارد ۱۲
 ۳- ملا نسبتی، مدتی در آذربایجان ساکن بود و آخر در اردبیل مدفون شد ۱۲
 ۴- ملا نسیمی صاحب دیوان است، معاصر ملاکاتبی نیشاپوری بود ۱۲
 ۵- علی احمد مهرکن از فرقه اولیا و زمره اصفیا بود، با شیخ فاضلی مباحثات مشاعرات بسیار داشت
 و مکرر کنایات بوی فرموده اند، از کلام مولانا کمال قدرت طبع میتوان یافت؛ بسیاری طالبان حق از هوشش
 بمنزل مقصود رسیده هدایت یافته اند ۱۲

۶- حمیدالدین نصر قندهار فارس میدان بخوری مبارز معرکه بلاغت گسری بود، منشیان زمان از
 کلام بلاغت نظارش استفاده نموده اند، بلغت فارسی قناری تالیفات ابیات خوب ارد، ترجمه
 کلید و دمنه از دست مداحی سلطان مسعود بن ابراهیم کرده ۱۲

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عهد
نصیبی	بابا نصیبی	۹۴۲ هـ	گیلان	طبرستان	سلطان یعقوب کمان‌الی سمرقند
نصیر	ابو نصر نصیر الدین	۹۵۸ هـ	همدان	عراق عجم	جلال الدین اکبر شاه والی هند
نصیر	نصیر الدین چایچک	۹۵۴ هـ	دهلی	هندستان	سلطان فیروز شاه باریک
نصیر	خواجہ نصیر الدین	۹۶۲ هـ	طوس	خراسان	ہلاکو خان والی خراسان
نطقی	ملا نطقی	.	نیشاپور	"	.
نطقی	نطقی ابن غازی بیگ	.	تبریز	عراق عجم	.
نظام	نظام الدین ابوالعلماء	۹۶۲ هـ	استرآباد	طبرستان	سلطان حسین میرزا والی ہرات

۱۲ له ابو نصر نصیر الدین بن خثانی اصل و ہمدانی مولد است

۱۳ له خواجہ نصیر الدین ابن امام فخر الدین محمد رازی است در طوس باہ جادی الاولیٰ ۵۹۷ هـ متولد شد و ہمانجا کتب کلمات کرد، در حکمت شاگرد بہمن یار و او شاگرد شیخ بوعلی سینا است، شرحی بر اشارات شیخ بوعلی و در نجوم شرحی بر صد کلمہ بطلمیوس و در عقائد متن تجرید، و در سلوک اوصاف الاشراف از تصانیف اوست، در کائناتین مدفون شد ۱۲

۱۴ له ملا نطقی، با حاجی محمد جان قدسی معاصر بود ۱۲

۱۵ له نطقی ابن غازی بیگ از سنخوران زمان بوده ۱۲

۱۶ له نظام الدین ابوالعلماء، معاصر میر حسین معانی نیشاپوری است ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عهد
نظام ۱	میر نظام و غیب	۰	شیراز	فارس	شاه عباس ماضی الی ایران
نظام ۲	ملا نظام	۰	تبریز	عراق عجم	.
نظام ۳	نظام الدین اعرج	۰	.	.	.
نظام ۴	حکیم نظام الدین علی	سنه ۱۰۰۰	کاشان	خراسان	شاه طهماسب ماضی الی ایران
نظام ۵	چمنی نظام الدین علی	۰	قزوین	عراق عجم	ارغون خان الی فارس
نظامی ۶	ابو محمد الیاس	سنه ۱۰۰۰	گنجه	آذربایجان	سلطان حسین میرزا الی شیراز
نظمی	محمد میرک نظمی	۰	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا الی هرات
نظیر ۷	ملا نظیر	۰	مشهد	»	ابراهیم عادل شاه الی سیاه پور

۱- میر نظام دست غیب در اندک وقتی کمال شاعری شهو گردید از سخنوران مشهور است و یوانش به هزار بیت میرسد در جوانی فوت شد و در پیروی خواجہ حافظ مد فون شد ۱۲

۲- حکیم نظام الدین علی پدر حکیم رکنی کاشی است ۱۲

۳- قاضی نظام الدین عثمان بعضی ادرامعاصر کاجاتو خان هستند و برخی ملازم حضور ارغون خان گفته بهر حال مملکت نظم را منظم داشت ۱۲

۴- ابو محمد الیاس اگرچه در گنجه می بود اما مولدش در شهر قم است چنانکه در اقبال نامه میگوید چو در گنجه در بحر گنجه گم و لے از کستان شهر قم - هزار بیت از هضاد و

غزلیات و قطعات در باعیات سوای خمسه دارد ۱۲

۵- ملا نظیر از شعرا مقرر زمان بوده ۱۲

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عبد
نظیری ^{۱۱}	میرزا محمد حسین	۱۰۲۱ هـ	نیشاپور	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
نیمی ^{۱۲}	سید فضل الله	.	تبریز	عراق عجم	شاهرخ میرزا والی سمرقند
نعمت الله ^{۱۳}	شاه نعمت الله	۸۳۳ هـ	کرمان	خراسان	شاهرخ میرزا والی خراسان
نفیسی	ملا نفیس	.	کاشان	عراق عجم	.
نقی ^{۱۴}	شیخ علی نقی کمره	۱۰۳۱ هـ	کمره	.	.

۱۱ میرزا محمد حسین شاعر غزل سبزی شیرین بان بود، از خراسان بآق آمده باشعرا آنجا مشاء نمود و از آن جا به هندوستان آمده در خدمت اکبر و چهارکلیه ترقیات نمود، غزلیات او بسیار است و اشعارش امتیاز دارد، در احمد آباد گجرات مدفون شد ۱۲

۱۲ سید فضل الله از محققان عارفان است، در سائر فنون شریفه یگانه جهان بود، تصانیف عالیله دارد ۱۲

۱۳ شاه نعمت الله نور الدین صاحب مرتبه بلند و مقامات ارجمند است، مقدمات علوم نزد شیخ رکن الدین شیرازی، و علم بلاغت نزد شیخ شمس الدین بکی تحصیل کرده، و علم کلام و الهیات در خدمت سید جلال خوارزمی و اصول نزد قاضی عبداللین خوانده، از فضیلهای آن عهد سید محمد واعظ مشهور به شاه داعی الی الله، و شیخ ابوالاسحق بهرامی و سحاق اطعمه شیرازی، و شیخ کمال الدین خجندی و شاه قاسم زوار و خواجہ صان الدین علی ترک و مولانا شرف الدین علی یزدی و جماعت کثیر از مریدان سید بوده اند، پس از یک صد و پنجاه سال در موضع مایان وفات یافت ۱۲

۱۴ علی نقی از مشاعر غزلیه کمره (از توابع اصفهان) بود، بیشتر اوقات در کاشان می بود، اشعار عاشقانه دارد ۱۲

تخلص	نام	سنة و قاف	وطن	ملک	عمد
نور شمس	محمد حسین	۰	دماوند	خراسان	سلطان حسین صفوی والی ایران
نوری	قاضی نورالله	۱۰۱۹ هـ	شوشتر	فارس	جلال الدین کبرشاه والی هند
نوری	قاضی نورالدین	سنه	اصفهان	عراق عجم	شاه اسماعیل ثانی صفوی والی ایران
نوعی	محمد رضا	۱۰۱۹ هـ	جنوشان	خراسان	جلال الدین اکبر والی هند
نویدی	عبیدی بیگ	۰۰	شیراز	فارس	شاه سلیمان صفوی والی ایران
نیکی	زین الدین مسعود	۰	خجاند	خراسان	بهرام ابن مسعود شاه والی غزنی
نیازی	ملانیازی	۰	بلخ	۰	جلال الدین کبرشاه والی هند

له محمد حسین، در اصفهان شاعری خوشنویسی بسر می برد، چندی صحبت نیز با صاحب دیافت

معاصر میر خجاندت اصفهانی ست ۱۲

له قاضی نورالدین، از افاضل زمان بود، در فن شاعری کمال قدرت داشت ۱۲

له محمد رضا، از شعرای زمان ست، مثنوی سوز و گداز دساتی نامه از دست شاعر و محقق کاشی

هست، در برهان پور فوت شد ۱۲

له عبیدی بیگ، از اکابر زادگان شیراز ست، در علم بیاق کمال مهارت داشت و در ملک نظم

رایت شهرت افراخت، در جواب غمخه نظامی مثنویات خوب دارد ۱۲

له زین الدین مسعود، پسر علی اصلاح اصفهانی هست، اکثر به تجارت می گزرانید، مثنوی در بر

مغزون اسرار نظامی گفته است ۱۲

له ملانیازی، پسر مولانا سید علی بخاری ست، از شعرای مقرر زمان بود ۱۲

باب و

تخلص	نام	سند و قفا	وطن	ملک	عمد
واثق	میرزا حسین بیگ	.	.	.	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
داوود	ملا محمد علی	.	قم	عراق عجم	.
وارث	امام قلی بیگ حکمی	۱۲۵۵ هـ	ری	.	شاه جهان بادشاه والی هند
وارثی	ملا دارثی	.	اردبیل	آذربایجان	.
واصل	محمد امین	.	لاہور	پاکستان	.
واصف	میرزا امین	.	یزد	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
واصف	مولانا سید حسین شاہ	۱۲۸۵ هـ	بخارا	خراسان	ابو ظفر بادشاه والی هند

۱۰ ملا محمد علی، شہنشاہ از قم است، اما در اصفهان بسر می برد، ششوی در کمال خوبی گفته، در سلک

خوشنویان سرکار شاه سلیمان انظام داشت ۱۲

۱۱ امام قلی بیگ حکمی، تہذیب آمدہ، در عہد شاه عباس صفوی باز بایران رفتہ و ہمانجا فوت شد ۱۳

۱۲ مولانا سید حسین شاہ، شہنشاہ از بخارا است، فاتحہ فراغ علوم و خدمت قدوۃ العلما

مفتی عنایت احمد کاکوری خواند، سالہا در علیگڑہ و کانیپور بہ گامہ درس تدریس گرم داشت، پس

بہ بھوپال رفتہ چندی ب تعلیم و تربیت رئیس بھوپال پرداخت، و ہمانجا بگرے عالم باقی گردید، خاکسار

مولف مبادی علوم عربیہ پیش او خواندہ است، کتاب خلعت المنور در جواب اندر من

از دیادگار است ۱۴

تخلص	نام	سند و قاف	وطن	ملک	عهد
واضح ^{له}	میرامبارک اردکانی	۱۱۱۲هـ	دهلی	هندوستان	اوزنگ زیب عالمگیر والی هند
واضح ^{له}	آقا زمان	.	اصفهان	عراق عجم	شاه طهماسب صفوی والی ایران
واعظ ^{له}	میرزا محمد رفیع	۱۱۱۳هـ	قزوین	عراق عجم	شاه عباس ثانی والی ایران
واقف	شیخ نور العین	۱۱۹۰هـ	لاهور	هندستان	محمد شاه والی هند
واقف ^{له}	ملا واقف	.	خلخال	آذربایجان	شاه سلیمان صفوی والی ایران
واقفی ^{له}	خواجہ علی	.	مشهد	خراسان	.
واله ^{له}	میرزا یوسف	.	قزوین	عراق عجم	"
واله	ملا والہ	.	ہرات	خراسان	.
واله	جمال الدین	.	شیراز	فارس	.

۱۔ میرزا مبارک اردکانی شاعر و محدث زمان راسخ است ۱۲
 ۲۔ میرزا محمد رفیع، فن شعر و انشا را بہ آئینے کہ باید ضخیمہ دیگر کمالات ساخته بود، کتاب
 ابواب الجنان ترجمہ احادیث اہل بیت از دست در مراتب نظم دیوانے قریب بہ ہفت ہزار بیت
 ترتیب دادہ ۱۲

۳۔ ملا واقف از ارباب فضل عرفاں بود، در زمان شاه سلیمان صفوی بر دم فوت دہانجا فوت شد
 ۴۔ خواجہ علی، برادر زادہ خواجہ محمد جان قدسی است، بعلوم رسمیه خصوص تفسیر مرہوم بود،
 نشو و نما ی او در ہرات بود بہرکن آئندہ بر اتسایالت رسید ۱۲
 ۵۔ میرزا یوسف برادر میرزا طاہر وحید است، مجموعہ کمالات و محسنات بود ۱۲

تخلص	نام	سنه وفات	وطن	ملک	عمد
واله	علی قلی خان	۱۱۷۷	داعستان	خراسان	محمد شاه بادشاه والی هند
والی	امیر والی	.	قم	عراق عجم	شاه عباس ماضی والی ایران
دایم	میرزا حسن	.	اصفهان	"	"
وجدان	میر معصوم علی خانی	۱۱۶۰	سرهند	هندوستان	محمد شاه والی هند
وحدت	حکیم عبداللہ	.	گیلان	طبرستان	.
وحشی	ملا وحشی	۱۱۹۹	باق	عراق عجم	شاه طہماصفوی والی ایران
وحید	میرزا محمد طاهر	۱۱۰۵	قزوین	"	شاه سلیمان صفوی والی ایران
وصاف	شرف الدین	۱۱۱۹	شیراز	فارس	سلطان محمد خدا بندہ الی ایران

۱۷۷۷ علی قلی خان در غفوان جوانی از اصفهان بہند آمد و ہما نجا فوت شد، شعر بسیارے گفتہ:

صاحب دیوان تذکرہ موسوم بہ ریاض الشعر است ۱۲

۱۷۷۷ امیر والی از استادان فصیح بیان شیوای شیریں زبان ست، اشعار رنگین انکار رنگیں

بسیار دارد، در ۱۱۶۷ در عرصہ حیات بود ۱۲

۱۷۷۷ میرزا حسن در شاعری و تاریخ گوئی مہارت و قدرت تمام داشت ۱۲

۱۷۷۷ ملا وحشی، از باقی کہ قصبہ است از مضافات یزد، چوں اکثر اوقات در یزد بسر می برد

بہ یزدی شہرت یافت، از شعرای شیریں زبان است، سہ مشنوی دارد، یکی در بحر خنجر اسرار

سمی بہ خلد بریں، دیگری در بحر خسرو شیریں موسوم بہ ناظر و منظور، و یکے دیگر نیز در بحر خسرو شیریں

کہ تا تمام ست مسمی بہ فرہاد و شیریں ۱۲ ۱۷۷۷ در پرتشاه سلیمان صفوی بودہ داعی دیوان نو بہر اہلیت دارد

لخصاً تاریخ و صاف ست در انشای نظم و نثر مسلم زماں و یگانہ دوران بودہ ۱۲

تخلص	نام	سنه و قفا	وطن	ملک	عهد
وصالی	میر عطار الدین	۹۹۵ هـ	۰	خراسان	۰
وفائی	ملا وفائی کور	۰	اصفهان	عراق عجم	جلال الدین کبروالی هند
وفائی	ملا وفائی	۰	هرات	خراسان	"
وقوعی	ملا وقوعی	۰	تبریز	عراق عجم	۰
وقوعی	ملا محمد شریف	۱۰۲۰ هـ	نیشاپور	خراسان	"
دقاری	ملا محمد امین	۰	یزد	عراق عجم	۰
ولی	ملا محمد	۹۹۹ هـ	دشت یاران	خراسان	شاه طماسپی والی ایران
وہمی	ملا حسن	۰	قم	عراق عجم	۰
وہمی	طماسپ قلی بیگ	۰	ترشیر	خراسان	جہانگیر شاہ والی ہند

۱۰ میر عطار الدین از کمالان اسلست صاحب بیع بند شہو بہ ماتیمان ۱۲
 ۱۱ ملا وفائی کور از تراک است چون در چشم اندکی عیب بود، بہ کور شہار یافت ۱۲
 ۱۲ ملا وفائی از شاگردان مولانا فیضی است، در شانہ در آگرہ بود ۱۲
 ۱۳ ملا وقوعی صاحب تذکرہ ریاض الشعر اکوید کہ دے از شعرائ مشہور است ۱۲
 ۱۴ ملا محمد شریف از ارباب کمال است خط شکستہ را خوب می نوشت، در خدمت کبر شاہ ہری برد ۱۲
 ۱۵ ملا محمد امین از ارباب کمالات و ہنرمندی بود ۱۲
 ۱۶ ملا محمد ابن فیض، از شعرائ معروف و بخوران مشہور است، در غزل سرای طبعش متین،
 و اشعارش نیکین است ۱۲
 ۱۷ طماسپ قلی بیگ در عہد جہانگیر شاہ ہند آمدہ بخدمات سرفراز گردید ۱۲

باب‌ها

تخلص	نام	سنة وفات	وطن	ملک	عمد
باتفی ^۱	ملا عبد الله	۹۲۵هـ	جام	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
هادی ^۲	میرزا هادی	.	شهرستان	عراق عجم	شاهجهان والی هند
هادی	میرزا هادی	.	لار	فارس	.
هارون ^۳	خواجه هارون	.	جوئن	خراسان	سلطان اباقاخان والی خراسان
هاشمی	امیر هاشمی	۹۶۹هـ	قندهار	"	جلال الدین کبر والی هند
هلاکی ^۴	ملا بلاکی	۱۲۰۰هـ	همدان	عراق عجم	سلطان حسین میرزا صفوی الی ایران
بلاکی ^۵	نورالدین	۹۳۶هـ	استرآباد	طبرستان	سلطان حسین میرزا والی هرات

۱- ملا عبد الله همیشہ زادہ مولانا عبد الرحمن جامی ست چار کتاب باوزان خمسہ نظامی نظم کرده ست
 ۲- میرزا هادی پسر میرزا رفیع الدین شهرستانی ست در وائل حال محسوب ناک بود، در زمان شاه
 سلیمان ہند آمدہ بہ مناصب بلند سر فرار کردید ۱۲ .

۳- خواجه هارون پسر شمس الدین صاحب دیوان ست دانشمند و فاضل بود، با سعادی
 اخلاص داشت، وزیر اباقاخان بودہ ۱۲

۴- ملا ہلاکی، بہ اکثر فنون شعری مربوط بود، اشعار آید بسیار دارد ۱۲

۵- نورالدین معاصر ملا جامی ملا نگرستی ست گاہی در عراق و گاہی در خراسان می بود، مثنوی
 سیلی مجنوں و صفات العاشقین، و شاه در پیش ز دیادگار ست، دیوان تصائد و غزلش مشہور ست،
 سیف اسد گشت، مادہ تاریخ فوت اوست ۱۲

تخلص	نام	سند و فتا	وطن	ملک	عمد
ہمام	میر ہمام	۷۱۳ھ	تبریز	عراق عجم	اتابک ابوبکر والی شیراز
ہمایوں	امیر ہمایوں	۷۲۰ھ	اسفراین	خراسان	سلطان حسین میرزا والی خراسان

باب یا

یارتی	بلایاری	۷۵۲ھ	یزد	عراق عجم	.
سیحی	قاضی سیحی	۷۵۲ھ	لاہجان	طبرستان	صاحب قرآن فی شاہجہاں والی ہند
سیحی	امیر سیحی	۷۹۰ھ	قزوین	عراق عجم	جلال الدین اکبر والی ہند
سیحی	میر سیحی	۷۶۳ھ	کاشان	فارس	شاہجہاں والی ہند
یقینی	قاضی عبداللہ	.	لاہجان	طبرستان	"

۱۱۔ میر ہمام، معاصر و صاحب سعدی شیرازی ست؛ و شاگرد محقق طوسی ۱۲

۱۳۔ امیر ہمایوں، ازندمای خاص مجلس سلطان یعقوب ترکمان بود ۱۴

۱۵۔ قاضی سیحی، از افضل زمان بود، مدت مدید در کاشان سکونت داشت پس بہند آمد، شاہجہاں در حق وی تفضلات فرمود، باز کاشان رفت، وہما نجوفات یافت ۱۶

۱۷۔ امیر سیحی، از اماجد فضلائی نادرست، مومن بے بدل بود، کتاب لب التوائخ از دست ۱۲

۱۸۔ میر سیحی مشہور بہ کاشی شیرازی الاصل ست، در کاشان طرح توطن اندوخت، و بعد شاہجہاں بہند آمد ۱۶

۱۹۔ قاضی عبداللہ، عم قاضی سیحی لاہجی ست، در فیضیت کمال یگانہ آفاق بود، در لاہجان شہید شد ۱۲

تخلص	نام	سند و قافا	وطن	ملک	عهد
یغما	.	.	قم	عراق عجم	.
یقینی	ملایقینی	.	هرات	خراسان	سلطان حسین میرزا والی هرات
یمینی	مولانا یمینی	.	سمنان	"	شاه طهماسب صفوی والی ایران
یمینی	محمد بن عثمان	.	غزنی	"	سلطان محمود والی غزنی
یوسف	محمد یوسف	.	گازرون	فارس	.
یوسف	محمد یوسف	.	جربادقان	عراق عجم	شاه عباس ماضی الی ایران

۱۰
 ۱۰ ملایقینی، امیر علی شیر گوید که در ترکی، فارسی شعری گفت، مثنی در ده دو برادران ۱۲

۱۰ مولانا یمینی، از تازه خیالان، نادره گویان، عصر بود ۱۲

۱۰ محمد بن عثمان، در عهد سلطان محمود غزنوی صیت فضل از کراں به کراں رسید تا یمنی

که شغل بر احوال محمود مست، با تصانیف دیگر از دست ۱۲

۱۰ محمد یوسف، گاهی یوسف و گاهی یوسفی تخلص میکرد، قبل از اکبر بود ۱۲

۲

۳

۴

التماس ضروری

براہ کرم قبل از مطالعہ مندرجہ ذیل مقامات پر مصرعہ ذیل اصلاحاً فرمائی جائیں۔

صفحہ	۴	سطر	۵	میں بجائے فرامی	خرابی
"	"	"	۱۸	" " " " ہنہ	منہ
"	۶	"	۱۵	" " " " خوانی	خوانی
"	۸	"	"	" " " " بمعرض	بمعرض
"	۱۱	"	۱۱	" " " " ارضی	رضی
"	۱۳	"	۷	خانہ میں بجائے شیراز	.
"	"	"	"	" " " " فارس	شیراز
"	"	"	"	" " " " ۵	فارس
"	"	"	۸	" " " " مشہد	.
"	"	"	"	" " " " ۴ خراسان	مشہد
"	"	"	"	" " " " ۵	خراسان
"	۲۲	"	۱۵	میں بجائے ارو	ازو
"	۲۹	"	۱۶	" " " " حاجی	جامی
"	۴۸	"	۱۳	" " " " تبارزہ	تبارزہ
"	۵۲	"	۱۲	" " " " عزیز	عزیز
"	۵۴	"	۱۵	" " " " حوادث	خواف
"	۵۷	"	۱۳	" " " " نجیبی	نجیبی
"	۵۸	"	۱۰	" " " " تبارزہ	تبارزہ

صفحہ	۶۱	سطر	۱۸	میں بجائے عبد الحمن	عبد الحمن
"	۶۶	"	۴	" " ملا بر	جلایر
"	۷۲	"	۱۵	" " قران	اقران
"	۷۴	"	۱۲	" " بطور	"
"	"	"	۱۶	" " بلقی	بلقی
"	"	"	۱۷	" " کاتی	کامی
"	۷۷	"	۹	" " سمرقند	سم
"	۷۹	"	۱۶	" " علوم	علو
"	۸۴	"	۱۳	" " کلام درفن	کلام و درفن
"	۸۵	"	۱۱	" " تسلیم کردند	تسلیم کردند
"	۹۲	"	۱۰	" " بدری	بدرے
"	۹۷	"	۱۲	" " مشنوی خوبی	مشنوی خوبے
"	۱۰۱	"	۱۵	" " شخارا	بخارا
"	۱۰۶	"	۱۷	" " ہمدان	ہمدان
"	۱۱۶	"	۸	" " اور مزو	مرو
"	"	"	۱۵	" " ابوالمحالی	ابوالمعالی
"	۱۱۹	"	۱۲	" " سفردہ	شفردہ
"	۱۲۳	"	۱۷	" " ابوالفرج	ابوالفرج
"	۱۲۴	"	۱۵	" " نیتان	منشیان
"	۱۲۵	"	۱۱	" " میرزا بیدل	ازمیرزا بیدل
"	"	"	۱۲	" " مرزا مظہر	مرزا مظہر

حوازل العرب

علم دوست اصحاب اور طلباء کے لیے ایک نعمت

یہ کتاب بھی جناب مولف صاحب نے ان کی تالیف جس میں عربی کے تمام متعارف محاورات کو مستند ترین کتب لغات سے اخذ کر کے اس ترکیب کے ساتھ جمع کیا ہے کہ پہلے خانہ میں عربی محاورات مع مصادر و اشارہ ابواب ثلاثی و رباعی، دوسرے میں عربی حروف صمدہ تیسرے میں عربی محاورہ کا فارسی ترجمہ اور چوتھے میں سلیس و با محاورہ اردو ترجمہ درج ہو گا۔ التزام کے ساتھ تمام کتاب تقریباً پچاس ہزار محاورات پر مشتمل ہے کسی محاورہ کے کتب لغات سے تلاش کرنے میں جو زحمت ہوتی ہے وہ طالبان علم سے پوشیدہ نہیں ہے۔ ایسی صورت میں یہ کتاب حقیقت ایک نعمت غیر مرقبہ شمار ہونے کے لائق ہے۔ کتاب کی خوبی کا ایک ثبوت یہ بھی ہے کہ اس کا تہیہ عالی جناب مولانا مولوی محمد حبیب الرحمن خاں صاحب شروانی جیسے فاضل و جوہر شناس بزرگ قوم نے اپنے نام نامی کے ساتھ منظور فرمایا ہے۔ اور بعض نامور مسلمان اہل قلم نے اس کو ثبت عمدہ اور ”بڑے کام کی“ اور ایک فاضل یورپین مشتق نے ”نہایت مفید“ بتایا ہے۔ قیمت ایک روپیہ علاوہ محصول ڈاک تاجران کتب کو معقول کمیشن دیا جائیگا جو خط و کتابت سے طے ہو سکتا ہے۔

ملنے کا یہ

مینجر صاحب انسٹی ٹیوٹ پریس علی گڑھ

بفضلِ خُدا

انسٹیٹیوٹ پریس میں (جو سرسید علیہ الرحمۃ کا قائم کردہ اور محمد کالج کی ملک ہونے کی وجہ سے حقیقی معنوں میں ایک قومی پریس ہے) لوہے اور تھر دونوں قسم کے چھاپوں میں اردو، انگریزی کا ہر قسم کا کام بہت صحت اور کفایت سے ہوتا ہے اور وقت پر دیا جاتا ہے۔ مطبع کو اس کے قدیم و اہل نظر سرپرستوں کی نجات جو اطمینان بخش اسناد حاصل ہوئی ہیں ان کی نقل عند الطلب دہانہ کی جاسکتی ہے۔ اہل ذوق و ضرورت کم از کم ایک بار ضرور امتحان فرمائیں۔ نسخ زبانی یا بذریعہ خط و کتابت طلب ہو سکتا ہے۔

علی گڑھ انسٹیٹیوٹ گزٹ نامی ایک اخبار بھی اس دفتر سے نکلتا ہے جو کالج کا سرکاری اخبار ہے اور جو سرسید علیہ الرحمۃ نے کالج کی بناسے بھی قبل جاری کرنا شروع کیا تھا اور جس میں کالج کی خبروں کے علاوہ دلچسپ اور مفید مضامین شائع ہوتے ہیں جنکو ایک نہایت نامور فاضل بزرگ نے ”معتدبہ ادبی خوبی والا“ تسلیم کیا اور ان پر ”ماشاء اللہ و جزاک اللہ خیرا“ فرمایا ہے۔ قیمت سالانہ ۴ روپے، ہفتہ وار ۲ روپے آئے۔ اشتہارات کا نرخ زبانی یا خط و کتابت سے طلب ہو سکتا ہے۔

مفید و دلچسپ کتابوں کا بھی ایک خاصہ ذخیرہ اس پریس میں فراہم رہتا ہے جو قابل دید ہے۔ فہرست طلب کرنے پر روانہ کی جاسکتی ہے۔

ہر قسم کی خط و کتابت اور درخواستوں کے لیے یہ منیجر صاحب انسٹیٹیوٹ پریس علیحدہ

